

**Ш. М. Садуава
А. Ж. Назарова**

ТҮРІК ТІЛІ

(C1, C2 деңгейі)

Оқу құралы

Ш. М. Садуова, А. Ж. Назарова

ТҮРІК ТІЛІ

(C1, C2 деңгейі)

Оқу құралы

*Баспаға әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті
шығыстану факультетінің Ғылыми кеңесі және
Редакциялық-баспа кеңесі шешімімен ұсынылған*

Пікір жазғандар:

филология ғылымдарының кандидаты, доцент **З. Шадкам**
филология ғылымдарының кандидаты, профессор **Г.А. Алиев**
PhD докторы **Б.Ж. Батырхан**

Садуова Ш.М., Назарова А.Ж.

С 15 Түрік тілі (Практикалық түрік тілі С 1, С 2): оқу құралы. – Алматы: Қазақ университеті, 2014. – 143 бет.

ISBN 978-601-04-0326-0

Оқу құралы негізінен жоғарғы оқу орындарының шығыстану, шетел филологиясы, аударма ісі және түріктану мамандығы бойынша білім алатын, түрік тілін үйренуші студенттерге арналған.

Оқу құралы практикалық түрік тілі С1, С2 деңгейі бойынша құрастырылды. Оқу құралында модульдік технологияға сәйкес студенттердің сөйлеу тілімен қатар, жазу тілін жетілдіру мақсатында түрік тілінің грамматикасы қамтылды. Етістіктің күрделі шақ формасы, көмекші етістіктер, егістер, шылаулар берілді. Сонымен қатар, аралық бақылау тапсырмалары, аударма мәтіндері және тест жинақтары берілді.

ӘОЖ 811.512.161(075.8)

КБЖ 81.2 Туц.я73

АЛҒЫ СӨЗ

Тіл қарым-қатынас құралы ретінде қоғамдық-саяси, ресми-іскерлік, ғылыми және мәдени өмірдің барлық салаларында қызмет етеді.

Қазіргі таңда Қазақстанның көптеген жоғарғы оқу орындарында түрік тілі және әдебиеті бөлімдері ашылып жұмыс істеуде. Түрік тілі және әдебиеті бөлімдерінде оқитын студенттер түрік тілінің грамматикасын, әдебиетін, тарихын, мәдениетін оқып меңгереді. Жоғарғы оқу орындарында оқу құралы ретінде пайдаланып жүрген оқулықтар мен әдебиеттердің негізін түрік тілші ғалымдарының еңбектері құрайды.

Жоғарғы оқу орындары шығыстану факультеттерінде түріктану саласы бойынша білім алып жатқан шетел филологиясы, аударма ісі, шығыстану, түркітану мамандықтары студенттерінің (Практикалық түрік тілі С1,С2) жалғастырушы топтарына арналған бұл оқулықтағы жаттығулар жинағының негізгі мақсаты тіл үйренушілердің сөйлеу, жазу сауаттылығын арттырумен бірге аударма мәселелері де назардан тыс қалмаған.

Ұсынылып отырған оқу құралын жазу барысында түрік тілші ғалымдарының, Түрік тіл үйрету орталығы жүйесінің тәжірибелеріне, оқыту теориясына сүйеніп тіл үйрену жүйесін басшылыққа ала отырып, алғаш рет тілдік жаттығуларға қатысты жүйе, жүйелік ұстанымын енгізуге тырыстық.

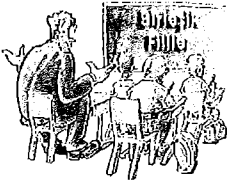
«Практикалық түрік тілі С1,С2» атты оқу құралы (жаттығулар жинағы) түрік тілін ортаңғы деңгейде тіл үйренушілерге арналған оқу құралы ретінде жазылды.

Оқу құралы он бес үлкен тақырыптан тұрады. Онда грамматикалық ережелерді негізге ала отырып жаттығулар, мәтіндер, сергіту жұмыстары берілді. Оқу құралының соңында түрікше мәтіндер мен тест сұрақтары берілді. Жаттығулар жинағында тілді үйренуші тіл үйрену кезінде арнаулы жаттығулар орындай отырып, өз білімін тест тапсырмалары арқылы шыңдай алады.

Оқу құралының авторлары әл-Фараби атындағы ҚазҰУ-ның Шығыстану факультетінде бірнеше жылдан бері түрік тілін оқытып жүрген оқытушылар болғандықтан оқу құралына енген мәтіндердің көпшілігі сабақ барысында пайдаланып, аудитория қажеттілігіне сәйкес өңдеуден өткен деуге болады.

Бұл оқу құралы әлі де жетілдіріп, өңделіп, түрік тілі бөлімінде оқитын орыс топтарына арналып қайта ұсынылады деп жоспарлануда. Жаттығулар жинағы бойынша ұсыныс, тілек және сыни-пікірлеріңіз болса қабылдаймыз.

Авторлар

BİRLEŞİK ZAMANLI FİLLER ЕТІСТІКТІҢ КҮРДЕЛІ ШАҚ ФОРМАСЫ

Birden çok kip-zaman ekiyle çekimlenerek iki kip-zaman anlamı kazanmış fiillere birleşik zamanlı fiiller denir.

DERS 1

HIKÂYE BİRLEŞİK ZAMANI: Ekeylemin bilinen geçmiş zaman eki ile yapılır: (-idi, -di, -dı, -du, -dü, -tı, -ti, -tu, -tü).

Basit çekimli fiile, bilinen geçmiş zaman anlamı ekler.

Örnekler: *Kuyunun başında toplanmıştık. = Құдықтың басына жиналған едік. Aksaray pazarından aldıydı. = Ақсарай базарынан алған еді. Duvardan su sızıyordu. = Қабырғадан су тамышылап тұр еді. O da gelecekti. = Ол да келетін еді. O erik erken kızarırdı. = Ол өрік ерте нісетін еді.*

Şimdiki Zamanın Hikayesi: şimdiki zaman (yor) + imek (idi) eylemin hikayesi :

Ben her gün kitap oku-yor-dum. (okuyor idim) Sen her gün kitap oku-yor-dun. (okuyor idin) O her gün kitap oku-yor-du. (okuyor idi) Biz her gün kitap oku-yor-duk. (okuyor idik) Siz her gün kitap oku-yor-dunuz. (okuyor idiniz) Onlar her gün kitap oku-yor-lar-dı. (okuyor idiler) oku- yor-du-lar	oku-mu-yor-dum oku-mu-yor-dun oku-mu-yor-du oku-mu-yor-duk oku-mu-yor-dunuz oku-mu-yor-lar-dı oku-mu- yor-du-lar
Ben her gün kitap oku-yor muydum? Sen her gün kitap oku-yor muydun? O her gün kitap oku-yor muydu? Biz her gün kitap oku-yor muyduk? Siz her gün kitap oku-yor muydunuz? Onlar her gün kitap oku-yorlar mıydı?	oku-mu-yor muydum? oku-mu-yor muydun? oku-mu-yor muydu? oku-mu-yor muyduk? oku-mu-yor muydunuz? oku-mu-yor-lar mıydı?

1. Lütfen boşluklara Şimdiki Zamanın Hikayesi eklerini yazınız:

1. Ben evden çıkarken kardeşim hâlâ uyu
2. Türkiye'ye gelmeden önce TÖMER'i bil
3. Onunla tanıştığımda üniversitede oku
4. Telefon çaldığında ders çalış.....
5. Murat eskiden derslerini bu kadar önemse.....
6. Sen küçükken kardeşine çok benze.....
7. Dün dersten sonra öğretmen, öğrencilerin kağıtlarını incele
8. Orta Türkçedeyken bazı gramerleri iyi bilmediğim için karıştır.....
9. Çocuğum, bana "Anne, ben küçükken yaramazlık yap" dedi.
10. Mert sen söyle! Onun hakkında kötü şeyler söyle
11. Galiba zamansız geldik. Çık
12. Ankara'dayken oturdukları evi yılda bir kez boya
13. Gençken duygularımı kolay kolay bastır.....
14. Eve girdiğimde musluklardan sular ak, herşey su içinde yüz
15. Gel, gel! Biz de tam şimdi senden söz et.....
16. Otobüse yetişmek için koş..... düşüp ayağımı incittim.
17. Ana okulundayken resim yap....., şarkı söyle....., eliş yap.....
18. Polise "Komşum her zaman gürültü yap..... bunun için kavga ettik." dedim.

2. Aşağıdaki boşluklara Şimdiki Zamanın Hikayesi, Belirli Geçmiş Zaman veya Şimdiki Zaman eklerini yazınız:

1. a Dün iki saat televizyon seyret.....
b Dün bu saatlerde televizyon seyret.....
c İki saattir televizyon seyret.....
2. a Her gün üç saat yüz.....
b. Geçen hafta sonu arkadaşlarımla birlikte havuza gidip yüz.....
c. Babam hastalanmad an önce günde bir saat yüz.....
3. a Dün evi temizle.....
b. Şimdi gelemem, çünkü evi temizle.....
c. Misafirler geldiğinde ben evi temizle....., kardeşim ders çalış....., annem yemek pişir.....
4. a. Aaa! Elektrikler kesil.....
b. Bir haftadır akşamları elektrikler kesil.....
c. 1970 li yıllarda Türkiye'de elektrikler sık sık kesil.....

5. a. Çalış..... sınıfta kaldı.
b. Çalış..... sınıfta kalacak.
c. Çalış..... sınıfta kaldı.
6. a. TÖMER'deki öğretmenler her sömestre başında işlenecek konuları belirle.....
b. Öğretmene soracağım soruları dün akşam belirle.....
c. Öğrenciyken sınav günlerimi unutmamak için takvimde belirle.....
7. a. Kapıyı 3 kez çaldım, açmadım. Uyu.....
b. Bu saate kadar uyu.....
c. Her gün bu saatte mi uyu.....
8. a. Affedersiniz, unuttum. Siz sigara kullan.....
b. Sigara kullan.....
c. Hiç sigara kullan.....
9. a. Tam boğul çevredekiler tarafından kurtarıldı.
b. Boğul....., lütfen yardım edin!
c. Çocuk iyi yüzme bilmediği için boğul
10. a. Eskiden evli çiftler bugünkü kadar çok boşan..... !
b. Duydun mu? İbrahim Beyler boşan.....!
c. Yan komşum boşan..... .
11. a. Arkadaşlar, polis Beye söyleyin, şoför hızlı sürme.....?
b. Sence, şoför hâlâ hızlı sürme.....?
c. Ohh! İyi ki bir kaza olmadı. Şoför hiç yavaş sür..... .
12. a. Türkiye'ye ilk geldiğinde Ankara'yı tanımak için dolaş..... .
b. Bu ayakkabıyı almak için çok dolaş..... .
c. Genellikle dersten sonra Kızılay'da 1-2 saat dolaş..... .
13. a. Dün gittiğim tiyatrodaki aktör her sahnede kıyafetini değiştir..... .
b. Ayda bir saçının rengini değiştiriyor..... .
c. Ozon tabakasındaki delik dünyanın iklimini çok değiştir..... .
14. a. İki yıl önce gitar çalmayı dene....., ama, başarılı olmadım.
b. Onun hırsız olup olmadığına kara vermek için devamlı dene..... .
c. Parmağıma uygun yüzük bulmak için 1 saattir hepsini dene..... .
15. a. Geçen ay gittiğimiz partide çok eğlen..... .
b. Komedi filmleri seyrederken eğlen..... .
c. Çocukluğumda lego oynarken çok eğlen..... .

Belirli geçmiş zaman hikayesi: belirli geçmiş zaman(-dı,-di,-du,-dü,-tı, -ti,-tu,-tü) + imek (idi) eyleminin hikayesi:

Ben geldi + idim = geldiydim Sen geldi + idin = geldiydin O geldi + idi = geldi Biz geldi + idik = geldiydik Siz geldi + idiniz = geldiydiniz Onlar geldi + idiler = geldiydiler (geldilerdi)	gel+me+di+ydi+m gel+me+di+ydi+n gel+me+di+ydi gel+me+di+ydi+k gel+me+di+ydi+nız gel+me+di+ydi+ler (gelmedilerdi)
Ben geldi + miydım = geldi miydim? Sen geldi + miydin = geldi miydin? O geldi + miydi = geldi miydi? Biz geldi + miydik = geldi miydik? Siz geldi + miydiniz = geldi miydiniz? Onlar geldiler + miydi = geldiler miydi?	gel + me + di miydim? gel+me+di miydin? gel+me+di miydi? gel+me+di miydik? gel+me+di miydiniz? gel+me+di miydiler?

1. Lütfen boşluklara “Belirli Geçmiş Zaman Hikayesi” eklerini yazınız:

1. Dün iki saat televizyon seyret
2. Geçen haftasonu arkadaşlarımla birlikte havuza gidip yüz
3. Öğretmene soracağım soruları dün akşam belirle
4. Çocuk iyi yüzme bilmediği için boğul
5. Türkiye’ye ilk geldiğinde Ankara’yı tanımak için hafta sonları dolaş
6. İki yıl önce gitar çalmayı dene, ama, başarılı olamadım.
7. Geçen ay gittiğimiz partide çok eğlen
8. Küçükken çok sigara kullan, bu yüzden çok hastayım.
9. İki saattir televizyon seyret
10. Misafir geldiğinde ben evi temizle, kardeşim ders çalış, annem yemek pişir

2. Aşağıdaki boşluklara Şimdiki Zamanın Hikayesi, Geçmiş Zaman veya Şimdiki Zaman eklerini yazınız:

1. Otobüse yetişeyim derken az kalsın ezil
2. Bugün sabahtan akşama kadar ev ara

3. Eskiden beri havalar soğuyunca başım ağrı
4. Dün baktığımız evin pencereleri sokağa bak.....,ama, güneş gör..... .
5. Ahmet sen söyle, biz hergün okula git
6. Yoksa çık
7. Öğrenciler hergün konuş....., yaz....., televizyon seyret
8. Bu grameri öğretmen daha önce anlat....., şimdi hatırladım.
9. Siz sütlü kahveden hoşlan
10. Bunu eskiden her zaman yap bugün yap
11. Abla, ben ilkokuldayken köpekten kork
12. Pijamalarını giymişsin, yoksa uyu
13. Herşey bit..... , artık yapacak bir şey yok.
14. Ders bit..... , çıkabilirsiniz.
15. Ona söylediğimi unut..... onun için her zaman hatırlat
16. Telefonla konuş..... birden aklıma geldi, söyledim.
17. İki hafta önce çok hasta şimdi daha iyi.
18. Şimdi çık daha sonra gelmeniz mümkün mü?
19. Şimdi çok seviyorum, ama, daha önce hiç sev
20. Bu filmi şimdi seyret daha önce hiç seyret

GELECEK ZAMAN HİKAYESİ: GELECEK ZAMAN (-ACAK, -ECEK)+İMEK (İDİ) EYLEMİNİN HİKAYESİ:

Ben çalışacak + idim = çalışacaktım Sen çalışacak + idin = çalışacaktın O çalışacak + idi = çalışacaktı Biz çalışacak + idik = çalışacaktık Siz çalışacak + idiniz = çalışacaktınız Onlar çalışacak + idiler = çalışacaklardı (çalışacaktılar)	Ben çalışmayacak+idim = çalışmayacaktım Sen çalışmayacak+idin = çalışmayacaktın O çalışmayacak+idi = çalışmayacaktı Biz çalışacak+idik = çalışmayacaktık Siz çalışacak+idiniz = çalışmayacaktınız Onlar çalışacak+idiler= çalışmayacaklardı (çalışmayacaktılar)
Ben çalışacak+ mıydım = çalışacak mıydım? Sen çalışacak + mıydın = çalışacak mıydın? O çalışacak + mıydı = çalışacak mıydı? Biz çalışacak + mıydık = çalışacak mıydık? Siz çalışacak+mıydınız=çalışacak mıydınız? Onlar çalışacak+idiler=çalışacaklar mıydı?	Ben çalış+mayacak mıydım? Sen çalış+mayacak mıydın? O çalış+mayacak mıydı? Biz çalış+mayacak mıydık? Siz çalış+mayacak mıydınız? Onlar çalış+mayacaklar mıydı?

1. Lütfen aşağıdaki boşluklara Gelecek Zaman Hikayesi eklerini yazınız:

1. Sizi de davet et....., ama, telefon numaranızı hatırlayamadım.

2. Bu grameri bir hafta sonra anlat....., ama, şimdi anlatmaya karar verdim.
3. O partiye ben de git..... iyi ki, gitmemişim, büyük bir kavga çıkmış.
4. İyi ki, bu kitabı zamanında almışım. Yoksa daha pahalıya al
5. Kardeşim iyi ki, evi temizlememe yardım etti. Yoksa, okula geç kal
6. Az kalsın unut.....
7. Sen yanlış yapmışsın, bu soruya daha değişik cevap ver
8. Alev, sen de bizimle otur
9. Hırsızlar tam kaç polisler geldi.
10. Aslında daha erken gel.....
11. Bana da anlat....., ama, sözünü tutmadı.
12. Çamaşır yıka, elektrikler kesildi.
13. İyi ki, otobüse bindik, yoksa sırlısklam ol
14. Bursa'ya git....., ama, İzmit'te kalmaya karar verdik.
15. Salih akşam bize gel....., fakat, niçin gelmediğini bilmiyorum.

2. Aşağıdaki boşluklara Gelecek Zamanın Hikayesi, Gelecek Zaman veya Belirli Geçmiş Zaman ekleriyle tamamlayınız:

1. " Ona bir tokat at, ama, kendimi zor tuttum.
2. Dersler başlamadan önce TÖMER'e kayıt yaptır ama, kayıtlar dolmuş.
3. Arkadaşımla bu yaz Mavi Yolculuğa katıl
4. Film bir saat önce başla
5. Ozon tabakasındaki delik büyürse deri kanseri çoğal
6. Telefonda söylediğine göre bugün bize gel, ama, gelmedi.
7. Sonuçlara göre Ahmet birinci ol
8. Bu biraz küçük, bir beden büyüğü senin için daha iyi ol
9. Bir beden daha büyük alırsan daha iyi ol
10. Mavi Trende rötör var. Ancak, bir saat sonra burada ol
11. Ankara'daki metro yapımı beş yıl sür
12. Ayşegül parasıyla altın al ama, dövüzün daha kârlı olacağını düşündü.
13. Hâni daha erken gel....., üç saattir seni bekliyoruz.
14. Doktor, hastaya " Bu ilaçları bir hafta kullanın." de

3. Lütfen aşağıdaki boşlukları doldurunuz:

Onun yaşgünü için al hediye vermek iste..... . Bir gün önce "Yarın Kızılay'da buluşalım." diye sözleş..... . O, benim ona hediye al bilme Otobüse bin Kızılay'a git O, beni bekle Hemen yan geldi.

Berber bir pastane git..... . Ben kola sev..... meyve suyu istedim. O, kola istedi.

Konuş başla Ben "Acaba hediyeyi ne zaman ver diye düşün O sırada, o cebin bir şey çıkardı. Ben çok şaşır Kutuyu aç gözlerime inanama..... . Kutu..... bir yüzük vardı.Yüzük takmak iste....., ama, ellerim titre..... . Yüzük tak ben de al hediyeye çıkarmak için çantamı açtım. Hediyeyi ver.....onun da gözleri sulan..... . O gün benim çok mutlu bir gün..... . Her zaman hatırla ve mutlu olacağım.

4. Aşağıdaki metni Türkçeye çeviriniz:

TÖRT TİL БІЛЕТІН ҚЫЗ

Бұл қыздың жасы он жетіге жаңа толды. Бірақ осы аз жылдың ішінде көргені де, басынан кешіргені де көп. Ең алдымен, ол әке-шешесінің кім болғанын, қайда туып, қайда өскенін де жөнді білмейді. Қытайға, Үрімші қаласына, барыпты. Анна Үрімшіде орысша, Пекинде қытайша оқыпты.

Сондықтан ол бұл екі тілді жақсы біледі. Ал жасынан ұйғыр және қазақ балаларымен бірге араласып, сөйлесіп өскендіктен, ол ұйғырша да, қазақша да сөйлейді және түсінеді. Сөйтіп, төрт тілде сөйлейтін қыз осы жақында ғана еңбек фермасына жұмысшы болып енді. Ол өзімен құрбылас жас достар тапты. Ол қытайша, орысша, ұйғырша, қазақша әндер салады.

Анна Руднева Отанын тапты. Басқа білімнің өзін былай қойғанда, жас қыздың төрт тіл білуінің өзі үлкен өнер емес пе!?

(С. Бақб.)

5. Aşağıdaki parçayı Kazakçaya çeviriniz:

1. İnsanlık tarihinin en eski sanat dalı müziktir.
2. Müzik, insanlığın tarih boyunca geçirdiği sosyal kültürel felsefi ve bilimsel aşamalarda adım adım gelişerek bugünkü zenginliğine ulaşmıştır.
3. Müzik evrensel bir dildir.
4. İnsanlık tarihinin en eski sanat dalı müziktir. Ses yeteneğini keşfederek geliştiren insan, doğada duyduğu her sesi taklit ederek müziğin temellerini atmıştır. Rüzgarın, suyun, gök gürültüsünün, çeşitli hayvanların seslerini aynı yonlama ve ritim ile taklit ederek kendi aralarında haberleşirken ezgiler ortaya çıkmıştır.

6. Aşağıdaki metnin yanlışlarını düzeltip doğrularını yazınız:

SEVGİLİ ANNECİĞİM

Trenimiz dün sonra saat üçte izmir'e varmış. Bavullarınızı bir hammalda verdikten sonra, danışma bürosuna gidip ve güzel bir otelin adresini rica yaptık. Bu kadar yorgundum ki bir an sonra otele gitmek, bir duş istemek ve birkaç saat uyumak isteyecektim. Hem oteleki odasına yerleşip yıkandıktan önce, elbiselerimi değiştireyip hemen sokağa fırlayordum. Mevsimin kış olduğuna rağmen izmir hayli sıcak. Birçokları ceketlisiz, kısa kolsuz ve ince kazakla dolaşmış.

Bugünlük bu kadar. Birkaç gün önce size yine yazarmışım. Babamın ve senin ellerisizden, kardeşimin gözlerinden özlem ve sevgilerle öperik, Saygılar, selamlar.

Nida

OKUMA-ANLAMA

ESKİ GÜNLER

Yaşlı adam, sabah kahvesini yarım bıraktı. Gazetede ki ölüm ilanını okuyunca bütün keyfi kaçmıştı. Gazete elinden kayıp yere düştü. Gözleri uzaklara daldı. Demek Arif de ölmüştü.

Gençlikte insana ölüm, bu kadar yıpratıcı, yıkıcı, üzücü gelmiyordu. İnsan gençken, birisi öldüğü zaman üzülmüyordu, ağlıyordu. Ama, hepsi o kadar. Şimdi olduğu gibi, her ölenle kendinden de bir şeyin ölüp gittiğini, yok olduğunu hissetmiyordu. Çünkü, gençken ölüm düşünülmezdi. Belki de sıranın kendisine geldiğini düşünerek korkuyordu. Şimdi pek samimi olmadığı Arif'in ölümünden acı duyuyordu.

Anlatılmaz bir yalnızlık, çaresizlik duyuyordu. Eskiden yani gençken hergün arkadaşlarıyla toplanırlar, hep beraber zevkle sohbet ederek, kahvelerini yudumlarlar, bazen, akşamları satranç veya tavla oynarlardı. Ama, şimdi. Şimdi kimisi yerinden kalkamayacak kadar hastaydı, kimisi ise bu dünyayı terkedip gitmişti.

Yaşlı adamın yaşlıları, arkadaşları teker teker ölüp gidiyor, hızla yabancılaşan bir dünyada onu yalnız bırakıyorlardı. Çocukları, torunları elbette vardı. Ama, dostlarıyla, arkadaşlarıyla ilişkisi başkaydı.

Yaşlı adam kızının sesiyle irkildi. Kızı babasına arkadaşının geldiğini söylüyordu. Ak saçlı arkadaşın görünce adamın gözleri ışıltılı parladı. Birdenbire gençleşmiş gibiydi. Uzun uzun eski günleri anarak sohbet ettiler. Arkadaşı gitmek için ayrılırken, yaşlı adam yine yalnızlıkla dolu, hüznü dünyası içinde buldu kendini. Belki yakında ölüm, onun kapısını çalacaktı.

Lütfen aşağıdaki doğru cevapları işaretleyiniz:

1. Konuda ne anlatılmaktadır?

- a) dostluk c) ölüm ve yalnızlık
b) aile d) Hiçbiri

2. Yaşlı adam gazeteyi okuyunca niçin üzülüyor?

- a) Gazetede trafik kazasına üzülüyor.
b) Küçük bir kızın ölümüne üzülüyor.
c) Gazetede arkadaşının ölüm ilanını görüyor.
d) Eski günlerini hatırlıyor.

2. Lütfen aşağıdaki sorulara cevap veriniz:

- a) Yaşlı adamın korkusu nedir?
.....
- b) Yaşlı adamın psikolojik durumu nasıldır?
.....
- c) Yaşlı adam yalnız mı oturuyor?
.....
- ç) Yaşlı adam arkadaşı gelince niçin kendisini gençleşmiş hissediyor?
.....
- d) Yaşlı adam arkadaşı gittiği zaman, niçin üzülüyor?
.....
- e) Sizce yaşlı adamın korkuları nelerdir?
.....
- f) Gençler, yaşlı bir insan için neler yapmalılar?
.....

DERS 2

BELİRSİZ GEÇMİŞ ZAMAN HİKAYESİ: BELİRSİZ GEÇMİŞ ZAMAN (-MIŞ, -MİŞ, -MUŞ, -MÜŞ) + İMEK(İDİ) EYLEMİNİN HİKAYESİ:

Ben okumuş + idim = okumuştum Sen okumuş + idin = okumuştun O okumuş + idi = okumuştı Biz okumuş + idik = okumuştuk Siz okumuş + idiniz = okumuştunuz Onlar okumuş + idiler = okumuşlardı (okumuştular)	Ben okumamış + idim = okumamıştım Sen okumamış + idin = okumamıştın O okumamış + idi = okumamıştı Biz okumamış + idik = okumamıştık Siz okumamış + idiniz = okumamıştınız Onlar okumamış + idiler = okumamışlardı (okumamıştılar)
Ben okumuş muydum? Sen okumuş muydun? O okumuş muydu? Biz okumuş muyduk? Siz okumuş muydunuz? Onlar okumuşlar mıydı?	Ben okumamış mıydım? Sen okumamış mıydın? O okumamış mıydı? Biz okumamış mıydık? Siz okumamış mıydınız? Onlar okumamışlar mıydı?

1. Lütfen aşağıdaki boşlukları Belirsiz Geçmiş Zamanın Hikayesi ile tamamlayınız:

1. Çocuklar, birinci ders ne anlat hatırlıyor musunuz?
2. Kitapçıya git, sana da hikaye kitabını aldım.
3. Daha önce bu filmi seyret şimdi hatırladım.
4. İçeriye henüz gir o geldi.
5. Bu şarkıyı daha önce duy ?
6. Otobüste kendi kendine "Acaba kapıyı kilitle ?" diye düşündü.
7. Bu yemeği ilk seferinde çok kötü yap
8. Biraz okuyunca aklıma geldi, bu makaleyi oku
9. İş için Amerika'ya git, o sırada Ferhat'la tanıştım.
10. Sizinle daha önce karşılaş
11. Sen söyle. Ona hiç kötü bir söz söyle
12. Bu kadar güzel hiçbir yer gör
13. Niye tekrar yazıyorsun? Sen bunu yaz
14. Hamburger mi aldın? Evde yemek ye.....?
15. Bu aktörün başka oyunlarını ben daha önce de gör

2. Lütfen aşağıdaki boşlukları Belirli Geçmiş Zaman, Belirsiz Geçmiş Zaman veya Belirsiz Geçmiş Zamanın Hikayesi ile tamamlayınız:

1. a) Tiyatrocu o kadar güzel espriler yaptı ki, hepimiz gül
b) Üç yıl önce de bu oyunu seyrettiğimizde çok gül
c) Filmi izleyince farkına vardım, oyunu seyrederken ne kadar çok gül
2. a) Şimdi hatırlıyorum, bu hikayeyi Arabistan'da duy
b) Geçen yıl Arabistan'dayken bu hikayeyi ihtiyar bir kadından duy
c) Kocam aynı hikayeyi Arabistan'da da duy
3. a) Böyle bir yalanı daha önce hiç duy?
b) Böyle bir yalanı daha önce duy?
c) Ona sor bakalım, böyle bir yalanı hiç daha önce duy?
4. a) Sizinle geçen haftaki partide tanış....., hatırlayabildiniz mi?
b) Geçen haftaki partide birçok kişiyle tanış.....
c) Kuzenim geçen haftaki partide bir İngilizle tanış, bunun için İngilizce öğrenmeye karar verdi
5. a) Televizyonu ben kapat niye açıyorsun?
b) Programı beğenmediğim için televizyonu kapat
c) Aaa, annem yine televizyonu kapat.....
6. a) Tat bakalım kekim güzel ol?
b) Misafirlerimize yaptığım kakaolu kek çok güzel ol
c) Bu sefer kekimin tadı tuzu tam yerinde ol
7. a) Burası adeta cennet. Daha önce hiç böyle bir yere git !
b) Geçen yaz tatile git
c) Ayla, bu yaz tatile git..... . Bunun için bronzlaşmamış.
8. a) Sen sabah kahvaltı yapma ?
b) Çok yediğine göre herhalde sabah kahvaltı yap.....
c) Bence öğleye kadar çalışabilirim, çünkü, iyi bir kahvaltı yap
9. a) Öğretmene sordun mu, sorulara iyi cevap ver?
b) Daha iyi puan bekliyordum. Çünkü, sorulara iyi cevap ver.....
c) Sorulara iyi cevap ver güzel bir puan alacağımı sanıyorum.
10. a) Aaa.... Cüzdanım kaybol

- b) İki ay önce cüzdanımı kaybet..... .
 c) Çok üzülüyorum, cüzdanımı kaybet

GENİŞ ZAMAN HİKAYESİ: GENİŞ ZAMAN (-R, -IR, -İR, -UR, -ÜR) + İMEK (İDİ) EYLEMİNİN HİKAYESİ

Ben her gün koş-ar-dım. (koşar idim)	koş-maz-dım
Sen her gün koş-ar-dın. (koşar idin)	koş-maz-dın
O her gün koş-ar-dı. (koşar idi)	koş-maz-dı
Biz her gün koş-ar-dık. (koşar idik)	koş-maz-dık
Siz her gün koş-ar-dınız. (koşar idiniz)	koş-maz-dınız
Onlar her gün koş-ar-lar-dı. (koşar idiler)	koş-maz-lar-dı
koş- ar-dı-lar	koş-maz-dı-lar
Ben her gün koşar mıydım?	koş-maz mıydım?
Sen her gün koşar mıydın?	koş-maz mıydın?
O her gün koşar mıydı?	koş-maz mıydı?
Biz her gün koşar mıydık?	koş-maz mıydık?
Siz her gün koş-ar mıydınız?	koş-maz mıydınız?
Onlar her gün koşarlar mıydı?	koş-maz-lar mıydı?

1. Lütfen aşağıdaki boşlukları Geniş zaman Hikayesi ile tamamlayınız:

- Lisedeki Tarih öğretmenim beni her zaman eleştir
- Küçükken babam benimle büyük bir insan gibi konuş
- Daha önceden haberim olsaydı sana yardım et
- İzmir'deyken annemin ayakları çok ağrı
- Kardeşim eskiden gözlük tak, şimdi ise lens kullanıyor .
- Ankara'nın havası kışın eskiden, şimdiye göre daha kirli ol.....
- Sen öğrenciyken ödevlerini isteyerek yap
- Taksiye binseydik daha erken gel
- Sen olsan kız
- Eskiden Türk aileleri geniş olduğu için daha büyük evlerde otur
- Annen seni de bu parka getir
- Aslında otobüse binebil, ama, acele etmedim.
- Bir bardak çay daha iç.....?
- İki ay önce ben de senin gibi Türkçe konuş
- Sen de kardeşin gibi spor yap

2. Lütfen aşağıdaki boşlukları Geniş zaman Hikayesi, Geniş Zaman veya Belirli Geçmiş Zaman ile tamamlayınız:

1. a) Yemekten sonra mutlaka dişlerimi fırçala
b) Bu sabah evden çıkmadan önce aceleyle dişlerimi fırçala
c) Eskiden dişlerimi daha sık fırçala
2. a) Yabancı ülkelerdeki arkadaşlarımla hâlâ yazış
b) Onunla bir sene kadar yazış, şimdi ise birbirimizden hiç haberimiz yok.
c) İngilizce öğrenirken birkaç yabancıyla yazış ama, şimdi yazışmıyorum.
3. a) Sen her yıl müzik yarışmalarına katıl?
b) Sen müzik yarışmalarına daha önce hiç katıl?
c) Gençken müzik yarışmalarına katıl.....
4. a) Türk yemeklerini daha önce hiç ye, şimdi çok seviyorum.
b) Onun evinde hiç Türk yemeği ye
c) Bazı Türk yemeklerini hiç ye
5. a) Sınavlarda çok heyecanlan.....
b) Öğrenciyken sınavlarda çok heyecanlan.....
c) Geçen haftaki sınavda öğrenciler çok heyecanlan.....
6. a) Babacığım çocukken ben de böyle resimler yap?
b) Bak babacığım! Resmi güzel yap?
c) Babacığım biliyorsun, genellikle güzel resimler yap, herkes beğenir.
7. a) Bilseydim daha önce getir
b) Söz veriyorum, yarın getir.....
c) Bak işte! Söz verdiğim gibi getir.....
8. a) İstanbul'da otururken erken kalkıp güneşin doğuşunu seyret
b) Her zaman güneşin doğuşunu kocamla birlikte seyret
c) Dün sabah güneşin doğuşunu kocamla birlikte seyret
9. a) Eskiden sinemaya gitmeyi çok sev
b) Eskiden beri sinemaya gitmeyi çok sev
c) Dün gittiğim filmi çok sev
10. a) Yıllar önce sizin ülkenizde İngilizler mi yaşa
b) Sizin ülkenizde İngilizler yaşa ?
c) Sizin ülkenizde İngilizler hiç yaşa ?

3. Aşağıdaki metni okuyunuz ve geniş zaman hikayesini bulunuz:

KONUŞMA

Çocuk: Anneciğim, bana babamdan bahseder misin?

Anne: Ama baban kendisi hakkında konuşulmasını sevmezdi oğlum.

Çocuk: Doğrusu onun nasıl bir insan olduğunu öğrenmek isterdim.

Anne: Tamam oğlum sen sor ben cevap vereyim.

Çocuk: Babam nelerden hoşlanırdı?

Anne: Her akşam mutlaka kitap okurdu. İnsanların okudukça kendini geliştirebileceğine inanırdı. Her sabah spor yapar, bunu asla aksatmazdı.

Çocuk: Mutlaka yapar mıydı?

Anne: Evet oğlum. Evimizin karşısındaki parka giderdi. O parkın kendisine huzur verdiğini söylerdi.

Çocuk: Peki sigara içer miydi anne?

Anne: Asla yavrum. Aksine yanında sigara içilmesine bile izin vermezdi. Sağlığına çok dikkat ederdi.

Çocuk: Başka neleri severdi anne?

Anne: Boş zamanlarında maket gemi yapardı. Kimsenin onlara dokunmasına izin vermezdi.

Çocuk: Bu gemilerin hepsini o mu yaptı anne?

Anne: Evet. Aıma deden olmasaydı baban bu gemileri yapmazdı.

Çocuk: Neden anne?

Anne: Deden kaptandı. Baban dedenle her hafta denize açılırdı. Babasından dolayı denizi ve gemileri çok severdi. Onun sayesinde gemileri yakından inceleme fırsatı bulmuştu. Yaptığı gemileri herkes çok beğenirdi.

Çocuk: Teyzem babamın ülkesini çok sevdiğini söylemişti.

Anne: Evet oğlum. Her insan gibi vatan sevgisini ruhunda hissederdi. Gerekirse bu vatan için canını seve seve verebileceğini söylerdi.

Çocuk: Peki anneciğim, babam beni de vatani kadar sever miydi?

Anne: Her baba gibi o da senin üstüne titrerdi. Bir dediğini iki etmezdi. Ondan istediklerini almaya çalışırdı. Baban ailesini çok sevdi oğlum. Senden her zaman gururla bahsetmek istediğini söylerdi, fakat ömrü senin doktor olduğunu görmeye yetmedi. Keşke şuan yaşıyor olsaydı.

Çocuk: Keşke anneciğim... Keşke yaşasaydı da onu daha yakından tanıyabilseydim.

4. Aşağıdaki metni geniş zamanın hikayesi kullanımına dikkat ederek okuyunuz:

Kimsenin yapacak işi yoktu. Kadınlar evlerde, ak sakalı erkekler kahvelerde toplanırdı. Bu toplantılarda saatlerce susulurdu. Tek tek değil de bir arada susuşun bir manası var gibiydi. Belki de dünyanın sonu böyle beklenirdi. Ağzını açıp bir söz söyleyebilecek babayiğit zor çıkardı.

Yatsıyla birlikte kasaba o deliksiz karanlığın içinde mezar uykusuna dalarđı. Sadece Minas'ın ve Yorgo'nun meyhanelerinden sokağa kakkahalar, şarkılar, gitar ve ud sesleri taşardı. Çok geç vakitlerde sahipsiz sokakların sessizliğini bu naralar, Ermenice ve Rumca şarkılar bozardı.

Başkaları seni sevdiğini halde sen kandini sevmezdin. Bu nedenle bu saatlerde sen hep evindeki küçük odanda olurdun. Bu karamsarlığın olmasaydı sen bu küçücük odaya kapanmazdın. Aklındaki bu olumsuz düşünceyi atabilseydin sen de sahipsiz sokakların sessizliğini bozanlardan olurdun. Kahvelerdeki suskun toplantılara sen de katılırdın. Kendini bu kadar değersiz ve yalnız hissetmezdin. İnsanlarla güzel vakit geçirmeye çalışırdın. Ama sen böyle değildin işte... .

5. Lütfen aşağıdaki boşluklara doldurunuz:

İki sevgili tepede durmuş aşağıya bak Görül..... manzara çok güzeldi. Ağaçlarda cıvıl cıvıl kuşlar ötüşüyorlar, nehir ak Vadide açık bir tonda başlayan yeşil, yukarılara doğru git koyulaşıyordu. Mevsim bahar..... . Onlar ise sanki bu güzel görüntünün farkında bile değil El ele tutuşmuş, konuş duruyorlardı. Hüzünlü ve suskundular. Nihayet oğlan, "Keşke" dedi, "Keşke seninle birlikte burada güzel günler yaşayabil"

Kız da, "Evet" dedi, "Keşke düşün şeyi yapmak zorunda olmasaydı." Onlar da herkes gibi mutlu olmak iste..... . Ama, bu mümkün değildi. Ne yap ? Gençliklerini yaşamayacaklar mıydı? Yolları önceden çizilmiş miydi? Hiçbir şey bilmiyor,bir çare düşününe Tek bil çok üzgün olduklarıydı.

6. Aşağıdaki metni Türkçeye çeviriniz:

Біз былтыр жанұямызбен көлге барғанбыз. Олар бірінші қыркүйекте мектепке барған. Өткен аптада ол іссапарға кеткен. Бұл кітапты мен бұрын оқығанмын. Бұл фильмді мен көргенмін. Мәжіліс депутаттары Жер кодексін қабылдаған. Боксшы Бахтияр Артаев Афина Олимпиадасының алтынын жеңіп

алған. «Көшпенділер» фильмінде белгілі голливуд киноактері Марк Дакаскос ойнаған. Дүниежүзілік сауда ұйымының Хатшылығы Женевада орналасқан.

7. Аşağıdaki parçayı Kazakçaya çeviriniz:

1. Hayat bazen tatlı bir düş, bazen ise tam anlamıyla bir kâbustur
2. Başarıya giden yol başarısızlıktan geçer.
3. Geçmişteki başarısızlıklarını başarıya dönüştürebilmiş insanların tümü, “Başarı tatlıdır, ama çoğunlukla ter akıtır” sözünü doğrularcasına, başarısızlıklara yenilmeyip umut ve dirençle ilerlemiş ve sonunda başarı yoluna sapmayı başarmışlardır.
4. Kişinin hayatta ve mesleğinde başarılı olmasında zekânın büyük rolü vardır. Zekâ kadar, kişilik özellikleri, motivasyon, tecrübe, sosyal ve ekonomik çevrenin kendisi üzerinde oluşturduğu olumlu-olumsuz etkiler de büyük önem taşır.
5. Başarının en büyük düşmanı şüphesiz tembelliktir. Tembellik hür olanı esir yapar. İnsanı çalışmaktan daha çabuk eskitir. Tembellik bir saat daha fazla uykuyu büyük başarılarla tercih ettirir. İnsanı oyunla, televizyonla oyalayıp ona en büyük kazanç fırsatlarını kaçırtır.

OKUMA-ANLAMA

BAŞARI NEDİR?

İnsan zekâsı ne kadar ileri olursa olsun, insanı başarıya götürecektir en önemli şey çalışmaktır. Bunun en çarpıcı örneğini insanlığa büyük faydaları dokunmuş Edison'un hayatında görmemiz mümkündür.

Thomas Edison, 84 yaşında hayata gözlerini yumduğunda patentleri alınmış 1093 buluşun sahibiydi. Bu sebeple kendisine "Menlo Parkı'nın Sihirbazı" diyorlardı. Bu yakıştırmaya zaman zaman kızan bazen de gülüp geçen Edison, kendisinde sihirli bir güç arayanlara başarının formülü olarak "Yüzde bir kabiliyet, yüzde doksan dokuz ter" cevabını veriyordu.

Türkiye Cumhuriyetinin kurucusu M. Kemal Atatürk, zekâsıyla çok övünen birisine tarihe geçecek şu öğüdünü vermiştir: "Şunu söyleyeyim ki; çok zekisin! Malum. Fakat zekâmı unut, daima çalışkan ol!"

Belirlenen hedef ışığında başarıyı yakalamanın ilk ve temel şartı kendine güvendir. Dünyayı zapt edenler ve büyük işlere girişenler, kendine güven silahıyla silahlananlardır. Çünkü onlar fırtınalı günlerde bile öz güvenleri sayesinde asla sarsılmayacak bir kale gibidirler. Bütün engellere ve engellemelere büyük bir fedakârlıkla ve güçle karşı koyarlar.

"Köleliği kaldıran başkan" olarak bilinen ABD cumhurbaşkanlarından Abraham Lincoln'un hayatı başarısızlıklarla dolu olduğu halde öz güveni sayesinde hiç yıkılmamış ve bütün bu başarısızlıkları yenmeyi başarmıştır. İlk politik mücadelesinde yenilmiş, ekonomik alanlarda çalışmış ama başaramamış. Sevdiği kız ölmüş. Evlendiği kadın ona hep üzüntü vermiş. Devlet memurluğunu kazanamamış. Senato üyesi olamamış, ama tahammülü, sabrı ve öz güveniyle bir gün ABD'nin cumhurbaşkanı olmuştur.

Aşağıdaki soruları okuduğunuz parçaya göre cevaplayınız:

1. Sadece zeki olmakla başarı yakalanabilir mi? Niçin?
.....
2. Başarının en büyük engeli nedir?
.....
3. İnsanın başarılı olmasında zekâ kadar önemli rol oynayan faktörler nelerdir?
.....
4. Başarı nedir? Kendiniz başarılı olmak için neler yapıyorsunuz?
.....
5. Büyük mucit T. Edison başarılarını neye borçludur?
.....

DERS 3

DİLEK-ŞART KİPİNİN HİKAYESİ: DİLEK-ŞART KİPİ (-SA,-SE) + İMEK(İDİ) EYLEMİNİN HİKAYESİ

Ben ders çalış-sa-ydım. (çalış-sa idim) Sen ders çalış-sa-ydın. (çalış-sa idin) O ders çalış-sa-ydı. (çalış-sa idi) Biz ders çalış-sa-y-dık. (çalış-sa idik) Siz ders çalış-sa-ydınız. (çalış-sa idiniz) Onlar ders çalış-sa-lar-dı. (çalış-sa idiler) çalış-sa -ydı-lar	çalış-masa-ydım. çalış-masa-ydın. çalış-masa-ydı. çalış-masa-y-dık. çalış-masa-ydınız. çalış-masa-lar-dı. çalış-masa-ydı-lar
Ben ders çalış-sa mıydım? Sen ders çalış-sa mıydın? O ders çalış-sa mıydı? Biz ders çalış-sa mıydık? Siz ders çalış-sa mıydınız? Onlar ders çalış-sa-lar mıydı?	Ben ders çalışmasa mıydım? Sen ders çalışmasa mıydın? O ders çalışmasa mıydı? Biz ders çalışmasa mıydık? Siz ders çalışmasa mıydınız? Onlar ders çalışmasalar mıydı?

1. Lütfen boşlukları Dilek-şart kipinin Hikayesi ile tamamlayınız:

1. Beni de partiye davet et..... memnun olurdum.
2. Sınava gir..... bence başaramazdın.
3. Elektrikler kesil..... ütüyü bitirirdim.
4. Anneni, babanı dinle..... bunlar olmazdı.
5. Bazen "Ondan ayrıl..... ?" diye düşünüyorum.
6. Bu soğukta dışarı çık..... hasta olmazdınız.
7. Herkes polise doğruyu söylemiş. Sen de söyle.....
8. Tabî ıslanırsın, sen de şemsiyeni al..... !
9. Keşke, daha rahat bir ayakkabı giy.....
10. Alışverişe çıkmadan önce bir liste yap.....
11. Manzara o kadar muhteşem ki! Keşke fotoğraf makinam yanımda ol.....
12. Onun resmini gör..... hatırlardım.
13. Daha yavaş git..... bu kaza olmazdı.
14. Saçlarını kestir..... kıza benzeyecekti.
15. Çiçeklere allerjim ol..... ben de evimde çiçek yetiştirirdim.
16. Dişlerini fırçala..... bu kadar çürümezdi.
17. Keşke ona bu kadar kötü davran.....
18. Biz de hastanede onun ziyaretine git..... ? Diğer arkadaşlar gitmişler.
19. Her zaman gündüz ol gündüzün önemini anlamazdık.
20. Mektubu gör kimin yazdığını tahmin edebilirdim.

2. Lütfen, aşağıdaki cümleleri Dilek-Şartın Hikayesi ile tekrar kurunuz:

1. O, doktorsa bizi de muayene eder.

2. Hava güzelse pikniğe giderler.

3. Parası varsa mutlaka tatil yapar.

4. Sen kuvvetliysen, bunu kaldırabilirsin.

5. Zamanı yoksa uğramaz.

6. Öğrenciyse bu kitaplardan almalı.

3. Lütfen aşağıdaki cümlelere Şart veya Şartın Hikâyesi ile cevap veriniz:

1. Bu akşam benimle partiye gelebilecek misiniz?

Eğer,

2. Geçen yıl niçin ülkeneye gidemedin?

Eğer,

3. Uçakla yolculuk yapmayı sever misiniz?

Eğer

4. Niçin sınava girmediniz?

Eğer.....

5. Bu işte bana yardım edebilir misin?

Eğer

4. Lütfen aşağıdaki kelimelerle, Dilek-Şartın Hikayesi eklerini de kullanarak bileşik zamanlı cümleler kurunuz:

1. sevmek-anlatmak-herşeyi-beni-sen.

2. gelmek-sen-gitmek-birlikte-bize-sinemaya-dün.

3. dün-misafir-çalışmak- ben-gece-gelmek-ders.

4. Ahmet- kazanmak-olmak-sınavlarını-giriş-doktor.

5. Lütfen aşağıdaki kelimelerle istenilen zaman ve kiplerle cümleler kurunuz:

1. bugün - oynamak - olmamak - işler - futbol (Dilek Kip. Hik.- Gel. Zam. Hik.)
2. gece - görebilmek - haber - sen - bu - söylemek (Dilek Kip. Hik. - Gel. Zam. Hik.)
3. okul - o - görmek - erken - biraz – gelmek (Dilek Kip. Hik.- Geniş Zam. Hik.)
4. rastlamak - bura - dün - bugün - o - ben - gelmek (Dilek Kip. Hik. - Gel Zam. Hik.)
5. iyice - hatırlamak - sen - bu - düşünmek (Dilek Kip. Hik.- Geniş Zam. Hik.)

GEREKLİLİK KİPİNİN HİKAYESİ: (-MALI,-MELİ) + İMEK(İDİ) EYLEMİNİN HİKAYESİ

Ben uyu-malı-ydım. (uyu-malı idim) Sen uyu-malı-ydın. (uyu-malı idin) O uyu-malı-ydı. (uyu-malı idi) Biz uyu-malı-y-dık. (uyu-malı idik) Siz uyu-malı-ydınız. (uyu-malı idiniz) Onlar uyu-malı-lar-dı. (uyu-malı idiler) uyu-malı -ydı-lar	uyu-ma-malı-ydım. uyu-ma-malı-ydın uyu-ma-malı-ydı. uyu-ma-malı-y-dık. uyu-ma-malı-ydınız. uyu-ma-malı-lar-dı. uyu-ma-malı-ydı-lar
Ben uyu-malı mıydım? Sen uyu-malı mıydın? O uyu-malı mıydı? Biz uyu-malı mıydık? Siz uyu-malı mıydınız? Onlar uyu-malı-lar mıydı?	Ben uyumamalı mıydım? Sen uyumamalı mıydın? O uyumamalı mıydı? Biz uyumamalı mıydık? Siz uyumamalı mıydınız? Onlar uyumamalı-lar mıydı?

1. Lütfen boşlukları Gereklilik kipinin Hikayesi ile tamamlayınız:

1. Şimdi anlıyorum. Bu sınav için daha iyi hazırlan..... .
2. Onu hastanedeyken ziyaret et..... .
3. Hazırladığımız ödevde önsöz de yaz..... .
4. Affedersiniz polis bey. Buradan geçme..... .
5. Çok geç kaldık. Taksiye bin..... .
6. Doktorun söylediği gibi çok tuzlu ye..... , bak, yine tansiyonun yükselmiş.
7. Yemeği pişirdikten sonra arkadaşşıma telefon edip "içine sarmısak da koy.....
..... ?" diye sordum.
8. Daha sonra sakın kafayla düşününce "Bu sözleri söyle....." dedim.
9. Bu zor günleri atlatmak için çalış....., çalıştım ve başardım.
- 10.Öğretmen bize "Diktede ses değişimlerine dikkat et....." dedi .

11. Başvuru için dilekçe yaz..... , ama, yazmadık.
12. Türkçe öğretirken öğrencilerin dillerini bil
13. Dün akşam gitmeseydin! Mutlaka gitme
14. Dünkü sınavdan daha iyi not alabilmem için daha iyi yaz
15. Telefon numaranı hatırlayabilmem için bir yere yaz.....

2. Lütfen, aşağıdaki boşlukları Gereklilik Kipi, Belirli Geçmiş Zaman veya Gereklilik Kipinin Hikayesi ile tamamlayınız:

1. a) Akşama misafirlerim geliyor. Hemen bir şeyler yap.....
b) Akşama misafirlerim geliyor. Bu sabah bir şeyler yap, şimdi yetiştiremeyebilirim.
c) Akşama misafirlerim geliyor. Bunun için birkaç çeşit yiyecek hazırla
2. a) Öğrencilere testleri vermeden önce kontrol et.....
b) Öğrencilere testleri vermeden önce iyi ki, kontrol et
3. a) Kilo vermek için sabırlı ol.....
b) Hemen olmaz ki! Biraz daha sabırlı ol.....
c) Bu kiloya inebilmek için çok sabret.....
4. a) Ben ondan daha büyüğüm. Ben onu uyarma.....
b) Vicdanım rahat onu uyar.....
c) Bir yanlış yapmasını önlemek için onu uyarma.....
5. a) Bu ilacı on gün kullan....., sen fazla kullanmışsın.
b) Doktor bey, bu ilacı kaç gün kullan..... ?
c) Doktorun söylediği sürece ilacı kullan..... . Şimdi çok iyiyim.
6. a) Tatile çıkmadan bir hafta önce haber ver..... şimdi hazırlanamam.
b) Hazırlanmam için tatile çıkmadan bir hafta önce haber ver
- c) Tatile çıkmadan bir hafta önce haber ver.....

3. Lütfen aşağıdaki boşluklara doldurunuz:

Adam, tozlu yollarda adeta koş..... ilerliyordu. Ailesine, sev..... insanlara kavuş için çok sevinçliydi. Onları üç yıl..... görme, üç yıl içinde şehir şehir dolaşmış, birçok işte çalışmıştı. Şimdi cebinde

bol para, çantasında hediyelerle yuvasına dön artık. Bundan sonra hiçbir yere gitme Evinden hiç ayrılma.....

Köyün girişindeki eski çeşmeye gel birden durdu. Burayı çok iyi hatırla Bu çeşme başına eskiden hergün gel Karısını bile ilk defa burada tanı Bunları düşün adamın gözleri doldu. Az kaldı ağla fakat, kendini tuttu. Kocaman bir erkek için çocuk gibi ağlamanın ayıp ol..... düşün Çeşmede elini yüzünü yıka tekrar yola çıkmak için hazırlandı. Arkasına hiç bak..... hızlı hızlı yürümeye başladı.

4. Aşağıdaki metni Türkçeye çeviriniz:

ТҮЛКІ МЕН ҚҰМЫРА

Егін оруға шыққан бір әйел құмырасын сүтімен шөптің арасына қояды. Бұны түлкі көреді де, жасырынып келіп, құмыраның ішіне басын сұғып, сүтті ішеді. Бірақ басын құмырадан кері шығара алмай, әлек болады. Сонда:

- Ау, құмыра! Біраз ойнадың ғой, жетер. Жібер енді басымды! - депті түлкі. Қанша жұлқынса да, құмырадан басын шығара алмапты. Содан соң ашуға басыпты.

- Қап бәлем, тұра тұр! Сені суға батырмасам ба! - деп, өзенге қарғып түсіп, құмырамен бірге өзі де суға батып кетеді.

OKUMA-ANLAMA

BİR YANARDAĞ NASIL DOĞDU?

1943 yılı Şubat ayının bir cumartesi günü idi. Meksika'da bir çiftçi, tarlasında çalışıyordu. Elli altmış metre ilerisinde, topraktan ince bir dumanın, yılan gil kıvrıla kıvrıla çıktığını gördü. Bu dumana şaşkın şaşkın baktı.

O gün köyde anlaşılmaz şeyler görmüştü. Sabahleyin yer sarsılmıştı. Toprakta bir sıcaklık duyulmuştu. Üzerinde yürürken toprak, insanın ayaklarını yakıyordu. İşte şimdi de bir duman görülüyordu. Şimdi duman daha da kalınlaşıyor, fişkırır gibi hızlı çıkıyordu. Çiftçi korktu. Evine koştu. Karısına tarlada gördüklerini anlatırken şiddetli bir patlama oldu. Yer sarsıldı. Çiftçi karısıyla yere yuvarlandı. Sarsıntı durunca ayağa kalkıp tarlasına baktı.

Oradan kızıl alevler fişkırıyor ve havaya topraklar, kaya parçaları fırlıyordu. Halk korku ve telaş içinde, kent yolunu tutmuş, canını kurtarmak istiyordu.

Yanardağın patlamaları sürüp gidiyordu. Sanki yüzlerce top birarada atılır gibi şiddetli gürültü çıkarıyor ve yeri sarsıyordu. Küller 290 km. uzaktaki Meksiko şehrine kadar gidiyor, evlerin çatılarına iniyordu.

Üçüncü günün akşamı yanardağın ağzından lav çıkmaya başladı. Lavlar yanardağın ortasından kızgın bir çorba gibi kaynayıp kabarıyordu. Altı metre genişliği vardı. Yolundan kaçamayan her şeyi yakıp yok ediyordu.

Yanardağ birkaç gün içinde, 665 metre yüksekliğinde bir dağ oldu. Onu görmeye gelenler korkunç etkilerini 120 km. kala görmeye başlıyorlardı. Her yer, siyah küllerle kaplanmış bahçeler, otlar kurumuştu. Küller altında kalan bazı köylerin yalnız sivri bacaları görülüyordu. Bu yeni yanardağa Perikütün Yanardağı adı verildi.

Lütfen aşağıdaki sorulara cevap veriniz:

1. Lavlar çevreye nasıl bir etki yaptı?
.....
2. Yanardağ nasıl oluştu?
.....
3. Köylüler niçin kente doğru kaçıyorlardı?
.....
4. Çiftçi tarlasında çalışırken ne gördü?
.....
5. Yanardağ nerede, hangi tarihte oluşuyor?
.....

ALİŞTIRMALAR (Пысықтау жаттығулары)

1. Lütfen aşağıdaki boşlukları Belirsiz Geçmiş Zamanın Hikayesi, Gelecek Zamanın Hikayesi, Dilek ve Şart Kipinin Hikayesi veya Gereklilik Kipinin Hikayesi ile tamamlayınız:

1. Demet pazartesi günü okula gel..... , fakat, gelemedi.
2. Dün bize uğra..... onunla seni tanıştırdım.
3. Onunla yıllar önce tanış..... .
4. Kapıyı çal..... , ama, sonra korktu ve vazgeçti.
5. Sizden daha önce kaç kez kasetlerimi iste..... .
6. Eğer, onunla daha önce tanış..... şimdi daha mutlu olurum.
7. Ayşe'ye doğum günü için bir hediye al..... , çok ayıp oldu, almadık.
8. Tam ağla....., ama, sonra birden kendini topladı.
9. Geçen yıl keşke İstanbul'a sen de benimle gel..... .
10. İki yıl önce İngiltere'ye git..... .
11. Duygu, sinemaya git , fakat, annesi izin vermedi.
12. Aylar önce onu mutlaka gör..... hâlâ görmedim.
13. Çiçekleri sula..... ! Bak, hepsi solmuş.
14. Dersime iyi çalış..... şimdi sınavdan kötü not alacağım.
15. O, pikniğe bizim öğretmen de gel..... ?
16. Acaba daha mı erken gel..... ?
17. Ben gelmeseydim çık ?
18. Onu arama..... üzüleceğim.
19. Polise bütün bildiklerini anlat
20. Sizi daha önce de gör , ama, birden çıkaramadım.
21. Az kalsın öl , doktorlar zor kurtardı.
22. Cevap ver. öğretmen kız
23. Bunu da yap ?
24. Bu filmi daha önce seyret ?
25. Taksiye bin..... vaktinde gelirdin.

2. Aşağıdaki cümleleri Şimdiki zamanın hikayesi veya Geniş zamanın Hikayesi ile tamamlayınız:

1. Adresi sorsaydık evi daha kolay bul
2. Sen telefon ettiğin zaman ben uyu
3. Ali televizyon seyredirken sen ne yap
4. Ahmet fıkra anlatınca hiç kimse gülme
5. Beni özleseydin telefon et
6. Biz dans ederken onlar sohbet et
7. Evde herkes uyurken ben ders çalış
8. Ahmet iki aydan beri çok yemek yediği için giderek şişmanla
9. O Türkiye'ye geldiği zaman hiç Türkçe bil
10. İngiltere'ye gitseydin çok iyi İngilizce konuş
11. Kocasından ayrıldığı zaman hergün ağla, ama, şimdi kendini toparladı.
12. Onunla evlenseydin mutlu ol
13. Ben sana mektup yazdığım sırada kardeşim maç seyret
14. Mehmet'in başı ağrı eczaneye gitti .
15. Rejim yapsaydın zayıfla
16. Kızılay'da yürü birden yağmur bastırdı.
17. Ben hem dinle hem yaz
18. Sen olsan ver
19. Onu da davet ettim, ama, ders çalış gelmek istemedi.
20. Rahatsız ettim, galiba konuş

3. Aşağıda verilen kelimelerle istenilen zamanlarda cümleler kurunuz:

1. önce - Kekova - dört - Esen Hanım - gitmek – sene (Belirsiz Geç. Zam.Hikayesi)
2. manzara - çıkmak - tepe - için - Esen Hanım - Emin Bey- seyretmek- v e - istemek (Şim. Zam.Hikayesi)
3. aile- sene- üç- Kenan- için- üzölmek- görmemek-çok (Şimdiki Zamanın Hikayesi)
4. hergün – deniz – adam –bakmak – yaşlı – düşünmek – birşeyler (Geniş Zam. Hik.)
- 5.gelmek - ben - önce - daha - kız - de - gün - biz -geçen - görmek (Belirsiz Geç. Zam. Hik.)
6. hergün – bir - yaramazlık - ben - ilkokulda - yapmak – başka (Geniş Zam. Hik.)
7. birlikte - arkadaşım - sinema - gitmek - dün - biz - gelmek. (Dilek-Şart Hik, Gel. Zam. Hik.)
8. yol - araba - sürmek - kötü - dikkat – şoför (Şimdiki Zam. Hik.)
9. fakat - erkenden - sabah - çıkmak - hastalanmak - yol -birdenbire - dün (Gel. Zam. Hik. -Belir. Geç. Zam. Hik.)

10. Antalya - gitmek - biz - uzun - çok - yol – sürmek (Belirsiz Geçmiş Zam Hik.)
11. düşünmek - başlamak - uzun - hiçbir - ben – iş (Gereklilik Kipinin Hikayesi)
12. geceler - sen - uzun - sonunda - aydınlık - inanmak - bir - gün - olmak (Gel. Zam.Hik.)
13. olmak - mutlu - için - gerekmek- mutluluk - bilmek (Şimdiki Zamanın Hikayesi)
14. serin – yol – gölgeli – ve – bir – geçmek (Şimdiki Zamanın Hikayesi)

4. Lütfen aşağıdaki boşluklara uygun bileşik zaman eklerini koyunuz:

1. Küçükken her hafta sonu sinemaya git....., artık gitmiyorum.
2. Ahmet iki yaşındayken çok süt iç..... . Bunun için çok sağlıklıydı.
3. Bugün sabah okula git..... , yolda arkadaşımı gördüm.
4. Ben ders çalışırken siz uyu..... .
5. İstanbul'da köprü yokken insanlar hergün vapurla karşıya geç
6. Ahmet hergün kahvaltı yaparken gazete oku..... .
7. Bugün ben TV seyredirken siz futbol oyna..... .
8. Bir öğrenci vardı, biz derste dilbilgisi öğrenirken o resim yap..... .
9. Yazık keşke git..... onu herkes sev..... .
10. Geçen sene seninle tanışmamızın ikinci yılını kutla....., şimdi evliliğimizi kutluyoruz.
11. Unuttum, Ayhanlar nerede otur..... ?
12. Yaa... Bilmiyordum, siz de gel
13. Sen satranç oynamasını bil..... ?
14. Alo, Nilgün, rahatsız etmiyorum ya, yoksa uyu..... ?
15. Özkan bugün askerlik işlemlerini yapmak için git..... .
16. Geçen sene Avrupa turu yap., ama, iznim yoktu yapamadım.
17. Geçen hafta bize annem gel....., ama, ona misafir gelmiş, gelememi.
18. Dün tiyatroya git biletimi arkadaşım istediği için ona verdim.
19. Hani siz bugün için bir kompozisyon yaz..... nerede?
20. Taksi şoförü benim arabama çarp..... hemen fren yaptığım için çarpmadı.
21. Bir ay önce nişanlan....., ama,erkek arkadaşı gittiği için nişanlanamadı.
22. Biletimdeki sayı 8 olsaydı Millî Piyango'dan büyük ikramiyeyi kazan..... .
23. Eğer, çok çalışsaydım bu sınavdan yüz al....., maalesef alamadım.
24. Sen benimle gelseydin yemeklerin parasını ben öde
25. Küçük kızım yaşıyordu şimdi on beş yaşında ol..... .

DERS 4

RİVAYET BİRLEŞİK ZAMANI: Bir başkasından duyulan, kesin olmayan konular rivayet eki ile anlatılır. Ekeylemin belirsiz geçmiş zaman eki ile yapılır, (-miş, -miş, -muş, -müş) Basit çekimli fiile, belirsiz geçmiş zaman anlamı ekler. **Örnekler:** *Şiiri güya o yazmışmış.* = *Өлеңді сол жазыпты мыс (!). Бу sokakta oturu-yormuş.* = *Осы көшеде тұрады екен.* *Di-yduğuma göre o Antalya'ya gidecekmiş.* = *Естуімше ол Анталияға кетеді екен.* *Yaşlı adam deniz kenarına gelirmiş, saatlerce düşünürmüş.* = *Қарт адам теңіз жағалауына келеді екен, ұзақ ойланады екен.*

ŞİMDİKİ ZAMANIN RİVAYETİ: ŞİMDİKİ ZAMAN (YOR) + İMEK (İMİŞ) EYLEMİN RİVAYETİ

Ben her gün kitap oku-yor-muş-um. (okuyor imişim) Sen her gün kitap oku-yor-muş - sun. (okuyor imişsin) O her gün kitap oku-yor-muş. (okuyor imiş) Biz her gün oku-yor-muş-uz. (okuyor imişsiz) Siz her gün kitap oku-yor-muş - sunuz. (okuyor imişsiniz) Onlar her gün kitap oku-yor-lar-mış. (okuyor imişler) oku-yor-muş-lar.	oku-mu-yor-muş-um oku-mu-yor-muş-sun oku-mu-yor-muş oku-mu-yor-muş - uz oku-mu-yor-muş-sunuz oku-mu-yor-lar-mış oku-mu-yor-muş-lar.
Ben her gün kitap oku-yormuş muyum? Sen her gün kitap oku-yormuş musun? O her gün kitap oku-yormuş mu? Biz her gün oku-yormuş muyuz? Siz her gün kitap oku-yormuş musunuz? Onlar her gün kitap oku-yorlarmış mı?	oku-mu-yormuş muyum? oku-mu-yormuş musun? oku-mu-yormuş mu? oku-mu-yormuş muyuz? oku-mu-yormuş musunuz? oku-mu-yorlarmış mı?

1. Aşağıdaki boşlukları Şimdiki zamanın Rivayeti ile tamamlayınız:

1. Babası erkek arkadaşıyla dışarı çıkmasına izin ama, yeni de onunla buluşmuş.
2. Annem haberlerde dinlemiş, soğuk hava Türkiye'yi terk et
3. Ayten ile Murat ayrılmıştı. Aaa! Şimdi yeniden mi evlen ?
4. Annem söyledi. Eve gitmemiz gerek
5. O kadar az parası kalmış ki, eve dönmesi gerek
6. Gündüz çok çalıştığından akşamları yorgun ol
7. Hemen gitmem lazım. Arkadaşım evde iki saatten beri beni bekle.....
8. Turgut eski işinden çıkmış. Şimdi yeni bir iş ara

9. Okulda tiyatro kursu varmış. Ali'yile Ayşe bu kursa gitmek iste
10. Eve gittiği zaman herkes uyu.....
11. Selma'nın kızı küçükken de sütü hiç sev.....
12. Ahmet Orta Türkçedeysen daha güzel kompozisyon yaz
13. Top oyna..... düşün ayağını kırmış.
14. Bilmiyorum, galiba Turgut da sinemaya gel.....
15. Duymadım. Ahmet nereye git..... ?
16. Duyduğu haberi arkadaşına hemen iletmek iste.....
17. On parmak daktilo yazabil.....
18. İngiltere'ye gitmek için İngilizce öğren.....
19. Güya, evindeki yabancılarla istedikleri dilde konuşabil
20. Güya, her sabah kahvaltıdan önce yarım saat koş.....

GELECEK ZAMANIN RİVAYETİ: GELECEK ZAMAN (-ACAK,-ECEK) + İMEK (İMİŞ) EYLEMİN RİVAYETİ

Ben çalışacak + imişim = çalışacaktım Sen çalışacak + imişsin = çalışacaktın O çalışacak + imiş = çalışacaktı Biz çalışacak + imişiz = çalışacaktık Siz çalışacak + imişsiniz = çalışacaktınız Onlar çalışacak + imişler = çalışacaktılar	Ben çalışmayacaktım Sen çalışmayacaktın O çalışmayacaktı Biz çalışmayacaktık Siz çalışmayacaktınız Onlar çalışmayacaktılar
Ben çalışacaktım mıyım? Sen çalışacaktın mıydın? O çalışacaktı mı? Biz çalışacaktık mıyız? Siz çalışacaktınız mıydınız? Onlar çalışacaktılar mıydılar?	Ben çalışmayacaktım mıyım? Sen çalışmayacaktın mıydın? O çalışmayacaktı mı? Biz çalışmayacaktık mıyız? Siz çalışmayacaktınız mıydınız? Onlar çalışmayacaktılar mıydılar?

1. Aşağıdaki boşlukları Gelecek Zamanın Rivayeti ile tamamlayınız:

1. Bizim evimizin yanındaki boş arsaya bir park yapıl
2. Haberlerde dinlediğime göre havalar tekrar ısın
3. Mehmet Bey, Mili Eğitim Bakanı ile on günlük Orta Asya gezisine çık
4. Yeni yasaya göre, kadınlar 45,erkekler de 50 yaşında emekli olabil
5. Öğretmenimiz söylemiş. Bugünlük ders onda başla
6. Ahmet Milli Piyangodan para çıkarsa kendisine bir araba al
7. Bilim adamlarına göre iklim dengesi bozul

8. Büyüyüp para kazan da hiç kimseye muhtaç olmadan yaşa
9. Radyoda duydum. Cumhurbaşkanı yeni bir yurt gezisine çık
10. Gelecek hafta tüm Oscarlı filmler televizyonda gösteril

2. Aşağıdaki boşlukları Gelecek zaman, Belirsiz Geçmiş zaman veya Gelecek zamanın rivayeti yapınız:

1. a) Yarın okulda bilgi yarışması yapıl
 - b) Ayşe söyledi. Dün okulda bilgi yarışması yapıl
 - c) Bir ay sonra okulda yeni bir bilgi yarışması yapıl
2. a) Ben de sizinle gel
 - b) Dün mağazaya yeni mallar gel
 - c) Tezgahtar söyledi. Yarın bu elbisenin siyah renklisi gel
3. a) Ben sinemaya gitmiyorum. Evde oturup ders çalış
 - b) Duydum ki, sabahtan akşama kadar ders çalış
 - c) Berna telefon etti. Yarın o da bizimle ders çalış
4. a) Buraya kadar gel de bize uğramadan git
 - b) Amerika'ya git ama parası olmadığı için git.....
 - c) Yarın sinemaya git
5. a) Seni bir gün Körfez lokantasında ağırla
 - b) Hayret! Turgut bizi de mi Körfez lokantasında ağırla
 - c) Ayşe söyledi. Dün annesi de misafirlerini Körfez lokantasında ağırla.....
6. a) Elimdeki bu parayla ayı çıkarmak oldukça zor ol
 - b) Ben oraya gittiğimde kaza çoktan ol
 - c) Ev sahibine göre, bu evin bütün odaları bir günde boyan
7. a) Aaa! Mine saçlarını kısacık kestir
 - b) Berna Hanımın evinin altında yeni bir kuaför dükkanı açılmış. Berna Hanım artık saçlarını hep orada kestir
 - c) Berna Hanım saçlarını yarın evinin altındaki kuaförde kestir.....
8. a) Evde yok. Galiba arkadaşına git
 - b) Nuran okuldan çıktıktan sonra, doğru evine git
 - c) Turgut'un kız arkadaşını master yapmak için Amerika'ya git.....
9. a) Ali, sinemaya gideceği için bugün kitaplarını getir
 - b) Turgut'un babası Almanya'dan gelirken son model bir araba getir

c) Ali, yarın kitaplarını getir

10. a) Sizin aradığımızı duyunca eve uğra

b) Yarın bana uğra

c) Ayşe, telefon etti. Bugün bize de uğra

BELİRSİZ GEÇMİŞ ZAMAN RİVAYETİ. : BELİRSİZ GEÇMİŞ ZAMAN (-MIŞ, -MİŞ, -MUŞ, -MÜŞ) + İMEK (İMİŞ) EYLEMİNİN RİVAYETİ

Ben okumuş + imiş = okumuşmuşum Sen okumuş + idin = okumuşmuşsun O okumuş + idi = okumuşmuş Biz okumuş + idik = okumuşmuşuz Siz okumuş + idiniz = okumuşmuşsunuz Onlar okumuş + idiler = okumuşlarmış	okumamışmışım okumamışmışsın okumamışmış okumamışmışız okumamışmışsınız okumamışmışsınız okumamışlarmış
Ben okumuşmuş muyum? Sen okumuşmuş musun? O okumuşmuş mu? Biz okumuşmuş muyuz? Siz okumuşmuş musunuz? Onlar okumuşlarmış mı?	Ben okumamışmış mıyım? Sen okumamışmış mısın? O okumuşmuş mu? Biz okumuşmuş muyuz? Siz okumuşmuş musunuz? Onlar okumuşlarmış mı?

1. Boşlukları Belirsiz Geçmiş Zamanın Rivayeti ile tamamlayınız:

1. Güya, o dersine çalış..... da öğretmen onu sevmediği için bırak
2. Hasta olduğumu duy..... da onun için beni ziyaret etmeye gel
3. Emel bir zamanlar çok yakışıklı bir erkekle çık..... o, evlenmek iste..... de Emel bu teklifi kabul et
4. Vaktiyle iki katlı büyük bir evde otur..... da şimdi paraları olmadığı için iki odalı bir evde oturuyormuş.
5. Güya, geleceğini bana söyle..... ben unutmuşum.
6. Benim telefon numaramı kaybet..... de onun için telefon et.....
7. Güya, oraya git..... fakat, kimse yokmuş. Halbuki biz onu iki saat bekledik.
8. Güya, hasta olduğu için sınava gel.....
9. Güya, bu eve taşınana kadar beni daha önce hiç gör
10. Selma bize gel..... biz evde yokmuşuz.

2. Lütfen aşağıdaki boşlukları "Belirsiz Geçmiş Zaman, Belirli Geçmiş Zaman veya Belirsiz Geçmiş Zamanın Rivayeti" ile tamamlayınız:

1. Onun kızdığını hiç gör..... .
2. Bize mektup yaz..... , ama, postada bir gecikme ol..... .
3. Annesini görür görmez ağlamaya başla..... .
4. Beni iki defa telefonla ara..... da ben evde yokmuşum.
5. Babam, satın aldığım dolma kalemi beğen..... .
6. O bunu daha önce hiç duy..... .
7. Murat'a göre hocası onu sevmediği için bırak..... .
8. Aaaa! Hem şampuan hem de saç kremim bit..... .
9. Dün sinemaya sen de mi git.....?
10. Vaktiyle özel bir şirkette çalış..... .

GENİŞ ZAMAN RİVAYETİ. : GENİŞ ZAMAN (-R, -AR, -ER, -UR, -ÜR) + İMEK (İMİŞ) EYLEMİNİN RİVAYETİ

Ben her gün koş-ar-mış-ım. (koşar imişim)	koş-maz-mış-ım
Sen her gün koş-ar-mış-sın. (koşar imişsin)	koş-maz-mış-sın
O her gün koş-ar-mış. (koşar imiş)	koş-maz-mış
Biz her gün koş-ar-mış-ız. (koşar imişsiz)	koş-maz-mış-ız
Siz her gün koş-ar-mış-sınız. (koşar imişsiniz)	koş-maz-mış-sınız
Onlar her gün koş-ar-lar-mış. (koşar imişler)	koş-maz-lar-mış
Ben her gün koşarmış mıyım?	Ben her gün koşmazmış mıyım?
Sen her gün koşarmış mısın?	Sen her gün koşmazmış mısın?
O her gün koşarmış mı?	O her gün koşmazmış mı?
Biz her gün koşarmış mıyız?	Biz her gün koşmazmış mıyız?
Siz her gün koşarmış mısınız?	Siz her gün koşmazmış mısınız?
Onlar her gün koşarlarmış mı?	Onlar her gün koşmazlarmış mı?

1. Aşağıdaki boşluklara Geniş Zamanın Rivayeti ile tamamlayınız:

1. Biraz daha geç kalsaymışım otobüsü kaçır..... .
2. Annemle babam biz doğmadan önce sık sık sinemaya git
3. Eskiden insanlar paralarını bankada değil, evlerinde sakla
4. Turgut küçükken de çok yalan söyle..... .
5. Hemen telefon etseymişim onunla evden çıkmadan önce konuşabil..... .
6. Doktorların söylediğine göre, hemen getirilseymiş hastayı kurtarabil
7. Büyükbabam gençken günde bir paketten fazla sigara iç

8. Pastaya biraz daha şeker koysaymıydın daha iyi ol..... .
 9. Ahmet biraz daha gayret etseymiş sınıfını geç
 10. Eskiden annem doğum günü pastamı kendisi yap

2. Lütfen aşağıdaki boşluklara doldurunuz:

Genç kız elinde kocaman eski bir bavulla, etrafındaki ışıklı mağazalara bak yürüyordu. Burası ne kadar kalabalık, ne hareket bir yerdi!

Bir sürü insan, hız....., hız..... bir yerlere gidiyorlardı. Kız, kendinden başka herkesin bir işi olduğunu düşündü. Onun da böyle hızla gidecek bir yeri ol..... doğrusu çok isterdi. Öyle de yorul..... ki! Elindeki bavul da sanki git..... ağırlaşıyordu. Bir an önce kal..... bir yer bul Yemeği ve işi sonra düşün..... . Herşeyden evvel biraz dinlenmek ve sıca..... bir banyoya gir istiyordu. Zaten iş bulamamaktan pek korkmuyordu. Bir vitrinde kendini gördü. Bir kere daha, güzel ol düşündü. Giy..... şu eski elbiselerle bile, çevresindeki süslü püslü kızlardan çok daha güzeldi o! (*Lütfen hikayeyi tamamlayınız*).

Lütfen aşağıdaki sorulara cevap veriniz:

1. Bu genç kız sizce kimdir? Nasıl bir insandır ? Nereden geliyor ?
.....
2. Şu anda nasıl bir yerde dolaşılıyor ? Çevreyi tanımlayın.
.....
3. Kızın elindeki bavulda neler var ?
.....
4. Kız buraya ne amaçla gelmiştir? Nasıl bir iş bulmayı düşünüyor ?
.....
5. Bu kız için "Mutlu bir insan" diyebilir miyiz? Ne gibi sorunları var ?
.....

3. Aşağıdaki metni Türkçeye çeviriniz:

АНАМНЫҢ БЕЙНЕ СУРЕТІ

Дүниедегі ең аяулы, асыл, ардақты есім - ана есімі. Менің анамның есімі Мәтіш. Анамның жасы қазір жетпістер шамасында. Бұрын анам құрметті ұстаз, «ҚазССР-нің үздік мұғалімі» атағын алған адам, ал қазір ол кісі зейнеткер.

Анам қарт адам, бетіне көп әжім түссе де, ол кісінің реңінен жылулықты сезуге болады. Шашы ағарғандықтан, басына ақ жаулық тартып жүреді. Қарттықтың әсерінен көзіне көзілдірік киеді. Соған қарамастан, қолынан газет-журнал түспейді. Өмірде болып жатқан барлық жаңалықтарды біліп отырады. Көзінен жақсылықтың, мейірімділіктің нышаны байқалады. Анам қарт болса да, әлі күнге дейін аялы алақандарының қызуы әлі басылмаған. Мұңайсам, ренжісем, анам мені жұбатып, еркелетіп ақылын айтады.

Анаңды Меккеге үш рет арқалап апарсаң да, парызыңды өтей алмайсың, сондықтан ананы әрқашан аялау керек.

4. Аşağıdaki parçayı Kazakçaya çeviriniz:

Unutmuştum onu.

Dün mutfağın penceresinden baktığımda gördüm; Japon gülü çiçek açmış. Duvarın dibinde, arsız sarmaşığın nefti kuytuluğunda, mavi çamın dibinde, incecik yapraksız dallarında, tanımsız güzelliğiyle bana gülümsüyordu Japon gülü. Bir kuş pencerenin pervazına kondu, bir kibritin alevi parladı, bir bulutun gölgesi yere vurdu. O an anımsadım. Annemin bahçesinden on iki yıl önce alıp getirmiştik. Kar, kış, fırtına, don, yaz, güz, sıcak, kurak demeden yeni toprağına tutunmuştu. Kimsecikler ilgilenmese de kendi kendine yeterdi.

Unutulurdu bütün yıl; aralık ayında, yıl sonuna doğru, tomurcuklanıverirdi, insanı şaşırtarak...

Bilmem ki çoktan toprağına karışmış annem mi yeni yılını Japon gülüyle kutlamak isterdi?

5. Aşağıdaki metnin yanlışlarını düzeltip doğrularını yazınız:

Dün erkenden kalkmış, neşeyle okula gidiyordum. Birden karşıdan hiç sevmeyen bir arkadaşımın geldiği gördüm. Dikkatçe ona görünmeden yolumu değiştirdim. Onun beni gördüğünü hiç istemiyordum. Fakat, yine de o beni gördü ve koşarken koşarak yanıma geldi.

OKUMA-ANLAMA

FUZULİ'NİN KORKULARI

16. yüzyılda yaşamış olan Fuzuli yalnız Azeri Edebiyatının en büyük şairi değil bütün Türk edebiyatının en tanınmış birkaç şairinden biri sayılır. Asıl adı Mehmet'tir. Bağdat veya Kerbela'da doğmuştur.

Küçük yaşta şiirler yazmaya başlamıştır. Ama, ilk yazdığı aşk şiirleri onu tatmin etmemiş, daha iyi şiir yazmak için zamanının bütün ilimlerini öğrenmiştir. Bu işi kendi kendine yapmış yani kendini yetiştirmiştir.

Fuzuli bir övgü şairidir. Ama, zaman zaman hiçbir şeyden korkmayıp insanları yermiş. Hatta Kanuni Sultan Süleyman'a "Şikayetname" diye adlandırılan bir mektup yazmıştır. Bu mektupta Osmanlı Devlet Teşkilatı'nı alaycı bir dille yermiştir.

Fuzuli üç şeyden çok korkardı. Bunların birincisi cahil katiplerdi. Çünkü, onlar şiirleri yanlış yazarlardı. İkincisi kötü şiir okuyan insanlardı. Çünkü, kötü okunan bir şiir insandaki romantik duyguları köreltebilirdi. Üçüncüsü ise kendini şair sanan ve şiir yazmaya çalışan aptallardı. Fuzuli'nin bu üç tip insanı eleştirmekten hiç çekinmemiş, onları yerden yere vurmuştur.

O, alim bir şairdi. Fuzuli aşk ve ıstırap şairidir. Yeni kelime ve anlamlar bulmakta üstünü yoktur. Ayrıca şiirlerini samimi ve içten yazmıştır.

Fuzuli Arapça, Farsça ve Türkçe olmak üzere üç dilde de eser vermiş bir şairdir.

(Haluk İpekten, Fuzuli divanı)

Aşağıdaki sorulara cevap veriniz.

1. Fuzuli nerede doğmuştur?
.....
2. Daha iyi şiir yazmak için ne yapmıştır?
.....
3. Fuzuli "Şikayetname"yi kime yazmıştır?
.....
4. Fuzuli niçin cahil katiplerden korkuyordu?
.....
5. Kötü okunan şiirin ne gibi zararı vardır?
.....

DERS 5

DİLEK-ŞART KİPİNİN RİVAYETİ. : DİLEK-ŞART KİPİ (-SA,- SE) + İMEK(İMİŞ) EYLEMİNİN RİVAYETİ

Ben ders çalış-sa-ymış-ım. (çalış-sa imişim) Sen ders çalış-sa-ymış-sın. (çalış-sa imişsin) O ders çalış-sa-ymış. (çalış-sa imiş) Biz ders çalış-sa-ymış-ız. (çalış-sa imişiz) Siz ders çalış-sa-ymış-sınız. (çalış-sa imişsiniz) Onlar ders çalış-sa-lar-mış. (çalış-sa imişler)	çalış-masa-ymış-ım. çalış-masa-ymış-sın. çalış-masa-ymış. çalış-masa-y-mışız. çalış-masa-ymışsınız. çalış-masa-lar-mış.
Ben ders çalış-sa mıymışım? Sen ders çalış-sa mıymışsın? O ders çalış-sa mıymış? Biz ders çalış-sa mıymışız? Siz ders çalış-sa mıymışsınız? Onlar ders çalış-salar mıymış?	Ben ders çalışmasa mıymışım? Sen ders çalışmasa mıymışsın? O ders çalışmasa mıymış? Biz ders çalışmasa mıymışız? Siz ders çalışmasa mıymışsınız? Onlar ders çalışmasalar mıymış?

1. Aşağıdaki boşlukları Dilek Şart kipinin Rivayeti ile doldurunuz:

1. Doktorun verdiği ilaçları kullan..... hastalığın bu kadar ilerlemezmiş.
2. Keşke, otobüse değil de taksiye bin
3. Keşke, bu kadar çok ye senin getirdiklerinden de yemişim.
4. Saçlarını kızıla değil de siyaha boya..... daha güzel olurmuş.
5. Ona yaşgününde kolye değil de yüzük al daha iyi olurmuş.
6. Yarım saat önce televizyonu aç, o güzel filmi kaçırmazmışız.
7. Keşke, biraz daha erken gel onunla görüşebilecekmışim.
8. Biraz daha erken kalk derse geç kalmazmışım.
9. Yol kuru ol dün bu trafik kazası meydana gelmezmiş.
10. Beş dakika daha geç kal..... yemeği bitirecekmışsiniz.

2. Boşlukları Dilek Şart Kipinin Rivayeti veya Şart Kipi ile tamamlayınız:

1. Bülent'ten rica et..... belki, arabasını sana verir.
2. On dakika önce çık..... trene yetişebilirmişiz.
3. Eğer, benim fikrimi sor..... “Bu ayakkabıyı alma” derim.
4. Eğer, Ahmet gerektiği gibi çalış..... bu yıl sınıfını geçermiş.
5. Eğer, başın ağrı..... bir aspirin içmelisin.

6. Eğer,beş dakika daha bekle..... onu görebilirmişiz.
7. Eğer, bu dondurmayı ye..... yine boğazın ağrıyacak.
8. Eğer, biraz daha oyalan..... otobüsü kaçırırlarmış.
9. İşim ol..... eve gider, roman okurum.
10. Eğer, hava soğuk ol..... dışarı çıkma!

GEREKİLİLİK KİPİNİN RİVAYETİ. : (-MALI,- MELİ) + İMEK(İMİŞ) EYLEMİNİN RİVAYETİ

Ben uyu-malı-ymış-ım. (uyu-malı imişim)	uyu-ma-malı-ymışım.
Sen uyu-malı-y-mış-sın. (uyu-malı imişsin)	uyu-ma-malı-ymışsın.
O uyu-malı-ymış. (uyu-malı imiş)	uyu-ma-malı-ymış.
Biz uyu-malı-y-muş-ız. (uyu-malı imişiz)	uyu-ma-malı-y-muşız.
Siz uyu-malı-y-mış-sınız. (uyu-malı imişsiniz)	uyu-ma-malı-y-mışsınız.
Onlar uyu-malı-lar-mış. (uyu-malılar imiş)	uyu-ma-malı-lar-mış.
Ben uyu-malı mıymışım?	Ben uyu-mamalı mıymışım?
Sen uyu-malı mıymışsın?	Sen uyu-mamalı mıymışsın?
O uyu-malı mıymış?	O uyu-mamalı mıymış?
Biz uyu-malı mıymışız?	Biz uyu-mamalı mıymışız?
Siz uyu-malı mıymışsınız?	Siz uyu-mamalı mıymışsınız?
Onlar uyu-malılar mıymış?	Onlar uyu-mamalılar mıymış?

1. Aşağıdaki boşlukları Gereklik Kipinin Rivayeti ile tamamlayınız:

1. Bu mektuba göre Ahmet'e hemen para gönder..... .
2. Bugün televizyonda korku filmi var. Bu filmi çocuklar seyret
3. Öğretmenimiz söyledi. Güzel Türkçe konuşmak istiyorsak çok pratik yap
4. Annem söylemiş. Bu mektubu acele postaya ver..... .
5. Doktorun söylediğine göre babam sigarayı ve alkolü hemen bırak
6. Bu kursa daha önce git..... . Bunu şimdi daha iyi anlıyorum.
7. Ayşe söylemiş. Hemen onu ara..... .
8. Yangın olasılığına karşı herkes mutlaka evini sigorta ettir
9. Sekreter söyledi. Bu dilekçeyi dün getir..... .
10. Yarın mutlaka derse gel..... çünkü, öğretmenimiz yeni bir dilbilgisi anlatacaktım.

2. Aşağıdaki boşlukları Belirsiz Geçmiş zaman , Gereklilik kipinin rivayeti veya Dilek-Şart kipinin Rivayeti ile tamamlayınız:

1. Yalan söylüyor. Güya, o Türkçeyi çok iyi öğren.....
2. Bak hasta oldun. Sen dün denize hiç girme.....
3. Dün haber ver..... partiye o da gelecekmış.
4. Ah, ben bu dersi daha çok çalış
5. Keşke, bu paltoyu böyle pahalı olmadan önce al
6. Sizi o zaman tanı..... daha iyi olacaktı.
7. Anlattıklarına göre dün kapıyı açabil geri dönmeyeceklermiş.
8. Müdürle görüşebilmek için üç gün önceden randevu al
9. Söylediğine göre o artık adam ol

3. Aşağıdaki kelimelerle istenilen zamanlarda cümle kurunuz:

1. adam - hergün - sahilde - zavallı - çalışmak - balık bir - büyük - tutmak (Geniş Zamanın rivayeti)
2. daha - ticaret - kazanmak - yapmak - ben - çok (Dilek Kipinin Rivayeti - Geniş Zamanın rivayeti)
3. her - geçmiş - zaman - ve - biz - gelecek - düşünmek-yaşamak - bugün (Gereklik Kipinin rivayeti)
4. tatil - gezi - bir - uzun - Ayşeler - çıkmak (Gelecek Zamanın Rivayeti)

4. Lütfen aşağıdaki sırasıyla verilen eklerin önüne uygun kelimeleri getirerek anlamlı bir cümle oluşturunuz:

1	Ayşe, dün dan ken yaıp bir almış.
2	Yarın imizle 'da uşup ya gideceğiz.
3	Arkadaşım ' in i 'da onların ninsinde çok güzel ler var.
4	Dün da çok güzel bir tim.
5	Pazar ü saat de ıp imi ümü yıkadım ve la güzel bir yaptık.
6	Gazetede an adamimdır, nun ında an kadın ise mdir.
7	Bugün ten sonra ya ıp seyredeceğiz.

5. Aşağıdaki parçayı Kazakçaya çeviriniz:

OLAYLAR VE GÖRÜŞLER

Kızılderili reisi Seattle'in, kendisinden toprak satın almak isteyen ABD cumhurbaşkanına yazdığı mektuptan bir parçadır bu.

Beyaz saraydaki Büyük Beyaz Reis!

Gökyüzünü, toprağın sıcaklığını nasıl satın alabilirsiniz ya da satabilirsiniz? Bunu anlamak, bizler için çok güç. Bu toprakların her parçası halkım için kutsaldır. Çam ağaçlarının pırıldayan iğneleri, vızıldayan böcekler, ak kumsallı kıyıları, karanlık ormanlar ve sabahları çayıruları örten buğu, halkımın anılarının ve geçirdiği yüzlerce yıllık deneylerinin bir parçasıdır. Ormanların, ağaçların damarlarında dolaşan su, atalarımın anılarını taşır. Biz buna inanırız. Beyazlar için durum böyle değildir. Bir beyaz ölüp, yıldızlar evrenine göçtüğü zaman, doğduğu toprakları unuttur. Bizim ölülerimizse, doğduğu toprakları unutmaz. Çünkü Kızılderili, gerçek anasının toprak olduğunu bilir.

Washington'daki Büyük Beyaz Reis bizden toprak almak istediğini yazıyor. Bu bizim için çok büyük bir özveri olur. Büyük Beyaz Reis, bize, rahat yaşayacağımızı bir yerin ayrılacağını, bize babalık edeceğini, biz Kızılderililerinse, O'nun çocukları olacağımızı söylüyor. Bu önerinizi düşüneceğiz ama, yine de önerinizi kabul etmemizin kolay olmayacağını itiraf etmem. Çünkü, topraklar bizder için kutsaldır. Derelerin ve ırmakların suyu, bizim için, yalnızca akıp giden su değildir; atalarımızın kanıdır aynı zamanda. Bu toprakları size satarsak; bu suların ve toprakların kutsal olduğunu çocuklarımıza öğretmemiz gerekecek. Biz, dereleri ve ırmakları, kardeşimiz gibi severiz. Siz de aynı sevgiyi gösterebilecek misiniz kardeşlerimize.

Biliyorum; beyazlar bizim gibi düşünmezler. Beyazlar için bir parça toprağın, ötekenden ayrımı yoktur. Beyaz adam, topraktan almak istediğini almaya bakar ve sonra yoluna devam eder. Çünkü toprak, Beyaz adamın dostu değil, düşmanıdır. Beyaz adam, topraktan, istediği alınca, başka sürevenlere atılır. Beyaz adam, anası olan toprağa ve kardeşi olan gökyüzüne, alınıp satılacak, işlenecek, yağmalanacak birşey gözüyle bakar. Onun bu ihtirasıdır ki, toprakları çölleştirecek ve her şeyi yiyip bitirecektir.

Beyaz adamın kurduğu kentleri de anlayamayız biz Kızılderililer. Bu kentlerde huzur ve barış yoktur. Beyaz adamın kurduğu kentlerde bir çiçeğin taçyapraklarının açarken çıkardığı sesler, bir kelebeğin uçarken çıkardığı kanat sesleri duyulmaz.

Belki vahşi olduğum için anlayamıyorum; ben de halkım için önemli olan şeyler oldukça başka. İnsan, bir su birikintisinin çevresinde toplanmış kurbağaların, ağaçlardaki kuşların ve doğanın seslerini duymadıkça, yaşamın ne anlamı, ne değeri olur? Biz Kızılderilileriz ve anlamıyoruz. Biz Kızılderililer, bir su birikintisinin yüzünü yalayan rüzgarın sesini ve kokusunu severiz. Çam ormanlarının kokusunu taşıyan ve yağmurlarda yıkanıp gelmiş meltemleri severiz.

Hava önemlidir bizler için. Ağaçlar, hayvanlar ve insanlar aynı havayı solur. Beyaz adam için, bunun da önemi yoktur. Ancak size bu toprakları satacak olursak; havanın temizliğine önem vermeyi de öğrenmeniz gerekecek.Çocuklarınıza havanın kutsal bir şey olduğunu, havanın temizliğine önem vermek gerektiğini öğretmelisiniz.Hem nasıl kutsal olmasın hava? Atalarımız doğdukları gün ilk soluklarını, ölürlerken de son souklarını bu havayla solumuşlardır..... .

6. Aşağıdaki parçayı okuyunuz ve tamamlayınız: (Hikaye oluşturunuz)

Benim adım Tuna. Dün tembel tembel odamda otururken aniden kapım çalındı. Gelen postacıydı. Bir mektup getirmişti. Ama, içindeki haberleri okudukça üzölmeye başladım. Arkadaşımın

.....

.....

7. Aşağıdaki metnin yanlışlarını düzeltip doğrularını yazınız:

Orhanı bir tren yolculuğu sırasında tanıyormuştum. Neşeli, konuşkan bir çocuktu. Yol boyunca güzellice sohbet yaptık. Bana iki kızkardeşi olmasını anlattı. Onlardan biri evliymiş, değeri de üniversiteye gittiymiş.

OKUMA-ANLAMA

OKUMA İSTEĞİ

Benim babam çiftçiydi. Çoban olmamı istemezdi. Tek erkek evladı olduğum için benim okumamı, adam olmamı isterdi. Dokuz kız kardeşim vardı. Babam köyün zenginlerinden olduğu için köyde hiç kimse yanıma yavaşamazdı. Beni dövemezler hatta bana kötü bir söz bile söyleyemezlerdi. Köydeki pek çok çocuk benim bu halime imrenirdi. Babam her zaman “ille bu çocuğu kazaya gönderip okutacağım. ” derdi. Bunu söylerken içtiği sigaraların birini söndürür, birini yakardı. Sigara içtiği yer tren geçmiş gibi dumana boğulurdu. Ama, galiba asıl duman, asıl yangın babamın içindeydi. Çünkü, kendi okuyamamıştı. Kendi okula gitmek, büyük adam olmak istemiş, ama, olamamıştı.Askerden, gurbetten gelen mektupları, devlet kapısından gelen evrakları anında okumak isterdi, fakat, okuması olmadığı için okuyamazdı. İmza atmasını bilmediği için parmak basardı. İşte o zaman gözleri dalar sanki taa uzaklara giderdi.

Bir sabah, sabah değil daha yıldızların gökyüzünde (dipdiri olduğu bir gece babam beni kaldırdı. Babamla kazanın yolunu tuttuk. Yolda giderken babam neşeyle bir türkü tutturdu. Kazaya vardığımızda saat, sekiz olmuştu. Babam benim kaydımı "yaptırdıktan sonra bir de siyah önlük aldı. İçimde hem korku hem de ürküntülü bir umut vardı. Köye dönerken yoldaki her kaya, her tepe bana karanlığa gizlenmiş birer dev gibi geliyordu. Çocukluk işte. Daha sonraları babam okula öğretmenle konuşmaya geldiğinde "Eti sizin, kemiği benim" derdi, öğretmen de hafif bir tebessüm ile dinlerdi.

Aradan yıllar gelip geçti. Şimdi bizim köyümüzde bir ilkokul, hatta ortaokul ve lise var. Artık, bütün köyün çocukları okula gidiyor.

Lütfen aşağıdaki sorulara cevap veriniz:

1. Babanın gözleri ne zaman daldı?
.....
2. Babanın her zaman söylediği söz ne idi?
.....
3. Babanın kaç çocuğu vardı?
.....
4. Köydeki çocuklar niçin daha önce okula gidemiyordu?
.....
5. Asıl yangın niçin babanın içindeydi?
.....

ALİŞTIRMALAR (ПЫСЫҚТАУ ЖАТТЫҒУЛАРЫ)

1. Aşağıdaki cümleleri Şimdiki Zamanın Rivayeti, Gelecek Zamanın Rivayeti veya Geniş Zamanın Rivayeti ile tamamlayınız:

1. Ali'nin küçük kardeşi her sabah süt iç..... .
2. Televizyondan dinlediğime göre, cumartesi ve pazar günleri hava sıcak ol..... .
3. Annemin söylediğine göre ben uyurken konuş..... .
4. Annem bugün pasta ve börek hazırla..... çünkü, akşam bize misafir gel..... .
5. Ayşe geçen yaz Antalya'ya gittiğinde az kalsın denizde boğul
6. Ahmet'i telefonla aradığım zaman ders çalış..... .
7. Öğretmenin söylediğine göre bütün öğrenciler yarın saat sekizde okula gel..... .
8. Gazeteden okuduğuma göre Türkiye'ye gelen turist sayısı her yıl art
9. Babam gençken çok güzel futbol oyna
10. Haftaya annem beni ziyaret et....., ama, babam gel
11. Eskiden insanlar çok uzak yerlere atlarla git..... .
12. Arkadaşım Abdullah'ın memleketine hiç kar yağ..... .
13. Murat hasta olduğu için yarın babası doktora götür
14. Türkiye'nin doğusunda başlayan kar yağışı hâlâ devam et..... .
15. Deniz ortasında yanmaya başlayan gemi yavaş yavaş bat
16. Dedemin anlattığına göre ben bebekken çok ağla..... .
17. Eskiden tıp ve sağlık hizmetleri gelişmediğinden insanlar genç yaşta öl..... .
18. Ahmet'in söylediğine göre, babası ona bir araba hediye et
19. Bir ankete göre televizyon seyircileri en çok "Altın Kızlar" adlı diziyi sev
20. Televizyon reklamlarından öğrendiğime göre yeni bir gazete çık..... .
21. Benim haberim yok, yarın ben de git..... .
22. Annem ne söyledi, Ali akşam gel ?
23. Sen biliyor musun, o da TÖMER'de oku..... .
24. Yeşim'e söyledim kabul etti. Postaneye git..... .
25. Haberimiz olmasaydı daha çok zarar ver

2. Aşağıda verilen kelimelerle istenilen zamanlarda cümleler kurunuz:

1. yürümek-az-adam-daha-dalgın-ezilmek-dalgın (gelecek zaman hikayesi)
2. için-yarın-ders-çok-sınav-olmak-bugün-çalışmak (gelecek zaman rivayeti)
3. ay-bu-geçen-görmek-film (belirsiz geçmiş zaman hikayesi)

4. tiyatro-akşam-gitmek-bu-kardeşim (gelecek zaman rivayeti)
5. kompozisyon-iyi-sınıf-ben-çok-ev-yazmak-da-kompozisyon-yazmak (dilek-şart.h.)
6. için-iyi-gerekmek-gün-Türkçe-saat-öğrenmek-dört-çalışmak-biz (şim. zam. riv.)
7. göre-Ali-bitmek-söylemek-telefon-sınavları-gelmek-buraya (gel.zam.rivayeti)
8. açmak-televizyon-çoktan-başlamak-film-ben (belirsiz geçmiş zam. riv)
9. Oya-çok-anne-etmek-bitmek-işler-bütün-daha-yardım (dilek-şart.hik, geniş zam.h.)
10. inanmak-o-söylemek-ben-keşke (dilek-şartın rivayeti)

3. Aşağıda verilen Deyimleri açıklayınız:

1. Kahkaha atmak.
2. Tadı tuzu kalmamak/bozulmak.
3. Dünyayı gözü görmemek.
4. Çene çalmak.
5. Taşı gediğine koymak.
6. Göz yummak.
7. Bir taşla iki kuşu vurmak.

DERS 6

BİRLEŞİK ZAMANIN ŞARTI

Basit çekimli bir fiile ekeylemin şart biçiminin (-se, ise) getirilmesiyle yapılır:

Örnekler: *Haber verirseniz geliriz. = Хабар берсеңіз келеміз. Bana masal okuduysan, ben niye duymadım. = Маған ертегі оқыған болсаң, мен неге естімедім. O söylüyorsa doğruyu söyler. = Ол айтса шындықты айтады. Alacaksınız gecikmeyin. = Алатын болсаңыз кешікпеңіз.*

ŞİMDİKİ ZAMANIN ŞARTI: ŞİMDİKİ ZAMAN (YOR) + İMEK (İSE) EYLEMİN ŞARTI

Ben her gün kitap oku-yor-sa-m. (okuyor isem)	oku-mu-yor-sa-m
Sen her gün kitap oku-yor- sa -n. (okuyor isen)	oku-mu-yor-sa-n
O her gün kitap oku-yor- sa. (okuyor ise)	oku-mu-yor-sa
Biz her gün oku-yor- sa-k. (okuyor isek)	oku-mu-yor- sa-k
Siz her gün kitap oku-yor- sa-nız. (okuyor iseniz)	oku-mu-yor-muş-sa-nız
Onlar her gün kitap oku-yor-lar-sa. (okuyor iseler)	oku-mu-yor-lar -sa
oku-yor-sa-lar	oku-mu-yor-sa-lar

1. Aşağıdaki boşlukları Şimdiki zamanın şartı ile tamamlayınız:

1. Başın ağrı doktora gitmelisin.
2. Türkçe bil lütfen Türkçe konuşalım.
3. Ne yemek iste sana onu pişireyim.
4. Duş yapmak iste acele etmelisiniz.
5. Tatile bizimle çıkmayı düşün planlarını ona göre yapmalısın.
6. Ders çalış ben rahatsız etmeyeyim.
7. Su kesil lütfen dışarı çıkın!
8. Dışarı çık bana da bir gazete al!
9. Tartışmak iste lütfen dışarı çıkın!
10. Sohbet et ben şurda bekleyeyim.
11. Babanızı özle bir mektup yazın.
12. Bana sor boşuna cevap bekleme.
13. Hiç okula git nasıl sınıf geçiyorsunuz?
14. Çocuklar bahçede otur çağır.
15. Rejim yap şekerli yemeceklere dikkat et.
16. Bir konuda söz ver onu mutlaka yerine getirmelisin.

17. Bu dersin sana faydası ol burada oturmanın da bir anlamı yok.
18. Açıklarda yüz çok dikkatli olmalısın.
19. Bebek ağla lütfen biraz mama ver.
20. Çamaşır yıka benim gömleğimi de yıkar mısın?

2. Aşağıdaki parçayı Kazakçaya çeviriniz:

SAĞIRIN HASTA ZİYARETİ

İyi kalpli sağır bir adam, bir gün komşusunun hasta olduğunu öğrenir. Kendi kendine:

Komşum hastalanmış. Onun ziyaretini yapmam, hal ve hatırımı sormam lazım. Ama ben sağır bir adamım. O da hasta, sesi çıkmaz. Zaten hastaya bilinen şeyler sorulur, bilinen cevaplar alınır. Ben nasılsınız, diyeceğim. O iyiyim, teşekkür ederim, diyecek. Ne yiyorsun desem, elbet bir yemek ismi söyleyecek, ben de afiyet olsun derim. Size hangi doktor bakıyor, diye sorarsam, bir doktor adı verecek. Ben de iyi doktordur derim, olur biter, diye düşünür. Hastayı ziyarete gider, başucuna oturur:

Nasılsınız? diye hal, hatır sorar. Hasta inleyerek:

Ölüyorum! diye cevap verince, sağır adam:

- Oh oh, çok memnun oldum, diye karşılık verir. Hasta:
- Bu ne demek, adam ölümüne memnun oluyorum diyor, diye kızar.

Sağır adam tekrar sorar:

- Ne yiyorsunuz? Hasta kızgınlıkla:
- Zehir!., der.

Sağır, onun bir yemek ismi söylediğini sanarak:

- Afiyet olsun, diye karşılık verir.

Hasta büsbütün çileden çıkmıştır. Sağır adam sormaya devam eder:

Tedavi için doktorlardan kim geliyor? Hasta:

- Hadi be defol!... Azrail geliyor, diye cevap verir. Sağır:

Çok bilgin, tecrübeli bir doktor... İnşallah yakında çaresini bulur, deyince hasta dayanamaz:

- Kahrol!..., diye bağırır.

Sağır ise, komşuluk hakkını yerine getirdiği için çok memnun ayrılır.

3. Аşaғыдаки метни Түркçеуе çевириниз:

НАҒЫЗ АДАМ

Сусыз далада құдық бар. Оның қасында бір үй тұр. Онда атасы мен немересі тұрады.

Құдық басында ұзын арқанға байланған қауға бар. Жолаушылар құдық басына тоқтап, салқын суға қанады, қона жатып тынығады, атайға алғыс айтады. Бір күні арқан үзілді де, қауға құдыққа түсіп кетті. Атайдың арқаны жоқ еді. Енді құдықтан су тартып ішетін қалмады. Немересі мен атай бірнеше күн су ішпеді. Екеуі әбден қалжырады.

Үшінші күні таңертең атайдың үйінің қасына арбалы жолаушы келіп тоқтады.

Атай арбада сабан астында жатқан шелекті көрді.

Жолаушы әуелі құдыққа, сосын немерелі атайға қарады да, атын қамшылап жүріп кетті.

- Бұл қандай адам? – деп сұрады немересі.

- Бұл адам емес, - деп жауап берді атасы.

Түске таман тағы бір жолаушы келіп тоқтады. Арбадан шелегін алды, оған арқан байлап су тартты. Атай мен немересін суға қандырды. Қалған суды құмға төкті де, шелегі мен арқанын алып жүріп кетті.

- Бұл қандай адам? – деп сұрады немересі.

- Бұл да адам емес, - деп жауап берді атасы.

Кешке үшінші жолаушы келіп тоқтады. Ол арбасынан шелек пен арқан алды. Арқанды шелекке байлап, су тартты. Суға қанып алды да шелегі мен арқанын құдық басына қалдырды.

- Бұл қандай адам? – деп сұрады немересі.

- Бұл нағыз адам, - деп жауап берді атасы.

GELECEK ZAMANIN ŞARTI: GELECEK ZAMAN (-ACAK,-ECEK) + İMEK (İSE) EYLEMİN ŞARTI

Ben çalışacak - sa-m (çalışacak isem)	Ben çalışmayacaksam
Sen çalışacak + sa-n = (çalışacak isen)	Sen çalışmayacaksan
O çalışacak + sa = (çalışacak ise)	O çalışmayacakmış
Biz çalışacak +sa-k = (çalışacak isek)	Biz çalışmayacaksak
Siz çalışacak + sa-nız = (çalışacak iseniz)	Siz çalışmayacaksınız
Onlar çalışacak + sa- lar = (çalışacak iseler) çalışacaklardır	Onlar çalışmayacaklarsa çalışmayacaklarsa

4. Aşağıdaki boşlukları Gelecek zamanın şartı ile tamamlayınız:

1. Böyle çok konuş bir daha derse gelme.
2. Bize gel önceden bana haber ver.
3. Kavg et lütfen bir daha biraraya gelmeyin.
4. Hemen uyu ben gelmeyeyim.
5. Eğer, al boşuna mağazaya gitmeyelim.
6. Geziye çık önceden yer ayırmalıyım.
7. Bu yarışmaya katıl çok çalışmalısın.
8. Yağmur yağ çamaşırları topla.
9. Ders çalış öbür odaya geç.
10. Araba al para biriktirmelisin.
11. Yarın işe git müdüre telefon et.
12. Yemek ye masayı hazırla .
13. Her söylediğime itiraz et konuşmamıza gerek yok.
14. Önümüzdeki hafta taşın size yardım edebiliriz.
15. İniğlizce öğren iyi bir kursa gitmelisin.
16. Böyle yaramazlık yap seni bir daha parka götürmem.
17. Alışverişe çık yanına çok para al.
18. Akşam eve gelirken ekmek al söyle ben alayım.
19. Bu cumartesi yola çık hazırlık yapman gerek.
20. Bu işi de yap senin için başka bir şey yapamam.

5. Аşağıdaki metni Türkçeye çeviriniz:

Қараңғы бірте-бірте қоюланып барады. Қасқыр, жын-шайтан ... ойыма келмейтін пәле жоқ. Кенет етпетімнен мұрттай ұштым. Тек жатырмын күтіп. Арп етіп аяғымнан ала түскен көкжал қасқырдың мені жеуін күтіп жатырмын.

Қалай жер екен? Қай жерімнен бастап жер екен? Күтем. Күтем. Қасқыр бірақ жер емес. Әлдеңені тыпыр етпей ол да күтуде. Созулы жатқан аяғымды өзіме қарай тартып байқаймын. Қасқыр жібермейді.

Жеуге және асықпайды. Япыр-ау, бұл неткен шыдамды, жуас қасқыр?! Аяғымды одан әрі қаттырақ тартып қалғанымда босап кетті. Қасқыр, бірақ, сонда да үнсіз. Бұрылып, ес тоқтатып қарасам, қасқыр түгіл түк те жоқ! Ой, сондағы әрі қорқып, әрі қуанғаным-ай!

Көңтері шәркейімнің сала құлаш бауы шешіліп, жердегі шөпшаламды жинай береді, содан жұдырықтай түйін пайда болады. Әлгі түйін ырғалақтап келе жатып, бір шидің арасына кіріп кетіп, ілініп қалады. Мен етпетімнен ұшып түскем...

OKUMA-ANLAMA

GENÇ OSMAN

Dediklerine göre çok eskilerde bir kimsenin askere alınması için bıyığında tarak durması gerekmiş. Bugün bile Anadolu'nun birçok yerlerinde bir gencin olgun bir topluluğa girmesi için bıyığında tarak durmalıymış.

Günlerden birgün Osmanlı imparatorluğunun sultanlarından Sultan Murat Han, Bağdat'a sefer açacakmış. O zamanlar bir yere sefer açıldığı zaman Anadolu'da asker yazılmaya başlanırmış. Anadolu'da gençler, yiğitler, delikanlılar heyecanla askere yazılmaya koşarlarmış. Bunlar arasında henüz bıyığı bitmemiş "Genç Osman" adında bir delikanlı varmış.

Genç Osman kayıt işlemini yapan subaya yaklaşmış. Çok heyecanlıymış. İçi içine sığmıyormuş. Genç Osman'ı gören subay "Hey! Senin daha bıyığın bitmemiş, sen daha çocuksun asker olamazsın." demiş. Bunun üzerine Genç Osman ansızın kuşağından çıkardığı tıraşı üst dudağına saplamış. Subaya dönüp "Nasıl, dudağımda tarak duruyor mu?" demiş. Delikanlının bu üstün cesareti karşısında söyleyecek birşey bulamayan subay onu da askere yazmış.

Böylece Genç Osman orduya katılmış. Genç Osman savaşta büyük kahramanlıklar gösteriyormuş, düşmana korkusuzca saldırır, kale kapısını açar, burca sancak dikermiş. Bu kahramanlıklarıyla meşhur olmuş. Ama, savaşın şiddetli

olduğu bir kesimde şehit olmuş. Anadolu'da halk bunu duyunca yasa boğulmuş. Ve Genç Osman'a ağıtlar, türküler söylemiş. Hâlâ türküler, ağıtlar söylenip durur.

Aşağıdaki sorulara cevap veriniz:

1. Eskiden askere alınmak için nasıl bir gelenek varmış?
.....
2. Bir yere sefer düzenlenince neler yapılmış?
.....
3. Genç Osman'ı niçin askere kabul etmek istememişler?
.....
4. Genç Osman askere kabul edilmek için ne yapmış?
.....
5. Genç Osman nasıl bir askermiş?
.....
6. Genç Osman savaşta neler yapıyormuş?
.....
7. Genç Osman'ın ölümü karşısında Anadolu halkı neler yapmış?
.....

GENİŞ ZAMANIN ŞARTI: GENİŞ ZAMAN (-R,-AR,-ER,-UR,-ÜR) + İMEK (İSE) EYLEMİN ŞARTI

Ben her gün koş-ar-sa-m. (koşar isem)	koş-maz-sa-m
Sen her gün koş-ar-sa-n. (koşar isen)	koş-maz- sa-n
O her gün koş-ar-sa. (koşar ise)	koş-maz- sa
Biz her gün koş-ar-sa-k. (koşar isek)	koş-maz- sa-k
Siz her gün koş-ar-sa-nız. (koşar iseniz)	koş-maz- sa-nız
Onlar her gün koş-ar-lar-sa. (koşar iseler)	koş-maz-lar-sa
koş-ar-sa-lar	koş-maz-sa-lar.

1. Aşağıdaki boşlukları Geniş zamanın şartı ile tamamlayınız:

1. Yarın akşam bana uğra sana istediğini veririm.
2. Sinemaya git ben de seninle gelirim.
3. Böyle sigara iç çok yaşayacağımı sanmıyorum.
4. Ehliyet al artık bizi yemeğe götürürsün.
5. Böyle konuşmaya devam et sizi dışarı çıkarmak zorunda kalacağım.

6. Böyle hergün yağmur yağ yaz hiç gelmeyecek.
7. Bilet bul Antalya'ya gideceğim.
8. Sınavı kazan sana bisiklet almam.
9. Bu akşam erken uyu sabah erken kalkmam çok zor olacak.
10. Bu ayakkabıdan bul bir tane de bana al.
11. Onunla konuş kimin hatalı olduğunu anlarsın.
12. Araba çalış tamirci çağır.
13. Taksiye bin daha erken gidersin.
14. Bu hikayeye de gül bir daha hiç anlatmam.
15. Onunla tanış seni de tanıştıırım.
16. Kek güzel ol bana da bir dilim getir.
17. Derslerine çalış başarılı olamazsın.
18. Bu maçı da kazan şampiyon olacaklar.
19. Oda ısın kaloriferi kapat.
20. Canın yemek iste dolapta yemek var.

2. Aşağıda verilen kelimelerle geniş zamanın şartıyla cümleler kurunuz:

1. güzel-piknik-yarın-olmak-hava- gitmek (geniş zamanın şartı)
2. gitmek-eğer-film-beğenmek- ev- dönmek (geniş zamanın şartı)
3. gitmek- mutlaka -bugün-da-vermek- sinema -bensiz (geniş zam.şartı, emir kipi)
4. Ali-kitap- söylemek-görmek- getirmek. (geniş zamanın şartı)
5. herkes - bir- ağaç -önüne - yemyeşil - olmak- şehir - dikmek (geniş zam. şartı)
6. olmak- kırmızı - param - elbise - almak (geniş zamanın şartı)

3. Aşağıdaki metni Türkçeye çeviriniz:

Қобыз аспабының қалай пайда болғаны туралы сан түрлі аңыз бар. Соның бәрі бұл аспапты Қорқыт есімімен байланыстырады.

Қорқыт шамамен 8-9 ғасырларда өмір сүрген. Бұл дәуір ысқышты аспаптардың шығу мерзімімен дәл келеді. Халқымыз Қорқыт бабаны қобызға алғаш тіл бітірген, оның қыл ішегінен жаһандағы жаратылыс атаулының үнін сөйлеткен өнер иесі, күй атасы деп біледі.

Ол жасынан өте ұғымтал, құймақұлақ болып өседі. Ол жаңа бір аспап жасағысы келіп, қарағай ағашын кесіп әкеледі. Нобайын келтіргенмен, оған тіл бітіруге келгенде әбден қиналса керек. Бір күні шаршап отырып, көзі ілініп кетсе, түс көреді. Түсіне бір періште енеді. Ол балаға: “Қорқыт, жасап жатқан

қобызың алты жасар түйенің жілігіндей, оған нар түйенің терісінен шанақ, ор текенің мүйізінен ойылған тиек, бесті айғырдың құйрығынан қыл ішек жетпейді. Осылар түгел болса, аспабың сайрағалы тұр екен”, - деп аян беріпті. Қорқыт ұйқысынан ояна сала осылардың барлығын орындаған.

(Қорқыт ата жинағынан)

4. Аşağıdaki metnin yanlışlarını düzeltip doğrularını yazınız:

Bariş için kavuşmaya, insanların çok çalıştıkları gerekiyor. Savaş insanlığın için ner zaman büyük bir tehlikeli oluşturuyormuştur. Gerçekte en büyük zararı savaşın gençlerde dokunmaktadır.

Devletler kendi çıkarlarını düşünüp savaşı önlemeyi mümkün değildir gibi. Bariş sağlamak amacınla şimdiye beri pek çok konferansı verilmiştir.

OKUMA-ANLAMA

NENE HATUN

1877 yılıydı, Osmanlı – Rus savaşı bütün şiddetiyle sürüyordu. Kasım ayının yedisini sekizine bağlayan gece, buz gibi soğuk vardı. Fakat Erzurum halkı üşümüyordu. Çünkü, kulaklarına top sesleri geldikçe yürekleri tutuşuyor, vatan aşkı onları yakıyordu. Gece yarısından sonra ses, şöyle bağırıyordu. “Erzumlılar! Gayret vaktidir. Düşman askerleri Aziziye Tabyasına girdi. Bu gece düşmanlar karakolumuzu basarak kardeşlerimizi boğazladılar. Allah’ını ve vatanını seven silahını alıp Aziziye'nin imdadına koşsun.” Erzurum'un kenar mahallesinde genç bir gelin vardı. Sesi duyunca önce kalakalmıştı. Kocasını düşmanla savaşıma için cephegedeydi. Yaralı olarak cepheden dönen ağabeyi bir gün önce kollarında şehit olmuştu. Düşmana derin bir kin duyuyor, onlarla bir an önce savaşmak istiyordu. Üç aylık bebeğini emzirip beşine yatırdı. Yanaklarından öptü ve şöyle fısıldadı: "Yavrum, seni bana Allah verdi. Ben de seni Allah'a emanet ediyor ve vatanım için savaşmayı gidiyorum..." Yaşlı gözlerle mutfağa koştı, bıçağı kaptığı gib, karanlığa daldı. Balta ve tırpanlarla Aziziye'yi savunmaya koşan, kadınlı erkekli kalabalığa katıldı.

Erzurum halkı Aziziye'ye vardı ve düşmanla gırtlak gırtlak geldi. Genç Gelin'in elindeki bıçak durmadan işliyor, önüne çıkan düşmanı deviriyordu. Aziziye'de iki binden fazla düşman yok edilmişti. Genç gelin Nene de

yaralanmıştı.Yaralarına aldırılmıyor, ayakta güç durduğu halde bıçağını işletiyordu. Sonunda büsbütün yorulunca yere devrildi.Yine de boş durmadı. Sürünerek birkaç düşman askerini daha öldürdü. Nihayet Aziziye kurtuldu. O günden sonra Nene, bütün Anadolu'da "Nene Hatun" olarak tanındı ve Türk kadınlarına yiğitlikte örnek oldu.

SORULAR?

1. Erzurum halkı niçin üşümüyordu?
.....
2. Erzurumlulara minareden neler duyuruldu?
.....
3. Genç gelin, bebeğini emzirdikten sonra ona neler söyledi.
.....
4. Erzurum halkı düşmanla hangi araçlarla savaştı?
.....
5. Savaş nasıl sonuçlandı?
.....

DERS 7

BELİRLİ GEÇMİŞ ZAMAN ŞARTI: BELİRLİ GEÇMİŞ ZAMAN (-DI, -Dİ, -DU, -DÜ, -TI, -Tİ, -TU, -TÜ) + İMEK(İSE) EYLEMİNİN ŞARTI

Ben geldi + isem = geldiysem Sen geldi + isen = geldiysen O geldi + ise = geldiyse Biz geldi + isek = geldiyssek Siz geldi + iseniz = geldiyseniz Onlar geldi + iseler = geldiyseler (geldilerse)	gel-me-di-yse-m gel-me-di-yse-n gel-me-di-yse gel-me-di-yse-k gel-me-di-yse-niz gel-me-di-yse-ler (gelmedilerse)
---	--

1. Aşağıdaki boşlukları Belirli geçmiş zamanın şartı ile tamamlayınız:

1. Paran gel bankaya gidip çek.
2. İstanbul'a git mutlaka Selma'ya da uğrar.
3. Sınava gir iyi not alacağından eminim.
4. Kitabı oku götürüp kütüphaneye ver.
5. Kar yağ yollar kapanmıştır.
6. Bu yemeği beğen tekrar yaparım.
7. Akşam ders çalış okula gelmez.
8. Aradığını bul çekip git artık.
9. Çok kilo al rejim yapmalısın.
10. Bu filmi daha önce seyret gidelim.
11. Polise bütün bildiklerini anlat niçin korkuyorsun.
12. Beni daha önce gör mutlaka tanır.
13. Sorulara doğru cevap ver kalman için hiçbir sebep yok.
14. Yemek piş yeyelim.
15. Yemeği pişir yiyelim.

2. Ашағидaki парçayı Kazакçaya çевириниз:

БІЗ BU EVE ТАШИНМАДИК МИ?

Бир геце Hoca'nın evine hırsızлар girer. Kөше bucak karıştırмaya başларлар. Yүкте hafif, pahada ağır ne bulurlarsa toplarлар. Hoca evde ya, evde yokmuş gibi davranır, yorganı başına çekerek, göz ucuyla olanları seyreder. Bakalım, bu işin sonu nereye dek varır, der.

Hırsızлар her tarafı yokladıktan sonra evden çıkarлар. Arkalarından Hoca da çıkar. Onlar nereye giderlerse, sezdirmeden Hoca da onları izler. Sonunda bir kapının önünde dururlар. Sırtlarındaki yükü indirip içeri taşımaya başларлар. İşleri bitip kapıyı kapayacakları zaman bakarлар ki, Hoca da adımını içeri atmak üzere. Birden şaşıрлар, sorarлар:

- Hoca senin ne işin var burada? Hoca şaka yollu şöyle der:
- Biz bu eve taşınmadık mı?

3. Ашағидaki metni Türkçeye çевириниз:

АҒАШ ШЕБЕРІ МЕН МЫСЫҚ

Ертеде бір ағаш шеберінің жалғыз мысығы болыпты. Ағаш шебері мысығын жақсы бағып қағыпты. Ол күнде кешкісін оған балық алып келетін. Мысық та қожайынын жақсы көретін. Бірде ағаш шеберінің көзі шаншып ауырып, төсек тартып жатып қалады. Үйіне емшіні шақыртады. Емші ауруды қарап шығып, мұндай ауруды емдей алмайтынын айтады. Емші кеткен соң, шебер:

- Мысығым, енді саған менімен тұру қиын болады. Сондықтан басқа қожайын ізде,- дейді де, ұйықтап кетеді. Осы кезде мысық қожайынының екі көзін кезек-кезек жалай бастайды. Осылайша бір түн, бір күн өтті. Міне, ғажап!

Шебердің көзінің шаншуы басыла бастады. Он бірінші күні шебердің көзі жазылып, көре бастады. Тек мысықтың көзі нашарлай берді. Бір күні мысық жоғалып кетті.

(ертегілерден)

BELİRSİZ GEÇMİŞ ZAMAN ŞARTI: BELİRSİZ GEÇMİŞ ZAMAN (-MIŞ, -MİŞ, -MUŞ, -MÜŞ) + İMEK (İSE) EYLEMİNİN ŞARTI

Ben okumuş + sa-m = okumuşsam	okumamışsam
Sen okumuş + sa-n = okumuşmuşsan	okumamışsan
O okumuş + sa = okumuşsa	okumamışsa
Biz okumuş + sa-k = okumuşsak	okumamışsak
Siz okumuş + sa-nız = okumuşsanız	okumamışsak
Onlar okumuş + sa-lar = okumuşlarsa	okumamışlarsa
okumuşsalar	okumamışsalar

1. Boşlukları “Belirsiz geçmiş zamanın şartı” ile tamamlayınız:

- 1.Yağmur din dışarı çıkalım.
2. Oğlu ol çok sevinmiştir.
3. Gazete al o haberi de mutlaka okumuştur.
4. O evden taşın adresini bize bildirir.
5. Film bit televizyonu kapat.
6. Kurs başla artık tatil yapamaz.
7. Misafir gel mutlaka akşam bize gelir.
8. Boğazı şiş doktora gitsin.
9. Onunla evlen bana haber ver.
10. Annesini özle ziyaret eder.
11. Paspasın altındaki anahtarı bul mutlaka kapıyı açar.
12. Onunla görüş isteklerimi kendisine iletmiştir.
13. Zamanından önce gel..... biraz beklemesi gerekir.
14. Taksiye bin birazdan gelir.
15. Dikkatli dinle herşeyi öğrenmiştir.

2. Aşağıdaki parçayı Kazakçaya çeviriniz:

MEVLANA

Mevlana 17 Aralık 1273 tarihinde Konya’da ölmüştü. Bu sebeple her yıl aralık ayında Konya’da Mevlana Haftası yapılırdı. Mevlana Haftasına dünyanın her tarafından gelen binlere kişi katılır, sergiler açılır, konferanslar verilir, mevlevi ayinleri düzenlenirdi. Dünyanın dört bir yanından gelen turistler

Konya'da Mevlana'nın manevi huzurunda buluşmuşlardı. Mevlana'nın türbesi turistlere dolup taşıyordu. Turistler önce Mevlana'nın sandukasının başına gidip, orada dua ederler, sonra türbeyi gezerler.

Türbede Mevlana'nın yakınlarının sandukaları da vardı. Mevlana'nın kullandığı eşyalar, okuduğu ve yazdığı kitaplar, mukaddes emanetler burada sergilenerek türbe bir müze haline getirilmişti.

Mevlana bilim, din, felsefe alanlarında geniş bilgisi olan büyük bir şair ve düşünürdür. Hümanisttir, bütün insanları sever. Onun bütün insanlara seslenen ve onları birliğe, beraberliğe çağıran şu dörtlüğü çok meşhurdur:

Gel gel ne olursan ol yine gel,
Kafir, putperest ve Yahudi olsan da yine gel.
Bizim dergahımız ümitsizlik dergahı değildir,
Yüz kere tövbeni bozmuş olsan yine gel.

3. Aşağıdaki metni Türkçeye çeviriniz:

АНА

Шырылдап жерге түскеннен -ақ сенің ең бір жақының, ең бір досың, ең бір ұстазың бар. Ол-ана. Қара жерді баспай жатып, есінді білмей жатып, тырмысып жабысатының, шырылдап уанбай жылап іздейтінің – ана.

Сен жан болып дүниеге келдің. Сенің іздейтінің бір -ақ жан. Ол-ана. Ол дүниеден де үлкен. Сондықтан да сен бір -ақ жанды білесің. Ол-ана. Міне, анаға деген махаббат сенің құндақта жатқан күніңнен басталады.

Анаңның жолы басқа. Ана деген сөздің өзі ыстық. Ана десе толқымайтын жүрек, тасымайтын қан, сезбейтін сезім болуы мүмкін емес.

(Ғ.Мүсірепов)

4. Aşağıdaki metnin yanlışlarını düzeltip doğrularını yazınız:

Her sınavda olması, bundan da kolaycalıkta geçeceğini sanıyormuştu. Bir gece evvel, hepsi arkadaşları çalışıp o bir sürü kopya hazırlamıştı. Bugün sonavda onları bir bir çıkarmadan bakacak, sorulara rahatça cevap verecektiğini. Ama düşündüğü yapmadı. Öğretmen, herhalde onun bu niyetini anlamış olacak ki, sınav başladığında hemen yanına oturdu. Bir daha da oradan hiç karktı. Bizim akıllı Osman'a da, bir saat boyunca boş sınav kağıdını seyretmek düştü.

ALİŞTIRMALAR (Аралық бақылау тапсырмалары)

1. Aşağıdaki boşluklara uygun birleşik zaman eklerini yazınız:

1. Genç gelin kocasının kolunda gülerek yürü
2. Derslerine iyi çalışsaydın sınıfı geç
3. On yıl önce her yaz tatile çık
4. Dün sana gel ama, işim çıktı.
5. Hani bana kitap getir unuttun mu?
6. Dün gece ders çalış ama, uykum geldi çalışmadım.
7. Ayşe dün arkadaşıyla buluş bilmiyorum buluştu mu?
8. Uzun yıllar önce buraya bir kez gel
9. Hava çoktan karar ben hala sokaklarda dolaşıyordum.
10. Dantel örmeyi çok küçükken annesi öğret
11. Dün burada ol çok eğlenecektiniz.
12. Bizim yaptığımız yanlıştı. Oraya hiç git
13. Annem ve babam herhalde bu gece yola çık
14. Ayşe'nin söylediğine göre Metin bu yıl Türkiye'ye gelmek iste
15. Krallar eskiden çok büyük şatolarda yaşa
16. Annem, küçükken beni hergün yıka
17. Ablasının söylediğine göre Gülden, gelecek ay evden taşın
18. Sınav yarın saat onda yapıl
19. Arzu, her zaman yalan söylüyor. Güya, Hayri, onu sev
20. Ona hiç inanılmaz. Dün yolda güya beni gör
21. Bu yıl da sınıfta kal babam seni döver.
22. Hanife, bizimle gel hemen hazırlansın.
23. Başka bir yere git bize gelebilirsiniz.
24. Ayşe, yemeği hazırla sofraya gelelim.
25. O kitaplara işi bit bana geri versin.
26. Sabahleyin kahvaltı et birden kapının zili çaldı.
27. Ahmet, akşamları erkenden yat
28. Dün okula git tatil olduğundan kimseyi bulamadım.
29. Annesinin söylediğine göre Arzu çok sık hasta ol
30. Çok çalış babası ona araba al
31. Sabah erken kalk okula geç kalırsın.
32. Akşam size gel işim çıktı gelemedim.
33. Tiyatroya bizimle gel biraz çabuk olsun.

34. Bugün havalar ısın yarın ise soğu
35. Bu kitabı oku bana verir misin?
36. Çok eskiden insanlar mağaralarda yaşa
37. Gelecek hafta hava sıcaklığı mevsim normallerinin üstünde ol
38. Babamın halası ben küçükken, bize sık sık gel
39. İnsanlar, başka insanlar için problem ol bir yerde hata var demektir.
40. Dün okula gel öğretmeni gör
41. Tek başına tatil yap çok dikkatli ol
42. Rahatsız olmak iste başkalarını rahatsız etmemelisin.
43. Her zaman kitap oku yararlı birçok şey öğrenebil ve düşünce dünyayı genişletebil
44. Yağmur yağma size daha erken gelebil
45. Güya, bu konuyu daha önceden düşün
46. Tunç buraya gelmeyi ne zamandır iste
47. İki yıl önce üç haftalık saz kursuna git
48. Şule hiçbir zaman sesini yükselt her zaman şiiir gibi konuş
49. Siz yarın öğleden sonra sinemaya gelme evde otur
50. Ankaralıları Temmuz ve Ağustos aylarında tatil için deniz kenarına git

2. Aşağıda verilen kelimelerle istenilen zamanlarda cümleler kurunuz:

1. çalışmak – öğrenciler – planlı – olmak – başarılı (gelecek zamanın şartı)
2. görmek–yarın–Tamer– sen –bu–kitap–vermek (gel. zam. şartı, geniş zam.soru)
3. o–gelmek–biz–dün–yemek–ben–pişirmek–bir–güzel–çok(dilek-Şartı hik.gel.zam. hik.)
4. öğrenmek – gazete – Mehmet – festival – başlamak (Belirsiz geç. zaman hik)
5. alamamak–not–üzülmek–Ayşe–sınav–için–iyi–bir– çok (Şimdiki zam. hik)
6. görmek–o–biraz– beklemek – sabah – için – her (Geniş zamanın hikayesi)
7. gitmek – sonbahar – siz – yaz – Antalya – değil (Gereklilik. Hik.)
8. İstanbul – film- ben – bu – görmek – önce – daha. (Belirsiz. Geç. Zaman.Hik.)
9. olmak – fakir – çok – yardım – etmek – zengin (Şart-Geniş zamanın hikayesi)
10. gitmek – uyumak – ev –gece – dün – herkes – ben – Van (Şimdiki zaman. Hik.)
11. Ali – söylemek – kardeş – gitmek – yarın – Irak – göre (Gelecek zamanın riv.)

3. Aşağıdaki boşlukları uygun birleşik zaman ekleri ile tamamlayınız:

1. Ben yokken bebek ağla süt ver.
2. Gözlerim bozulmadan önce elbiselerimi kendim dik
3. Arapça öğren ama, zor geldiği için vazgeçtim.
4. Mektupları müdür gelmeden önce mutlaka yazıp bitir

5. Lütfen, ocağa bak. Yemek piş altını söndür.
6. Bana da daha önce birkaç kere yalan söyle Artık inanmıyorum.
7. Doktorun söylediğine göre kendime daha çok dikkat et
8. Savaşa çık bundan çok kişi zarar görecektir.
9. Ayşe ve ailesi yeni yılı Uludağ'da geçir
10. Saat yedi ol Ali'yi uyandır. Okula geç kalmasın.
11. Okuma-yazma kursları sayesinde okur-yazar sayısı art
12. Bugün geleceğini bil çayın yanına yiyecek bir şeyler yap
13. Bebeğin dişleri çık yavaş yavaş sert şeyler yiyebilir.
14. Bana "Saat on ikide geleceğim" diye söz ver ama, gelmedi.
15. Mektup yaz ben de ona yazacağım.
16. Sen yaz ben de yazmayacağım.
17. Alış-verişten döndüğümde Ali hala ders çalış
18. Keşke, ödevlerimi bitir sinemaya gidebilirdim.
19. Kaan küçükken arabalarla hiç oyna
20. Tam sana telefon etmeyi düşün sen beni aradın.
21. Eskiden evde yalnız kal ama, şimdi kalabiliyorum.
22. İki yıldır onu gör ne kadar değişmiş.
23. Masayı hazırla babanı ve kardeşini çağır.
24. Bundan dört yıl önce İstanbul'a on gün boyunca kar yağ
25. Gazete ve dergileri dikkatle okuyup incele dili çabuk öğrenirsin.
26. Eskiden bir paket sigara iç şimdi iki paket içiyorum.
27. "Saat ikiye kadar gel beni beklemeyin" dedi.
28. Yıllar önce ona fotoğrafları gösterdiğim zaman uzun uzun bak
29. Senin için pasta pişir ama, evde un kalmadığı için pişiremedim.

4. Aşağıdaki boşlukları uygun zaman veya kip ekleriyle tamamlayınız:

1. Arkadaşımla saat dokuzda buluş, ama, otobüsü kaçırdım, gidemedim.
2. Hergün okula gel, ama, bugün gelmedi galiba hasta.
3. Babam küçükken bana "Çok süt iç..... uzun boylu olursun!" de
4. Bu kadar çok şeker ye dişlerin çürü
5. Meteorolojiye göre yarın hava güzel ol
6. Haftasonunda tiyatroya gitmek iste, ama, bilet bulamadım.
7. Bu hafta pikniğe gidebil çocuklar için çok iyi ol
8. Çalışmaya başlamadan önce saat ona kadar uyu
9. Üşü hemen kalın birşeyler giymelisin.
10. Teneffüste çay içmek iste, ama, öğretmen teneffüs yapmadı.
11. Eve geldiğim zaman yemek çoktan hazırlan
12. Sen bana sık sık mektup yaz ben de sana yazarım.
13. Eskiden üç şekerli çay iç şimdi şekersiz içiyorum.
14. Randevuma geç kalmamak için bir önceki otobüsle git
15. Sınav yap önceden öğrencilerime haber veririm.

16. Esen Hanım “Kıyıya botla çık” dedi.
17. Cuma günü için doktordan randevu al, ama, unuttum.
18. Yedi yaşına gel okula gidebilir.
19. Çok ödevin olduğunu söyle gelmezdim.
20. Eskiden dünyamızın tepsi gibi olduğuna inanıl
21. Evlenmeden önce bu kadar çok yorul
22. Bizimle dağa çık lastik ayakkabılarını giy.
23. Saat 21.00 da hâlâ seni bekle
24. Keşke, dün akşam bizimle tiyatroya gel
25. Ehliyet aldığım ilk gün arabayı çarp
26. Doktorların söylediğine göre dişlerimizi altı ayda bir kontrol ettir.....
27. Önceleri Türkçenin kolay olduğuna inan, ama, şimdi inanıyorum.
28. Küçükken iyi bir doktor olmak iste
29. Yarın hava yağmurlu ol pikniğe gideceğiz.
30. Gaziantep’te her zaman yağmur yağ
31. Bu sabah gazetede benzin fiyatlarına zam geleceği yaz
32. On yıl önce matematik öğretmenimiz “Bir gün her yerde bilgisayar kullanılacak!” de
33. Okuldayken Ayşe’yle hep tartış
34. Buraya daha önce de gel, ama, hiç beğenmemiştim.
35. Daktilo öğrenmeden önce mektuplarımı sekretere yaz
36. Hiç unutmuyorum, sekiz yaşındayken yalan söylediğim için babam beni cezalandır

5. Aşağıdaki metni Türkçeye çeviriniz:

АЛМАТЫ ҚОРЫҒЫ

1964 жылы құрылған. Аумағы 71,7 мың гектарға жуық, әр түрлі ландшафт зоналарында жатыр. Бұған мәңгі қар мен мұз жамылған, беткейлері шөптер мен ағашқа бай Іле Алатауы мен жағасында құмды шөлі бар Іле өзенінің атақты «әнші тауы» Аққұм-Қалқан (биіктігі 100 м-ден асатын құм тобе) жатады. Көктеректі нудан тұратын жапырақты ормандар, долана, жабайы алма және өрік ағаштары 1800-2000 м биіктікке дейін көтеріледі. 2500 м биіктіктен жоғарыда Тянь-Шань шыршасынан тұратын шыршалы орман белдеуі орналасқан. Одан да жоғары, қарлы-мұзды белдеуде, субальпі және альпі шалғындары болады.

Қорықтың жануарлар дүниесі алуан түрлі, мұнда 39 түрге жуық сүтқоректілер мен 200-ден астам құстардың, 965 өсімдік түрі бар. Шыршалы орманда бұғы, елік, Тянь-Шань сілеусіні, барыс, борсық, түлкі, қасқырлар мекендейді. Орман шекараларындағы биік шыңдар мен құздарда арқар мен таутеке көп. Соңғы уақыттарда қорықта тиін, сасық күзен өсірілетін болды.

Қорықта құстардан ұлар, кекілік, бұлдырық болады. Іле өзенінің бойындағы тоғайларда қырғауылдар мекендейді.

(Қорыққа қатысты жинақтардан)

6. Аşaғыда verilen metni Kazakçaya çeviriniz:

VÜCUDU ÇÜRÜTEN DÜŞMAN

a. Sigara, önce ağız ve boğazda etki yapıyor. Dudak kanserinden, dil, yanak, damak, gırtlak kanserine kadar birçok amansız hastalığın nedeni oluyor. Bu arada, ses tellerinin yıpranması, ses kısıklığı başlı başına bir olay.

b. Sigaranın ikinci hedefi akciğerler. Sigara dumanının solunum sisteminin koruyucuları olan küçük kılcıkları yok ettiğini bilmeyen yok. Bu kılcıklar yok olunca tüm zararlı maddeler kolayca bronşlara, bronşillere gidebiliyor. Bu arada sigara içenlerde oksijen seviyesinin azaldığını söylemiştik. İşte bu yüzden “zor nefes alma” dediğimiz “anfizem” baş gösteriyor ve öksürük dediğimiz o harika mekanizma harekete geçiyor. Çok sigara içenlerin sık sık görülen ökörmeleri bundan.

c. Kalp, az oksijenle beslendiği için zorlanıyor. Her gün artan bir güçle kan pompalamaya devam ediyor. Yüku ağırlaşıyor. Kalp kasları az oksijenle beslendiğinden, organın kendisi zayıflıyor. Buna bağlı olarak, çok sigara içenlerde kalp krizleri, kalp hastalıkları artıyor.

d. Ya beyin? Beyin de elbetteki çok etkileniyor. Vücuda daha az oksijen girmesi yüzünden beyin yeteri kadar oksijenle beslenmiyor. Kişide unutkanlık, dikkatli bir noktaya toplayamama gibi olaylar meydana geliyor. Hatta hesapta beyin damarlarının tıkanması, yani felç bile var.

e. Sigara içmenin bir sonucu da kan damarlarındaki değişme, daralma, büzülme. Bunun da ellerde, kollarda, bacaklarda ve parmaklarda “kangren”e neden olabileceği açıklanmış bulunuyor. Öyleyse yarından tezi yok sigaradan vazgeçmek gerekiyor. Ama nasıl? İşte bu kişinin iradesine bağlı oluyor.

7. Aşaғыда verilen atasözleri açıklayınız:

1. Her şeyin yenisi, dostun eskisi
2. Ayağını yorganına göre uzat.
3. Emek olmadan yemek olmaz.
4. Allah gümüş kapıyı kaparsa, altın kapıyı açar.
5. Tatlı dil yılanı deliğinden çıkarır.
6. Sütten ağız yanan yağurdu üfleyerek içer.
7. Ateş olmayan yerden duman çıkmaz.
8. Dost acı söyler.
9. Dost kara günde belli olur.
10. Balık baştan kokar.

DERS 8

TEZLİK EYLEMİ

АМАЛ-ӘРЕКЕТТІҢ ТЕЗ, КЕНЕТ НЕМЕСЕ НЕМҚҰРАЙЛЫ ОРЫНДАЛҒАНЫН БІЛДІРЕТІН КҮРДЕЛІ ЕТІСТІК ТҮРІ

Tezlik eylemi: -i, -i, -u, -ü uлаç eki ile vermek yardımcı fiilinden yapılır. Ünlü ile biten fiillerde uлаç ekinden önce araya -y- koruyucu ünsüzü girer. Tezlik fiili acele yapılan işleri belirtir. Tezlik fiili kibarca emir bildirir. Tezlik fiilinin olumsuz ve soru şekilleri az kullanılır.

Ben gel-i-ver-di-m = geliverdim	git-me-y-iver-di-m
Sen gel-i-ver-di-n = geliverdin	git-me-y-ive-rdi-n
O gel-i-ver-di = geliverdi	git-me-y-iver-di
Biz gel-i-ver-di-k = geliverdi	git-me-y-iver-di-k
Siz gel-i-ver-di-niz = geliverdiniz	git-me-y-iver-di-niz
Onlar gel-i-ver-di-ler = geliverdiler	git-me-y-i-ver-di-ler

1. Aşağıdaki boşlukları Tezlik eylemi ile tamamlayınız:

1. Annem benim ancak iki haftada öğrebileceğim kazağı iki günde ör..... .
2. Böylece iki haftadaki programımızı da tamamla..... .
3. Oğlum, mutfaktan gelirken bana da bir bardak su getir..... .
4. Telefonu kapatır kapatmaz yerinden kalk..... .
5. Dün çoktan görmediğim arkadaşım birden bire önümden çık..... .
6. Bana hiç kızmadığını söylese de birdenbire kaşlarını öyle bir çat..... ki, aklım başımdan gitti.
7. Yolda yürürken buzdan ayağım kaydı, düş..... .
8. Gençecik adam aniden öl..... .
9. Televizyon seyrederken elektrikler kesil..... .
10. Ne olduğunu anlamadım, birdenbire garson elindeki içkiyi üstüme dök..... .
11. Gözleriniz bozulmuş, hemen bir doktora git..... .
12. Kitap okuyordum, gözlerim birden karar..... .
13. Reşat Beyin gözleri her şeyi simsiyah gör..... .
14. Kamyon son anda korna çalınca çocuk topu bırakarak kaç..... .
15. Emel okula geciktiği için acele giyinip evden çık..... .
16. Mektupları bu akşam mutlaka yaz..... .
17. Yarın işe giderken, bana mutlaka uğra..... .

18. Hava iyice soğudu. Pencereleri iyice kapat..... .
19. Bundan sonra sağlığınıza biraz dikkat et..... .
20. Bu damladan gözlerinize sabah akşam ikişer damla damlat..... .

2. Lütfen Tezlik eylemine çeviriniz. (Lütfen olumlu yapınız):

Örnek: *Birden gözlerim karardı. - Birden gözlerim kararırverdi.*

1. Birden başım döndü.
2. Karşıma aniden bir araba çıktı.
3. Telefon birden kapandı.
4. Arabanın lastiği aniden patladı.
5. Tren aniden durdu.
6. Ali Bey evden çok acele çıktı.
7. Eski arkadaşına caddede rastladı.
8. Gazeteye hızlıca bir göz gezdirdi.
9. Kitabı heyecanla bir gecede okudu.
10. Bomba patlayınca herkes evine kaçtı.

3. Lütfen tezlik eylemine çeviriniz. (Lütfen olumsuz yapınız) :

Örnek: *Bu akşam sinemaya gidiver. - Bu akşam sinemaya gitmeyiver.*

1. Bu yaz tatile çıkıver.
.....
2. Bugün daireye gidiver.
.....
3. Yarın Cemil Beyi görüver.
.....
4. Bugün arabayı alıver.
.....
5. Bu akşam tiyatroya gidiver.
.....

6. Kitapları bugün bana bırakıver.

7. Şu koltuğa oturuver.

8. Ahmet Beye telefon ediver.

9. Eve kadar taksi tutuver.

10. Çıkarken kapıyı kapatıver.

4. Aşağıdaki metnin yanlışlarını düzeltip doğrularını yazınız:

Olayı gördüğü kadın bu olayı birkaç defa düşünmüştü. Düşüneni yapmalıydı. Etrafındaki birkaç kişi buna karşı çıktı. Ama, o düşünderlerini yapmakta kararlıydı. Akşam eve gittiğinde düşüneceğini yaptı.

5. Aşağıdaki metni Türkçeye çeviriniz:

Мағжанға шешесі туған күніне доп сыйлады. Доп болғанда қандай! Көздің жауын алғандай қып-қызыл. Мағжан добын ойнауға қимады. Допты суға салып жуды, кептірді. Шыдамы жетпеді, допты көтерген бойда аулада ойнап жүрген балаларға барып қосылды. Өзгелерден бұрын допқа Дәулеттің көзі түсті.

-Қандай әдемі, қайдан алдың?

Екеуінің бөлектеніп тұрғанын көрген басқа балалар да жетті. Бәрі допқа қызыға қарады. Мағжанның добын жер-көкке сыйдырмай мақтады. Бұған Мағжан допты футболшыларға ұқсап жерге қойды да, өзі шегініп барып, бар пәрменімен теуіп кеп жіберді. Бәрінің де күткені осы сәт еді. Шулап допты қуа жөнелді.

А.Еламанов

OKUMA-ANLAMA

BABASINI YAŞLANDI DİYE DAĞ BAŞINDA YALNIZ BIRAKTI

Bir adamın, ihtiyar ve hastalıklı bir babası vardı. Oğlu, gelini ve torunları ile beraber oturuyordu, çünkü karısını yıllar önce kaybetmişti ve oğlundan başka ona bakacak kimsesi yoktu. Oğlunun karısı evde yaşlı ve hasta bir adamın olmasına tahammül edemiyor, her fırsatta kocasına, “Babandan bıktım, usandım. Çocuklar yetmiyormuş gibi, bir de o yaşlı bunağa artık bakamam. Karar ver. Ya baban, ya da ben ... Eğer babanı tercih edersen, ben çeker giderim. Beni tercih edersen, babandan kurtulmanın bir yolunu bul. Yetti artık. Bıktım, usandım diyordu.”

Adam duruma gerçekten çok üzülüyordu. Her defasında karısına, “Hanım, ne yapayım? O benim babam. Kime bırakayım. Ben bakmasam, ona kim bakar? Onu kim korur” diye yalvarıyor, karısını ikna etmeye çalışıyordu. Kadın söz anlamıyor, dediğinden vazgeçmiyordu.

Adam düşündü, taşındı, sonunda babasını götürüp bir dağın başında bırakmaya karar verdi. Arabasını hazırladı, küçük oğlunu da yanına alarak babasına: “Biz dağa gidiyoruz. Haydi, sen de gel. Biraz gezmiş olursun” diye yaşlı adamı da arabasına bindirdi. Dağa doğru hareket ettiler. Başına gelecekleri bilmeyen yaşlı adam, yol boyunca torunu ile şakalaştı, onunla oyunlar oynayıp küçüğü sevindirdi.

Dağa vardıklarında ıssız bir ormana girdiler. Oğlu, yere bir yatak serip babasını oraya yerleştirdi, yanına bir güğüm su, biraz da yiyecek bırakıp, “Baba sen buraya yat. Ben biraz odun keseyim” diye küçük oğlunu da alıp, adamı yapayalnız bıraktı. Neye uğradığını anlamayan yaşlı adam, arkalarından bakakaldı.

Aradan saatler geçip de gelen giden olmayınca, ne maksatla dağa götürüldüğünü, neden tek başına bırakıldığını anladı. Ama çaresizdi. Ağlamaktan başka elinden bir şey gelmiyordu.

İhtiyar adam, dağda kaderiyle başbaşa, akibetini beklerken, baba oğul arabayla köye döndüler. Çocuk babasına sordu: “Dedemi neden dağda bıraktın? Gidip, onu almayacak mıyız ? Babası da: “O artık ihtiyarladı. Artık orada kalacak” cevabını verdi. Çocuk babasının bu davranışına anlam verememişti. Dedesini seviyor, onu oyun arkadaşı, sırdaşı gibi görüyordu.

“Peki babacığım” diye konuştu... “Ben büyüyünce, sen de dedem gibi yaşlı ve hasta olacaksın. Ben de seni o zaman, dedemi bıraktığın gibi dağda mı bırakacağım?”

Ne kadar büyük bir günah işlediğini oğlunun sözlerinden sonra anlayan baba, ağlayarak atlarını kamçıladi. Dağa çıkıp babasını bıraktığı yerde bulunca ayaklarına kapandı, özür diledi. İhtiyar, oğlunun başını okşayarak “Ağlama, oğul” dedi. “Ben babamı dağda bırakmadım ki, Allah beni sana dağda bıraktırsın.”

Az sonra baba, oğlu, torunu birlikte, neşe içinde eve doğru hareket ettiler. Genç adam aklından, “Tercihim babamdır. İstedikten sonra bin tane karı bulurum ama, öz babayı nereden bulurum” diye geçiriyordu.

SORULAR:

1. Kadın kocasına neler anlatıyordu?
.....
2. Kocası neler yapıyordu?
.....
3. Babası bu durum karşısında neler yapmıştı?
.....
4. Eve dönerken oğlu ne demişti ve babası neler yapmıştı ?
.....
5. Yaşlı baba (dede) neler anlatmıştı?
.....

DERS 9

SÜRERLİK EYLEMLERİ

АМАЛ-ӘРЕКЕТТІҢ СОЗЫЛЫҢҚЫЛЫҒЫН БІЛДІРЕТІН КҮРДЕЛІ ЕТІСТІК ТҮРІ

Sürerlik eylemleri devamlılık bildirir.

Sürerlik eylemleri: -a (-e) durmak, -a (-e) kalmak, -a (-e) gelmek .

Ben gid-edur-du-m	bak-akal-dı-m	çık-agel-di-m
Sen gid-edur-du-n	bak-akal-dı-n	çık-agel-di-n
O gid-edur-du	bak-akal-dı	çık-agel-di
Biz gid-edur-du-k	bak-akal-dı-k	çık-agel-di-k
Siz gid-edur-du-nuz	bak-akal-dı-nız	çık-agel-di-niz
Onlar gid-edur-du-lar	bak-akal-dı-lar	çık-agel-di-ler

1. Aşağıdaki boşlukları “ -a (-e) durmak, -a (-e) kalmak, -a (-e) gelmek” ile tamamlayınız:

1. Sen müzeye kadar git , ben hemen geliyorum.
2. Tülay Hanım hayranlıkla etrafına bak
3. Kızım burada vitrinlere bak..... , ben on beş dakikaya kadar döneceğim.
4. Onlar otobüsü bekle....., biz yürüyerek on dakikada gideriz.
5. Tayfun Bey manzaranın güzelliği karşısında bir an yerinde don..... .
6. Bu köyde bir çeşme yapılması kaç yıldır isten..... .
7. Küçük çocuk hayvanat bahçesinde gördüğü aslanlara ağzı açık bak
8. Bir imparator olarak hüküm sür..... .
9. Şu kanepede uyu..... bu yüzden başım ağrıyor.
10. Elif, hiç beklemediğimiz bir vakitte çık
11. Erol evde çalı ben yemek yapayım.
12. Çocuklar orada oyna , siz işinize bakın.
13. Sen sabah akşam çalış, millet çok daha kısa yoldan zengin oluveriyor.
14. Yan masadaki adam sanki bizi tanır gibi bak
15. Siz şehri gez, ben müzeye gidiyorum.

2. Lütfen sürerlik eylemine çeviriniz:

Örnek: *Sen otele kadar git. - Sen otele kadar gidedur.*

1. Sen burada bekle, ben mağazaya gidip geleceğim.
.....

2. Siz tiyatronun önünde bekleyin, biz bilet alıp geliyoruz.
.....

3. Onlar şehri gezsinler, siz müzeye gidin.
.....

4. O, vitrinlere baksın, sen minareye çık.
.....

5. Onlar mevlevi ayinini seyretsiner, biz biraz sonra geliriz.
.....

Sürerlik eylemleri: -p (-ıp,-ip,-up,-üp) durmak, -p (-ıp,-ip,-up,-üp) kalmak.

Ben şaşırıp kaldım	düşünüp durdum
Sen şaşırıp kaldın	düşünüp durdun
O şaşırıp kaldı	düşünüp durdu
Biz şaşırıp kaldık	düşünüp durduk
Siz şaşırıp kaldınız	düşünüp durdunuz
Onlar şaşırıp kaldılar	düşünüp durdular

1. Aşağıdaki boşlukları -p (-ıp,-ip,-up,-üp) durmak, kalmak ile tamamlayınız:

1. Bir yabancı devamlı fotoğraf çek
2. Semazenlerin dansına yabancılar şaşır
3. Tülay Hanım dönerken yol boyunca Mevlana'yı düşün..... .
4. Tayfun Bey, minareden aşağıya bir süre bak
5. Böyle etrafa bak , gösteriye yetişemeyeceğiz.
6. Bu aralar devamlı Mevlana'nın mesnevisini oku..... .
7. Otobüste bir çocuk devamlı ağla..... .

8. Filozof yol boyunca devamlı konuş.....
9. Bilgin hepsinin dediğini yapınca adamlar utan
10. Bu sözü iki yıldır ağzında gevele.....
11. On yıl sonra köyüme döndüğüm zaman çocukluğumun geçtiği şu yerlerde geçen hatıralarıma dal.....
12. Partinin ortasında, masada nasıl sızdığımı da iyi hatırlıyorum.

2. Aşağıdaki boşlukları “-p (-ıp,-ip,-up,-üp) durmak, kalmak” ile tamamlayınız:

1. Adam çok hasta! Bütün gün yatakta inle
2. Geçen gece arkadaşlarla bir bara gidip biraz eğlenelim dedik. Gecenin sonlarına doğru Sedat oturduğu sandalyenin üstünde uyu
3. Allahım ne kadar gevezesin. Film boyunca yanımda konuş
4. Ne olmuş, sen de patlamış mısır ye....., ben sana bir şey dedim mi?
5. Viyana'nın arka sokaklarında gezerken karşımda yıllardır görmediğim bir arkadaşımı görünce şaşkınlıktan don
6. Komşumun bebeği hasta galiba. Zavallı dün gece sabaha kadar ağla.....
7. O kadar kolay yalan söyleyebilmesine şaşır

3. Aşağıdaki metni Türkçeye çeviriniz:

AP

Бәлкім, сендердің қайысібірің нендей бір жағымсыз, әділетсіз, абыройсыз іс істеп, оны жасырған боларсыңдар. Мұныңды ешкім білмеуі мүмкін, бірақ сонда да сен өзіңнен-өзің қуыстанып, қысылып жүргенің... Қолыңа кітап алып, бірдеме оқымақ болғанмен дегбірсізденіп отыра алмайсың. Ойын ойнамақ болып, далаға шыққаныңмен, ойын да қызбайды.

Мұндай адамды ар қысып, не істерін білмейді, әбден мазасы кетеді. Ар деген адамның ең ғажап сезімдерінің бірі. Көңілің тыныш, жақсы жүргенде бұл сезім сені мүлде мазаламайды. Белгілі бір адам туралы: «Оның арты таза кісі» - дегенді естіген боларсыңдар.

Бұл сөз жер жүзіндегі ең жақсы адамдар туралы айтылады. Олар тек өздері ғана әділетті болумен тынбайды, сондай ақ әділетсіздікке қарсы күрес жүргізеді.

Құлдық пен езгіге қарсы, соғыс пен фашизмге қарсы күрескен және күресіп келе жатқан – солар.

Арын таза сақтауға адам өзін-өзі үйретіп, дағдыландыра алады. Мұны осы қазірден бастап, мектепте оқып жүрген шағында істеуің керек.

(«Балдырған» журналы)

4. Аşağıdaki cümlelerdeki yanlışları bulup düzeltiniz:

1. Onu görürsen söylerdim.
2. Anlattığımı anlamamışsa tekrar anlatırmıştım.
3. O, filme seyrediyorsa, ben de kitap okuduydum.
4. Kendini iyi hissedersen, mutlu olursam.
5. Başarılı olmalıysa çok çalışıyor.
6. Kendini güçlü hissetmiyorsa, bu işi yaptı.
7. Paranı kaybedersen, çok perişan olmuştum.
8. Arkadaşlarını görecekse, çok perişan olmuştum.
9. Hediyemi beğenmezse, sana vermiştim.
10. Kocasıyla kavga etmişse, çok sinirliyse.
11. Türkçe'yi öğrenmediyse, iyice utanıyormuş.
12. Okuduğunu anlatacaksa, iyi çalışmıştı.
13. Gazete alırsam, olaylardan haberim olmazmış.
14. Memleketini özlemişse, oraya gitmişti.
15. Beni görmüşse yolunu değiştirdi.

OKUMA-ANLAMA

İSTEKLER BİR DİLLER AYRI

Dört ayrı milletten, dört kişi arkadaş olmuş, seyahet ediyorlardı. Paraları yoktu. Birisi, bunların haline acıyarak bir lira verdi. İçlerinden Arap olan:

- Arkadaşlar, dedi. Bu parayla inep alalım. Benim canım inep istiyor.

İnep, Arapça üzüm demektir. Acem, itiraz etti.

-Hayır, dedi engur alalım.

Engur da Farsça üzüm demektir. Rum olanı dedi ki:

- Hayır arkadaşlar, ne inep, ne engur..... Bize şu sıcacıkta istafil iyi gelir. İstafil alalım.

İstafil de Rumca üzüm demektir. Sonunda Türk dayanamadı:

-Ben sizin istediklerinizin hiçbirisini istemiyorum. Bu parayla üzüm alalım, dedi.

İnep'ti, engur'du, yok üzüm'dü, istafil'di diye başladılar tartışmaya Derken iş kavgaya döküldü, yumruk yumruğa dövüşüyorlardı. O sırada bilgin, kadri yüce bir kişi, oradan geçiyordu. Kavganın sebebini sordu, hepsini ayrı ayrı dinledi. Sonunda anladı ki bu dört adam da aynı şeyi söylüyor, yani üzüm istiyor. Ellerinden paralarını aldı:

“ Susun, dövüşmeyin. Ben bu bir lira ile hepinizin istediğini yerine getiririm. Gönlünüzü bana teslim edin. Bu bir liranız, istediğiniz şeylerin hepsini yapar, muratlarınızı yerine getirir” diyerek, çarşıya koştu. Bir liralık üzüm aldı, önlerine koydu. Kavga da bitmişti, dövüş de dört adam şaşakaldılar.

SORULAR?

1. Arap olan ne istiyor?

.....

2. Farsı olan ne istiyor?

.....

3. Rum olan ne istiyordu?

.....

4. Türk olan ne istiyordu?

.....

5. Bilgin neler yapmıştı, onların bu problemini nasıl çözmüştü?

ALIŞTIRMALAR (Тапсырмалар)

1. Aşağıdaki cümleleri Tezlik ve Sürerlik eylem ekleriyle tamamlayınız:

1. Yorgunluktan koltukta uyu
2. Birdenbire garsonun elindeki içki üstüme dök
3. Arabamızla uzun yola çıkmıştık, araba aniden dur
4. Ahmet'e güzel bir sürpriz hazırlamıştık, ama Ahmet'i görünce gül
5. Zavallı hasta çocuk bütün gün yatakta inle
6. Buna ne oldu? Sabahtan beri ağla
7. Şu adam Ayşe'yi bir saattir bekle
8. Bu adamın durumu çok kötü sabah akşam iç
9. Dün akşam operadaki kadın opera boyunca şarkı söyle
10. Ali dün çok neşesizdi, bütün gün düşün
11. Çok geveze bir çocuk maç boyunca yanımda konuş.....
12. Aniden kamyonun üstüne geldiğini gören adam korkudan de
13. İhtiyar kadın evinin kül olduğunu görünce üzüntüden don
14. Yıllardır görmediği annesini karşısında görünce sevinçten don.....
15. Ayla sınavdan sonra yorgunluktan otobüste uyu
16. Bu konuyu ona söylememek için anlaşmıştık, ama, ağızımdan kaç
17. Sen salatayı yap ben sofrayı hazırlayacağım.
18. Siz yavaş yavaş git ben size yetişirim.
19. Çocuklar ders çalış..... biz komşuyu ziyarete gidelim.
20. Siz sohbet et benim biraz işim var.
21. Sen hâlâ piyango milyarderi olmayı hayal et herkes işinde ilerliyor.
22. Sabahtan akşama kadar otur hiçbir iş yapmıyorsun.
23. Ben babanla çarşıya çıkıyorum kızım. Sen de bulaşıkları yıka
24. Hâdi hemen bakkala gidip iki ekmeğe al
25. Biz biraz sonra geleceğiz sen biraz bekle
26. Birden hava kara ve yağmur yağmaya başladı.

2. Aşağıdaki cümleleri Tezlik Eylemine çeviriniz:

1. Şurada bir sandviç yiyelim.

.....

2. Siz şu kapıyı hemen kapayın.

.....

3. Zavallı adam yorgunluktan bayıldı.

.....

4. O kadar sıkıldım ki, şimdi uyuyacağım.

.....

5. Şu son konuyu da çalışma!

DERS 10 YARDIMCI EYLEMLER (KÖMEKÇİ ETİCTİKTEP)

Yardımcı eylemler: etmek, olmak, yapmak.

Yardımcı eylemler, ad soylu kelimelerle kullanılarak onlara eylem anlamı kazandırır.

etmek

Berna Hanım çok yorulduğundan söz etti.
Lutfi Beyi dün İstanbul'a yolcu ettik.
Bütün insanları memnun etmek mümkün değil.
Bugüne kadar yapılan bütün işleri berbat ettin.

Bitişik yazılanlar: Bazı kelimeler "etmek" eylemiyle kullanılırken ses değişmesine uğrarlar. Ses değişikliğini belirtmek için bu kelimeleri bitişik yazarız.

His + etmek : hissetmek (Onun ne hissettiğini anlamadım.)
Zan + etmek : zannetmek (Sen beni aptal mı zannediyorsun.)
Af + etmek : affetmek (Bu defa seni, babanın hatırı için affettim.)

Bazı kelimelerin ikinci hecelerinde bulunan ünlüler düşer.
Sabır + etmek : sabretmek (İki gün daha sabrediniz)
Keşif + etmek : keşfetmek (Sizdeki kabiliyetleri yeni keşfediyorum.)
Kayıp + etmek : kaybetmek (Bugün cüzdanımı kaybettim.)

olmak

Akıllı olmak için mutlaka erkek olmak gerekmez.
Sizinle tanıştığım memnun oldum.
Berna Hanım aşırı yorgunluktan hasta oldu.
Bayramınız kutlu olsun.

Bitişik yazılanlar: "olmak" eylemi ses değişmesi olan kelimelerle bitişik yazılır. "Olmak" yardımcı eylemi tek heceli kelimelerle kullanılırsa "olunmak" şekline gelir.

His + olmak : hissolunmak (Düşmanın gece yarısı saldıracağı hissolundu.)
Zan + olmak : zannolunmak (Müfettişin önce bizim sınıfa geleceği zannolundu.)
Red + olmak : reddolunmak (Jüride oylama sonucu alınan karar reddolundu.)

yapmak

Bir daha kimse hakkında dedikodu yapmayın.

Kılmak, eylemek, almak, vermek eylemleri de Türkçede örneği az olmakla birlikte yardımcı eylem olarak kullanılır.

Örnek: namaz kılmak, mutlu kılmak, karar kılmak, son vermek, süre vermek, ümit vermek, örnek almak, feyzalmak, onay almak v.s

1. Aşağıdaki yardımcı eylemlerden hangileri bitişik yazılır:

Yardım etmek	Hasta olmak	Söz etmek	Mutlu olmak
Hak etmek	Yok olmak	Sohbet etmek	Zan olunmak
Baş etmek	Red olunmak	Dert etmek	Zengin olmak
Sarf etmek	Deli olmak	Bahs etmek	Var olmak

2. Aşağıdaki yardımcı eylemlerden hangileri ayrı yazılır:

Affetmek	Emretmek	Azmetmek	Seyretmek
Aksetmek	Sabretmek	Reziletmek	Keşfetmek
Hissetmek	Mahkumetmek	Metetmek	Neşretmek
Ayırtetmek	Hapsetmek	Hükmetmek	Maletmek

3. Aşağıdaki cümleleri tamamlayınız:

1. kadınların – erkeklerden – Berna Hanım – bahsetmek – daha akıllı - olduğundan
2. affetmek – baba sınıfta – kalmak – çocuğunu
3. mesele – bu – dert etmek – fazla – kendine
4. binmek – otobüs – sabahleyin – kaybetmek – cüzdan
5. bir yıl – fotoğraf dergisi – için – abone olmak
6. acele etmek – biraz – için – yetişmek – otobüs
7. sigara içmek – okulda – yasak etmek – müdür bey
8. televizyon – geceleri – seyredemez olmak – ben
9. sabah akşam – günlerden beri – biz – çalışır olmak

4. Metindeki boşlukları yardımcı eylemlerle tamamlayınız:

BİR BABANIN ÖĞÜTLERİ

Ahmet Bey çocuklarını karşısına almış, onlara öğütler veriyor. Gelin biz de onun konuşmasına kulak misafiri olalım.

- Birlikte , birlikten kuvvet doğar. Birinizin bir sorunu olduğunda onu yalnız bırakmayın. Elbirliğiyle o sorunu daha kolay çözersiniz.

- Hayatta kendinize düşman yaratmayın. Dostunuz ise çok Bin dost az, bir düşman çoktur. Dostlarınızı seçerken çok titizDostlarınız kalıcı olsun. Her şeyin yenisi, dostun eskisi demişler.

- İyi günlerinizde çevrenizde, yanınızda birçok insan vardır. Ama gerçek dost kara günde belli Ama her şeye rağmen düşmanlarınız olursa onlara karşı tedbirli

- Tutumlu , her çok azdan olur. Müsrif , bütçenize göre harcama

Ama cimri

- Hayatta mutlu için ufak tefek sorunları kafanıza takıp, kendinize dert

Hiçbir zaman ümitsizliğe kapılıp hayatı kendinize zehir

- Hata korkmayın. Hatasız kul olmaz. Ama, aynı hatayı tekrar dikkat Her hatanızda bir ders vardır bilin. Her zaman dürüst , iki yüzlü

Olduğunuzdan farklı görünmeye çalışmayın. Ya olduğunuz gibi görünün ya da görüldüğünüz gibi olun.

5. Aşağıdaki metni Kazakçaya çeviriniz:

ДІН

Дін – адамдардың табиғат құбылыстары мен арадағы терең де күрделі байланыстарының нәтижесі.Қазақтар – суннит жолын ұстаған мұсылмандар. Патриархалдық-рулық құрылыс заманында шаман діні пайда болды. Көшпенділер аспан денелеріне табынып, айды, күнді, аруақтарды ардақ тұтты. Тәңірге табынушы түріктер жер үш қабаттан – аспан, жер және жер асты дүниесінен тұратынына сенді. Ұмай анаға, періштеге сыйынды.

Ислам діні қазақ жеріне VIII ғасырдан бастап тарағанымен, далалықтар оған көпке дейін бас имеді. XIX ғасырдың аяғы мен XX ғасырдың басында мұсылмандық уағыздары кеңінен насихатталып, мектеп, медреселер көбейе

түсті. Мұхаммед пайғамбардың хадистерінде айтылған өнегелік пікірлер жұртшылықты әдептілік пен имандылыққа үйретті.

Кеңес дәуірінде Құдайға сену ырымдарына тосқауыл қойылғанымен, қазір байырғы дәстүр-салт қайта жаңғырып отыр. Діни еңбектер қазақ тіліне аударылды және қала мен аудан орталықтарында, ауылдарда мешіттер ашылып жатыр.

(Б. Майт.)

6. Копуу ашқлайınız:

Atasözleri ашқлайınız: “Sık giderse dostuna, yatar arka üstünde”
“Kardeş kardeşi bıçaklamış, dönmüş yine kucaklamış”
Bülbülü altın kafese koymuşlar “Ah vatanım” demiş.
Uyuyan yılanın kuyruğuna basma.
İyi olacak hastanın hekim ayağına gelir.
Dikensiz gül olmaz.
Güzel gören güzel düşünür, güzel düşünen de hayatından lezzet alır.”
“Sağlıktan büyük zenginlik yoktur.”
“Dinini pula satan, dininden de olur, puldan da.”
“İnsan ne kadar az düşünürse, o kadar çok konuşur.”

Deyimi ашқлайınız: Bir yastığa baş koymak.
Çoğu gitti, azı kaldı.
Hem suçlu, hem güçlü.
Özrü kabahatinden büyük.
Yükte hafif pahada ağır.
Alan razı, satan razı .

OKUMA-ANLAMA

KALBİNİZİN SESİNİ DİNLEYİN

Bu öykü, çiftlikten çiftliğe, yarıştan yarışa koşarak atları terbiye etmeye çalışan gezgin bir at terbiyecisinin genç oğlunun öyküsüdür. Ortaokul ikinci sınıftayken hocası, ondan büyüdüğü zaman ne olmak ve en çok ne yapmak istediği konusunda bir kompozisyon yazmasını ister.

Çocuk, bütün gece oturup günün birinde at çiftliğine sahip olmayı hedeflediğini anlatan yedi sayfalık bir kompozisyon yazar. Hayalini en ince

ayrıntılılarıyla anlatır. Hatta hayalindeki iki yüz dönümlük çiftliğin krokisini de çizer. Binaların, ahırların ve koşu yollarının yerlerini gösterir.

Ertesi gün hocasına sunduğu yedi sayfalık ödev, tam kalbinin sesidir. İki gün sonra ödevi geri aldığıında kâğıdın üzerine kırmızı kalemle yazılmış kocaman bir sıfır ve "Dersten sonra beni gör!" uyarısını bulur.

"Neden sıfır aldım?" diye merakla sorar hocasına. "Bu ödev, senin yaşında bir çocuk için gerçekçi olmayan bir hayal" der hocası. "Paran yok. Gezgin bir aileden geliyorsun. At çiftliği kurmak büyük para gerektirir. Önce araziyi satın alman lazım. Damızlık hayvanlar da bulmalısın. Bunu başarman imkânsız" der ve ekler: "Eğer ödevini gerçekçi hedefler belirledikten sonra yeniden yazarsan o zaman notunu yeniden gözden geçiririm."

Çocuk evine döner. Uzun uzun düşünür. Babasına danışır. Babası, "Bak oğlum! Bu konuda kararını kendin vermelisin. Bu, senin için oldukça önemli bir seçim" der. Çocuk bir hafta kadar düşündükten sonra hiçbir değişiklik yapmadan hocasına geri götürür: "Siz verdiğiniz notu değiştirmeyin" der, "ben de hayallerimi..."

O ortaokul ikinci sınıf öğrencisi, bugün iki yüz dönümlük arazi üzerindeki bin metrekairelik evinde oturuyor. Yıllar önce yazdığı ödev ise şöminenin üzerinde asılı...

Kimsenin hayallerinizi çalmasına izin vermeyin. Ne durumda olursanız olun, kalbinizin sesini dinleyin!

SORULAR:

1. Çocuk, hayalini bütün ayrıntılılarıyla anlattığı hâlde öğretmeni ona niçin sıfır puan veriyor?
.....
2. Küçük yaştaki çocuğun böyle ayrıntılı bir hayal kurması sizce olumlu bir davranış mıdır? Açıklayınız.
.....
3. Ödevini aldıktan bir hafta sonra, aynı ödevi öğretmenine vermesini nasıl değerlendirirsiniz?
.....
4. "Kimsenin, hayallerinizi çalmasına izin vermeyiniz." sözünden ne anlıyorsunuz?
.....
5. Çocuğun bütün güçlüklerle rağmen hayaline kavuşmasını nasıl değerlendirirsiniz?
.....
6. Metnin ana fikri nedir?
.....

DERS 11

YARDIMCI EYLEMLER: EYLEM + (MA, ME) + (Y)ACAK, -IR, -İYOR, - MIŞ, - MAZ OLMAK.

-IR OLMAK: geçmişte belli bir zamandan bu yana devam eden eylemler için kullanılır.

1. Son zamanlarda sık sık aynı rüyayı gör
2. Okazadan beri trafikten kork
3. Ayrıldıklarından beri her gün posta kutusuna uğra
4. Hastalığımдан beri yiye

-ACAK OLMAK: niyetlenip gerçekleştirilmeyen eylemler için kullanılır.

1. Parayı al, ama, son anda vazgeçti.
2. Koş, ama, kendini tutup yürümeye başladı.
3. Sınavlarda bazan kopya çek,ama, korkudan bütün kağıtları birbirine karıştırıyor.
4. Mektubuna kaç kere cevap yaz, ama, hep işim çıktı.

-MIŞ OLMAK: tamamlanışları kesinlik kazanan eylemlerdir.

1. Böylece bütün kitabı okuyup bitir
2. Sonunda kayak yapmayı da dene
3. Bu son soruyla, bütün soruları cevapla
4. Bu yıllla beraber memleketime altı yıldır git

1. Aşağıdaki boşlukları uygun zamanla birlikte "olmak" fiilini kullanarak tamamlayınız:

1. Buraya geldiğimden beri sık sık eski günlerimi düşün
2. Dün çarşıya çık yağmur yağmaya başladı, vazgeçtik.
3. Geçirdiğim o şiddetli gripten sonra hiç sigara içe
4. Yarın son sınavıma gireceğim. Böylece bütün sınavlarımı bitir
5. Bazan babamdan para iste ama, durumunu düşününce vazgeçiyorum.
6. O hırsızlık olayından sonra her gece kapımızı kilitle
7. Zavallı Ali dün bir şarkı söyle, bütün komşular gelip niye bağırdığını sordular.
8. Artık diplomanızı aldınız. Böylece bütün kursları tamamla
9. Caner Bey geçirdiği kazadan sonra araba kullana
10. Hayatımda bir kez sınavda kopya çek, onda da yakalandım.

11. Çocuk, korku filmini seyrettiğinden beri film seyretmekten kork
12. Birkaç ay sonra siz de Türkçe konuş
13. Bu kitabı okumamı önermen çok iyi oldu, iletişim konusunda bilmediğim pek çok şeyi öğren
14. Mert bu yaz stajını bitiriyor, sonra kendi bürosunda avukatlık yap
15. Uzun bir aradan sonra ilk defa sinemaya git onda da misafir geldi, gidemedik.
16. Kutlay bu projeyi zamanında bitirirse verdiği tüm sözleri yerine getir
17. Tarık, Selma'yla tanıştığından beri şiir yaz
18. Yarın bu saatlerde deniz kenarında güneşlen
19. Depremde bütün ailesini kaybettiğinden beri kapalı yerlerde dur
20. Bir fıkra anlat, fakat kimse dinlemediği için hemen sustu.

2. Aşağıdaki boşlukları uygun Ortaç ve Ulaç ekleriyle tamamlayınız:

1. Romatizma hastalıkları, insanlığı korkut en yaygın hastalıklardandır.
2. Gazetenizin başlat bu kampanyaya teşekkür ederim.
3. Mona Lisa'nın gülüşü gençliğe gülüm..... bir gülüştür.
4. Bu onun yap en güzel eseriydi. Ama kimin resmi olhâlâ bilinmiyor.
5. Şurada gör adam ödevleri okuyor.
6. Resme bak adam, gör resimden çok etkilenmişti.
7. Eve dön zaman bu paraları bana veririrsiniz.
8. Üç ay sonra gel..... zaman devlete ol..... borcumu ödeyecek.
9. Söylemek iste..... şeyleri söyleyeme için çok üzgündük.
10. Anlaş..... zam yaptıkları için Pepsi ve Cola'ya milyon dolar ceza verildi.
11. Bağdat'a gitbaşbakan, gazetecilerin sorularına cevap verdi.
12. Belediye Galatasaray-Taksim arasındaki yolu trafiğe kapat açıkladı.
13. Geziye çık..... parti başkanının arabasına taş atıldı.
14. Son yağ yağmurlar barajlardaki suyu yükseltti.
15. Günde yarım saat çalış iyi bir işçi bulabilir misiniz?
16. Türkiye'ye en kısa zamanda dön için sabırsızlanıyorlar.
17. Sağlık çalışmalarına gönüllü ol..... katıldım.
18. Sağlık bakanının gönder.....mektupta problemler anlatılıyor.
19. Çocuklarını sevme..... söyleyen anne baba tanıyor musunuz?
20. Kimseye emir vereme..... yaşlı bir adam, köpeğine kolayca emir verebiliyor.

3. Аşağıdaki metni Kazakçaya çeviriniz:

GÜZELLİKLER KENTİ VAN

Türkiye'nin en büyük gölü olan Van Gölü'nün güneydoğu sahillerinde yer alan Van; M.Ö. 1.000 yıllarında Urartu Devleti'ne "Tuşpa" adıyla başkentlik yapmıştır. İlk defa Urartu Kralı I. Sardur tarafından M.Ö. 9. yüzyılda yaptırılan Van Kalesinin göl seviyesinden yüksekliği 80 m. olup; doğubatu uzunluğu 1.800 m., kuzeygüney genişliği ise 120 m. dir.

Doğal boyalarla yapılan kilimleri ile ünlü olan kentte, gümüş işleme sanatı da gelişmiştir. Ayrıca farklı renkteki gözleri ve bol tüyü ile Van kedileri meşhurdur. Van, Doğu Anadolu'nun güzellikler kentidir. Denizden 1.720 m. yükseklikteki gölün suyunda bol miktarda soda bulunmaktadır. Balıkları yağsız ve son derece lezzetlidir. Van Gölündeki en güzel ada, yörede ilkbaharı ilk karşılayan Akdamar Adasıdır.

Hakkari'de Dört Mevsim. Türkiye'nin en dağlık ili olan Hakkari'de dört mevsim bir arada yaşanır. Yazın ortasında bile erimeyen buzulların bulunduğu dağlarda, çeşitli buzul gölleri yer alır. Yörede bulunan CiloSat Dağları, Türkiye'nin en güzel manzaralı dağlarından. Dağcılık sporunu sevenler için de ideal etaplar bulunur. En önemli tarihsel miras, kent merkezinde 15. yüzyıl mimarisini yaşatan Melikesat Medresesidir. Van Hakkari yolu üzerinde bulunan Zap Vadisi ise eşsiz güzelliklere sahiptir.

4. Аşağıdaki metni Türkçeye çeviriniz:

АҚСУ-ЖАБАҒЫЛЫ ҚОРЫҒЫ

1926 жылы ұйымдастырылды. Бұл - Қазақстандағы ертеден келе жатқан қорық. Қорық Оңтүстік Қазақстан облысының Талас Алатауы мен Өгем жотасында 131,9 мың гектар жерді алып жатыр. Қорық төрт биіктік белдеуді қамтиды. 1500 м биіктікке дейінгі төменгі белдеу өзіне тән өсімдіктері мен жануарлар дүниесі бар, шалғынды, бұталы ағаш өсімдіктері өседі. Мұнда ағаш тәрізді арша (биіктігі 20 м аралығында), бадам бұтасы, жабайы жүзім, жабайы алма және басқа да оңтүстік өсімдіктері өседі. Жануарлардан мұнда елік, қарақұйрық, борсық, бұғы, қабан, ақ тырнақты және т.б. жануарлар кездеседі.

Онда таутеке, ілбіс, суыр, шақылдақтар, ал құстардан ұлар, кезеген торғай, шауқарға, қозықұмайлар мекендейді. Қорықтың аумағында өсімдіктердің 1404 түрі бар, оның 47 түрі Қазақстанның Қызыл кітабына енген. Құстардың 239 түрі, бауырымен жорғалаушылардың 9 түрі және сүтқоректілердің 51 түрі, балықтың 2 түрі бар екені есепке алынды.

Сүтқоректілерден қорғауға алынған аса бағалысы арқар, сибірдің таутекесі, бұғы, елік, жыртқыштардан ілбіс, ала мысық, борсық. Ең жоғарғы белдеу - биік таулы қарлы және мұзды шыңдар. Бұлардан аңғарларға құлап ағатын көбікті сарқырамалы тау өзендері басталады. Қорықтың Қаратау жотасы беткейлерінде палеонтологиялық филиалы бар. Бұл өңір 120 млн жыл бұрын

теңіз түбі болған. Қазір оның орнында әр түрлі сирек кездесетін балықтар мен былқылдақ денелілердің, юра дәуіріндегі өсімдіктердің таңбалары сақталған. Қорықтың бұл бөлігінің органикалық дүние эволюциясын зерттеу үшін ғылыми маңызы бар. (Қорыққа қатысты жинақтардан).

OKUMA-ANLAMA

YUNUS EMRE

13. yüzyılın ortalarında doğan ve 14. yüzyılın ilk yarısında ölen Yunus Emre Türk Edebiyatının büyük isimlerindedir. Hayatı hakkında pek az şey bilinir. Mezarının kesin olarak nerede olduğu bilinmemekle birlikte Anadolu'nun çeşitli yerlerinde Yunus Emre'ye ait olduğu söylenen pek çok mezar vardır. Bu da onun Türkler tarafından ne kadar çok sevildiğini ve pek çok şehir, kasaba ve köyün bu büyük insana sahip çıkmak istediklerini gösterir. Onun şiirlerinde dostluğa davet vardır, kardeşlik vardır, herşeyin üstünde yüce bir Tanrı sevgisi vardır. Yüzyıllar öncesinden insanlığı barışa çağıran sesiyle tam bir hümanisttir. Yunus Emre'nin önemi masallara karışan, efsaneleşen yaşayışında değil, şiirlerinde dile gelen düşünce ve duygularındadır. Sadece şahsi bir nitelik taşımayan, bütün insanları içine alan söyleyişler kısa bir sürede Yunus Emre'yi Anadolu'nun bütününe yayılan ve çok sevilen bir insan durumuna getirdi.

Yunus Emre'nin şiirlerinde insan ümit eden, gelecekte özellikle ahiretten mutluluk bekleyen bu yüzden de Tanrı'ya sığınan bir varlıktır. Çağdaşı olan Mevlana'dan ve İran şairi Sadi'den etkilenen Yunus'un şiirlerindeki eski kavramlar İslam dünyasının ortak ürünleri olduğundan bunları adı geçen şairlerden olduğu gibi aldığı söylenemez. Yunus bu ortak kavramlara yeni bir öz katmış, onları Türkçeleştirmiştir.

Bazı şiirlerinde görülen din kurallarına aşırı bağlılık şiirlerinin yapısını ve yönünü değiştirmez. Bu türden öğretici şiirleri her zaman ötekiler gibi coşkun, insanı derinden etkileyen bir nitelikte değildir. Yunus büyük fikirleri, yüce düşünceleri basit, ama, mükemmel bir dille yazmıştır.

SORULAR:

1. Yunus Emre'nin birden çok mezarının olması neyi gösterir?
.....
2. Yunus Emre'nin şiirlerinin konuları nelerdir?
.....
3. Yunus Emre'nin şiirlerinde insanın Tanrı'ya sığınmasının sebebi nedir?
.....
4. Yunus Emre'nin şiirlerinin yüzyıllardır aynı ilgi ile okunmasının sebepleri nelerdir?
.....
5. Parçanın bütününe göre Yunus Emre nasıl bir şairdir.
.....

DERS 12.

YARDIMCI EYLEMLER: GİBİ OLMAK, GİBİ YAPMAK. EYLEM + (MA, ME) + (-İR GİBİ OLMAK, -YOR GİBİ OLMAK, -ACAK GİBİ OLMAK, -MIŞ GİBİ OLMAK.)

Eylemin tam olarak gerçekleşmediğini, ama, gerçekleşmeye çok yakın olduğunu, ya da öyle sanıldığını anlatır.

1. Aşağıdaki boşlukları uygun zamanla birlikte "gibi olmak" eylemiyle tamamlayınız:

1. Öğretmen anlattıkça dersi anla, eve gidince unutuyorum.
2. Törende bir ara ağla, ama, ağlamadı.
3. Kazayı görünce bayıl
4. Dün kötü olayı duyunca sana biraz kız..... ama, hemen affettim.
5. Taner basketbol antrenmanında bir ara düş ama kendini zor tuttu.
6. Güreşin ilk dakikalarında sporculardan biri yenil, ama sonradan kendini toparladı ve müsabakayı kazandı.
7. Seni ne zaman görsem ablamı gör Ona çok benziyorsun.
8. Filmi o kadar güzel anlattın ki, hepimiz seyret
9. Dün gittiğimiz konserde salon o kadar havasızdı ki, bir ara bayıl
10. Bugün borsa bir ara yüksel, ama akşama doğru düşüşe geçti.
11. Bir an bize dönüp bir şey söyle, ama sonra arkasına dönüp gitti.
12. Adamın söylediklerine gül, ama, kendimi tuttum.
13. Tam alış, yine sıkılmaya başlıyor.
14. Ondan önceleri nefret ediyordu. Zamanla sev
15. Kalabalığın içinde seni görünce annemi gör, ona çok benziyorsun.

Eylem + (ma, me) + (-ır gibi yapmak, -yor gibi yapmak, -acak gibi yapmak, -mış gibi yapmak)

Eylemin gerçekte yapılmadığını, hatta hissedilmediğini, sadece mimik ve hareketlerle yapılıyor veya hissediliyor gibi gösterildiğini, taklit edildiğini anlatır.

1. Aşağıdaki boşlukları uygun zamanla birlikte "gibi yapmak" eylemiyle tamamlayınız:

1. Yaramaz çocuk, onu azarladığım zaman üzülür gibi yap ama, hemen gülmeye başlıyor.
2. Öğrenci dersi anla başını salladı, ama, başka şeyler düşünüyordu.
3. Almak istediği ayakkabıyı pahalı bulunca, yürüyüp git, satıcının onu çağırmasını bekledi.
4. Ondan çok hoşlandığı halde hiç sev
5. Okumasını bilmiyor, ama, elindeki Japonca gazeteyi oku
6. Aslında uyukluyor, ama, ara sıra başını sallayıp dinler
7. Ağzını açıp kapayarak şarkıyı herkesle birlikte söylü
8. Ona aslında kızamadım, ama, kaşlarımı çatıp kız
9. Uçurumun kenarına gidip atla..... hepimizi korkuttu.
10. Adam, çıktığı çatıdan aşağıya atla inca herkesin yüreği ağzına geldi.
11. Çocuk, annesi odasına girdiğinde uyu onu kandırıyordu.
12. Fotoğraf çek arak bizi korkuttu.
13. Yankesici otobüse bin arak sıradakilerin ceplerinden cüzdanlarını alıyordu.
14. Ayşe, okula gitme vakti gelince hastalan okula gitmekten kurtulacağını sanıyordu.
15. Dün yolda karşılaştığım adam benim ilkokul arkadaşımış, onu bir türlü hatırlayamadım ama ayıp olmasın diye tanı

2. Aşağıdaki boşluklara uygun zaman eklerini yazınız:

ANTALYA'DA BİR YAZ TATİLİ

Geçen yaz Antalya'ya git..... . Orada çok güzel bir tatil geçir..... . Eğer, Antalya'ya gitme çok üzül Çünkü, orayı hiç görme Duyduğuma göre orada çok antik eserler varmış. Harika şeylermiş. Bu eserler insanları hayrete düşür Ben de çok merak et..... . Ankara'ya yedi saat sür Tatilde Antalya'ya gittiğim için çok mutluydum. Orada yeni yeni arkadaşlar edin Her akşam birlikte deniz kenarına git Sabahları da erkenden kalk ve sessiz sessiz evden çık..... . Doğruca deniz kenarına inip denizin muhteşem manzarasını seyret Zaman zaman şarkılar söylüyor, eğlen

Bir gün çok enteresan bir olay ol Denizde yüzmekte olan genç bir adamın imdat sesleriyle irkildik. Arkadaşım Çağrı çok güzel yüz Hemen

denize atlayıp yüzmeye başladı. Genç adamın yanına gelince kollarını boynuna dolayarak kıyıya doğru çekmeye başla....., kıyıya gelince hemen suni teneffüs yapıp adamı hayata döndür

Bu olaydan sonra denizde fazla açılmamaya çalı artık. Çünkü, o genç adamın her iki ayağına birden kramp girmiş ve hareket edemez ol Artık denize yalnız başımıza gir Bu hepimiz için güzel bir ders ol

3. Aşağıdaki boşlukları tamamlayınız:

1. Dün akşam misafirlerin yanında uyu geldi.
2. Onu öl seviyordu.
3. Bu kursu bitir kadar hepimiz öleceğiz.
4. Onu tanı tiyatrodan hoşlanmaya başladım.
5. Yüksek Türkçe kursunu bitir daha iyi konuşmaya başladı.
6. Kocamın iste yemek pişiririm.
7. İstanbul'a gel her akşam değişik şeyler yapıyoruz.
8. Anlat yaptım, ama, aynı olmadı.
9. Yemeği kaç dakika karış pişirebilirim?
10. Bu yemeği sana öğret pişirebilir misin?
11. Elbiseyi iste dikebilirim.
12. Ben gel kimseye birşey söyleme.
13. Misafirimiz gel evi temizlememiz lazım.
14. Yemek ye başka bir şey yeme.
15. Dün sokakta çocuğu öldür dövdüler.
16. Yemek piş bekleyebilir misiniz?
17. Bu ilacı günde iki kere al suretiyle iyileşebilirsiniz.
18. Ağla suretiyle hiçbir şey elde edemezsin.

4. Aşağıdaki paragrafta yapılan yanlışları bulun, çizerek, üstlerine doğru şeklini yazınız:

İstatistikler, kadınların erkeklerden daha uzun yaşadığı belirtmektedir. Bilim henüz bunun sebebini açıklayabilmiyor. Bilim adamlarını göre bu dengesizliğinin çeşitli sebeplerden vardır, ve bu sebepler bulunmazsa ülke nüfusunun büyük çoğunluğu kadınlardan oluşacakmıştır. Araştırmacılar genel olarak hepsi canlı türlerinde dişilerin erkeklere daha uzun yaşadığını ortaya koymuşlardır. Türkiyede yapılan istatistiklerde ülkemizden kadınların erkeklerden daha fazla yaşadığını göstermektedir.

5. Aşağıdaki metni Kazakçaya çeviriniz:

İSTANBUL'UN TARİHİ YERLERİ

Şehrin en güzel anıtları, Haliç-Marmara Denizi-Surlar arasında kalan yarımada da yer alır. Kentin tepelerinden yükselen 500'ü aşkın caminin sulieti baş döndürücü bir atmosfer yaratır. İnsan kendini geçmiş zamanla bugün arasında bir rüyada gibi hisseder! Altı minaresiyle İstanbul'un sembolü haline gelen, dekorasyonunda kullanılan mavi çiniler nedeni ile «Mavi Cami» diye anılan Sultanahmet Cami'ni mutlaka görmelisiniz. Karşısında, İmparator Justinien zamanında kilise olarak inşa edilmiş olan ünlü Ayasofya Müzesi yer alır; mimari hünerler örneği olan bu yapı, Hz. İsa'yı, Hz. Meryem'i ve imparatorları tasvir eden nefis mozaik panolarla bezenmiştir. Bir başka tepeden bu iki muhteşem abideyi seyreden Süleymaniye Cami ise Osmanlı mimarlık sanatının zirvesidir. Kanuni Sultan Süleyman'ın isteği üzerine Mimar Sinan tarafından inşa edilmiştir.

Marmara'ya ve Boğaz'a hakim bir tepe üzerinde, 400 yıl boyunca Osmanlı sultanlarına konutluk ve siyasi merkezlik etmiş olan Topkapı Sarayı yer alır. Topkapı'da Çin Porselenleri koleksiyonunu, altın işlemeli ve değerli taşlarla süslü tahtları, sultan kostümlerini, masallardakileri andıran mücevherleri, nadir elyazması kitapları, yüzyıllarca merak uyandırmış olan harem salonlarını görebilirsiniz. Ayasofya ile Sultanahmet Cami arasında araba yarışlarının yapıldığı Bizans Devrinin ünlü Hipodromu ve bu Hipodromun orta yerinde, bu dönemden kalma üç dikilitaş bulunur. Yerebatan Sarayı Bizans döneminde yapılmış en önemli su sarnıçlarından biridir. En güzel Bizans devri eserlerinden biri sayılan Kariye Müzesi mozaik ve fresklerle süslü orijinal dekorunu muhafaza etmektedir. İstanbul'da görmeden edemeyeceğiniz bir başka mekan da Eyüp Camiidir. İstanbul tarihsel yapıların yeniyile bulunduğu, yenilendiği bir şehirdir aynı zamanda. Kapalıçarşı labirentvari yapısıyla geçmişin hülyalı günlerinin izlerini taşımakta ısrar ederken bir yandan da modern dünyanın yepyeni ürünlerini serer önünüze; büyüleyici mücevherler, bakır eşyalar, halılar, çeşit çeşit deri ve süet giyim... Cazibesine kapılınca en ufak bir yorgunluk duymadan saatlerce dolaşabilirsiniz bu çarşıda.

6. Aşağıdaki metni Türkçeye çeviriniz:

ҚОРҒАЛЖЫҢ ҚОРЫҒЫ

1968 жылы құрылған. Қорық Ақмола облысының 259 мың гектар жерін алып жатыр. Оған тың даланың (38 мың гектар) қол тимеген, түрен түспеген жерлері, сондай-ақ Қорғалжың және Теңіз (199 мың гектар) көлдері кіреді. Бұл жерлер дүниежүзілік маңызы бар су қоймасы мен жайылымдар тізіміне

енгізілген. Қорықтың жануарлар дүниесі дала зонасына тән. Сүтқоректілердің 41 түрі, құстардың 299 түрі, балықтың 14 түрі, өсімдіктің 343 түрі кездеседі. Олар: суыр, дала алақоржыны, су егеуқұйрығы, қосаяқтар және басқалар.

Қорғалжың көлінің қамыс нуларында қабандар мекендейді. Құстың 120 түрі ұя салады. Көл жиегінің қара суларында үйрек, қаз және басқа суда жүзетін құстар сансыз көп. Теңіз көлінде мыңдаған қоқиқаз ұя салады. Бұл дүние жүзінде сирек кездесетін, ең солтүстікке ұя салатын құс. Қорғалжың көлдерінде үшкір тұмсықты сұқсыр мекендейді, ол балапандарын суда қалқып жүзіп жүрген ұяда басады. Содан кейін балапандарды ұзақ уақыт аркасына салып жүзеді, тіпті олармен бірге суға да сүнгиді. Теңіз-Қорғалжың көлдеріне көктем кезінде көптеген су құстары жиналады. Осының аркасында бұл қорық дүние жүзіне әйгілі болып отыр. Қорықта суда жүзетін құстардың тіршілігін зерттеу жөнінде үлкен ғылыми-зерттеу жұмыстары жүргізіліп, мұражайлар, хайуанаттар бағына арналған материалдар жинастырылады.

(Қорыққа қатысты жинақтардан)

OKUMA-ANLAMA

GÜLER YÜZLÜ OLMAK

Herşeyden evvel, güler yüzlü olmak için hastalıksız ve sağlam olmak gerekir. Bu, hem beden hem de ruh sağlığı demektir. Gülen bir adam hayatından memnundur. Oysa yaşamaktan zevk almak, ancak, sağlıklı olmaya bağlıdır. Sağlıktan başka hiçbir şey insana mutluluk veremez. Ne kadar zengin olursanız olun, işlerinizi ne kadar yolunda giderse gitsin, eğer, sağlığınız yerinde değilse tam anlamıyla mutlu olamazsınız.

Sağlıklı bir adamı tanımak çok kolaydır. Çünkü, o, adeta "Benim hiçbir hastalığım yok" der gibi sizin yüzünüze gülümsemektedir.

Daima neşeli olmanın, herkese karşı güler yüzlü olmanın insana pek çok şey kazandırdığını biliriz. Güler yüzlü insanlar hayatta daha başarılı olurlar. Ailenize ya da çevrenizdeki diğer insanlara güleryüzle davranırsanız, herkes sizi sever, kimse sizin fenalığınızı istemez, herkes sizin başarınıza yardım eder.

Bazı insanlar ise yaradılıştan asık suratlı olurlar. Bu gibilerin sağlıkları yerinde, işleri de yolunda olduğu halde, bir türlü yüzleri gülmez. Ama, gün geçtikçe kendilerini sevmeyen insanlar çoğalır ve hatta bu asık suratlılık onların hayattaki başarılarını da olumsuz yönde etkileyebilir.

Güler yüzlülük çalışma yoluyla elde edilebilir. İnsan, canı istemese bile, güne gülümseyerek başlamalı, bunu bir alışkanlık haline getirmelidir. Unutmamalıdır ki, "Her tebessüm altın bir anahtardır."

SORULAR:

1. Güteryüzlü ve mutlu olmanın birinci şartı nedir?
.....
2. Parçaya göre, bir insanın sağlıklı olduğu nasıl anlaşılır?
.....
3. Güler yüzlülük insana neler kazandırır?
.....
4. Yüzü gülmeyen insanlar neler kaybedebilirler?
.....
5. "Her tebessüm altın bir anahtardır" sözünün anlamı sizce nedir? Kısaca yazın.
.....

DERS 13 İLGEÇLER ШЫЛАУЛАР

İlgeçler, kelimeler ve kelime grupları arasında ilgi kurar. Bir kısmı cümlede edat olarak da kullanılır.

Halbuki

Söylenenin ya da beklenenin tersi bir durumun gerçekleştiği zamanlarda, "ama" anlamında kullanılır.

- Örnek:**
1. Halbuki onlar da gelmeliydi.
 2. Öğretmen onu seviyor, Halbuki , o hiç de iyi bir öğrenci değil.
 3. Büyük oğlum başarılı olduğu halde çok çalışıyor. Halbuki, küçüğün daha çok çalışması lazım.
 4. Polis sorgusunda suçsuz gibi ağladı. Halbuki, parayı çalan oydu.
 5. Yağmurdan sırlıklam olmuş! Halbuki, iki şemsiye de evde duruyor.
 6. Boşluktan canı sıkılıyormuş. Halbuki , kitap okusa hem birşeyler öğrenir, hem de zaman geçer.
 7. Yemeğimi kimse yemedi. Halbuki, bayağı özenerek yapmıştım.
 8. Bazı öğrenciler Türkçeye zor diyorlar. Halbuki, hiç de zor değil.

Oysaki

Yine, beklenenin tersini gösteren durumlar için "ama" anlamını taşır. "Aslında" ya yakın anlamdadır.

Örnek:

1. Sınavdan yine kötü not aldım. Oysaki dün gece ne çok çalışmış, ne kadar iyi hazırlanmıştım.
2. Benim hakkımda kötü sözler söylüyormuş, oysaki ben iyi şeyler düşünüyordum.

Sanki

Gerçek olduğuna pek inanılmayan durumlarda, benzetme ve tahminlerde, bir kişi veya şeyin hak etmediğinden daha fazlasını veya azını alması durumlarında kullanılır.

- Örnek:**
1. Soruların hepsine o cevap vermek istedi. Sanki herşeyi çok iyi biliyor.
 2. Sanki hava çok sogukmuş gibi kalın kazak giyinmiş.
 3. Konuşması ve hareketleriyle sanki bir Türk adam sanki sana sesleniyor.
 4. Sanki o dükkan buradan daha mı ucuz?
 5. Sanki seni daha önce görmüş gibiyim.
 6. Manavda her meyve, sebze var. Sanki yaz.
 7. Bütün problemlere sanki ben sebep olmuşum gibi bana kızdılar.
 8. Sanki bir daha dönmeyecekmişim gibi arkamdan ağlama!

Zira

Sebeup içeren cümle başlarıda -çünkü- kelimesine yakın bir anlamda kullanılır.

- Örnek:** 1. Ona artık iyi bir ceza vermeliyim. Zira, hergün yeni bir yaramazlık yapıyor, ne söylesek uslanmıyor.
2. - Ayten'in tatili hiç iyi geçmemiş haberin var mı?
- Zira, yüzü asıktı.
- 3.- Öğretmen zor bir metin getirmiş.
- Zira, kimse anlayamamıştı.
4. - Gazetelere göre grip salgın halindeymiş.
- Zira, hastaneler dolup taşıyor.

Mademki

Anlaşılmış, açıklığa kavuşmuş bir sebebi içeren durumu anlatır. "Mademki", "öyleyse", "O halde"nin anlam birliği olmasına karşın cümle içindeki yerleri farklıdır.

- Örnek:** 1. Mademki, evde şeker kalmamış, ben de kahve içmekten vazgeçerim.
2. Mademki, bilmiyorsun, niçin konuşuyorsun?
3. Mademki, önemli bir işin yok hasta hasta evden çıkma!
4. Git! Mademki, sana ihtiyacı var.
5. Mademki, beğenmiyorsun seyretme!
6. Mademki, Türkçe öğrenmek istiyorsunuz, o zaman TÖMER'e gidin.

Öyleyse

Bir durumdan doğan yeni bir sonucu tanımlamak için, "O zaman", "O durumda" anlamında kullanılır.

- Örnek:** 1. Derslerimiz bitti, öyleyse, artık sinemaya gidebiliriz.
2. a) O sana gelmiyormuş, öyleyse, sen de gitme!
b) Mademki, o sana gelmiyormuş, sen de gitme!
3. a) "Burada aradığımı bulamadım." diyorsun, öyleyse, kendi ülkene dön!
b) Mademki, "Burada aradığımı bulamadım." diyorsun, o zaman kendi ülkene dön!

O halde

Yine bir durumdan doğan sonuç için kullanılır

- Örnek:** Türkiye'de yaşamayı düşünüyorsunuz. O halde, Türkçeyi çok iyi öğrenmeniz gerekir.

Demek ki

Bir olay ve kişi hakkındaki düşüncemizi, o olaydan çıkardığımız sonucu anlatmak için genellikle cümlelerin ortasında kullanılır.

- Örnek:** 1. Ödevimi yapamadım. Demek ki, bu dersi iyi anlamamışım.
2. Elektrikleri yanmıyor, demek ki, evde yoklar.
3. Cevap vermiyor, demek ki, seni anlamıyor.
4. Evini terkettiğine göre demek ki, daha iyisini bulmuş.
5. Zayıf aldım diye üzülüyorsun, ama, demek ki çalışmadın.

Kuşkusuz, şüphesiz

"Açıkça", "kesin olarak", "şüphe yok" anlamını verir.

- Örnek:** 1. Güneş, kuşkusuz sağlık için en faydalı unsurlardan biridir.
2. Bu marka sucuklar kuşkusuz tazedir.
3. Kuşkusuz herkes onu sever.
4. Kuşkusuz her insanda iyi bir yön vardır.

Yoksa / Acaba

Bir olay hakkındaki düşüncemizde kararsızlık, belirsizlik cümlelerin anlamı varsa kullanılır. Tahmin cümlelerinde kullanılır.

- Örnek:** 1. Yoksa, sinemaya gitmesem mi?
2. Çayım çok tatsız. Yoksa, bir şeker mi attın?
3. Yoksa, hasta mısınız? Yüzün bembeyaz.
4. Evde bir koku var. Yoksa, ocağı açık mı unuttuk?
5. Yoksa, anlamadınız mı?

Üstelik

Herhangi birşeyin veya bir kişinin birden fazla olumlu veya olumsuz özelliğe sahip olduğunu anlatmak için kullanılır. "hem, hem de", "ne, ne de" bağlaçları gibi anlamlar vermekle birlikte "Bundan başka" anlamını da taşır.

- Örnek:** 1. O mağazadaki elbiseler ucuz, üstelik daha kaliteli
2. Hiç anlamıyor, üstelik de çalışmıyor.
3. Sebzeler bayat, üstelik de çok pahalı.
4. Orası soğuk, üstelik havası da kirli.

Yeter ki

O işin olmasını çok istiyorsunuz. Onun getireceği bütün olumsuzluklara veya zorluklara razısınız anlamını verir.

- Örnek:** 1. Yorulmayı hiç düşünmüyorum. Yeter ki, öğrenciler anlasınlar.
2. Çok pahalı, ama, para önemli değil. Yeter ki onu sağlığına kavuştursun!

3. Yeter ki çocuğumu bir kez göreyim. Ondan sonra ölsem bile önemli değil.

1. Lütfen aşağıdaki boşluklara uygun "İlgeç (Edat)" kelimelerini yazınız:

1. Bu sene mutlaka sınıfımı geçeceğim hergün düzenli olarak çalışıyorum.
2. Koca adam, bir çocukmuş gibi hopluya zıplaya yürüyor.
3. Yine kilo almışım! bir haftadır rejim yapıyorum.
4. Çok çalıştığımı söylüyorsun, sınavda çok iyi notlar alman gerekir.
5. Çiçeklerimi çöpe atmış! beni hiç sevmiyor.
6. Artık diplomamı aldım yeni planlar yapabilirim.
7. yabancı bir ülkede yaşamak birçok zorluklar getirir.
8. Benim hakkımda kötü sözler söylemiş.....ben onun için ne güzel şeyler düşünüyordum.
9. bakkala gidiyorsun, benim için de bir sigara alıver.
10. hava sıcakmış gibi incecik bir buluzla sokağa çıkmış.

2. Lütfen doğru cevabı işaretleyiniz:

1. Güneye gidince hemen iyileşti ilaçlardan çok, güneşli havaya ihtiyacı varmış.
a) zira b) demek ki c) mademki d) oysaki
2. yemek pişirmek çok kolay, neden sen yapmıyorsun?
a) mademki b) zira c) oysaki d) halbuki
3. Arkadaşım onu unuttuğumu söylüyorona daha bir hafta önce mektup yazdım.
a) demek ki b) o halde c) zira d) oysaki
4. Bu çay çok koyu olmuş sadece bir kaşık çay koymuştum.
a) öyleyse b) zira c) halbuki d) kuşkusuz
5. Bu ödevi yapmak pek kolay değil. Ama, senin başaracağına inanıyorum.
a) o halde b) mademki c) kuşkusuz d) zira
6. Sizin işleriniz de bitmiş! beraber çıkalım.
a) o halde b) demek ki c) kuşkusuz d) sanki
7. Hava..... yazdan bir gün gibi ılık ve güneşliydi.
a) öyleyse b) sanki c) oysaki d) zira

8. Dışarıya çıkarken mutlaka kalın bir kazak alın böyle değişken havalarda insan kolayca üşütüp hastalanabilir.

a) öyleyse b) halbuki c) zira d) demek ki

9. Sabahtan beri hiçbir şey yemedik..... güzel bir pizza yemeyi hakettik!

a) öyleyse b) halbuki c) mademki d) zira

10. Radyoya göre yarın hava güzel olacakmış yarın pikniğe gidebiliriz.

a) sanki b) mademki c) halbuki d) o halde

3. Lütfen aşağıdaki boşlukları uygun "İlgeç (Edat)" kelimelerini yazınız:

1. Dışarıya nazaran içerisi buzdolabı gibiydi.
2. Orhan hâlâ gelmedi treni mi kaçırdı?
3. Uslu dur bir daha seni getirmem.
4. beni dinlemiyor. Ben de onun işlerine karışmam.
5. İnsan vaktinde çalışmalı pişman olur.
6. öyle emretmiş, biz de öyle yaparız.
7. Alacağımızı vermiyorsunuz de kızılıyorsunuz.
8. Ödevlerimizi yarın mı getirelim öbür gün mü?
9. Bu pasta çok tatlı olmuş çok az şeker koymuştum.
10. hepimiz buradayız, başlayabiliriz.
11. Yedirdi, içirdi para vererek gönderdi.
12. meşgul değilseniz, bana yardım eder misiniz?
13. Ahmet, hemen sokağa çıkmış, onun yatması lazım.
14. sevmiyorsun, niçin hâlâ onunla görüşmek istiyorsun?
15. "Ben saha saat ikide telefon et!" dedim telefon etmedin mi?
16. İşyeri kapalıydı mesai bitmiş.
17. Ailesinin duyacağından korkuyordu bir hafta içinde korktuğuna uğradı.
18. Dersleri iyi değil eline bir tek kitap almıyor.
19. Onu hâlâ dinlemiyorlar ne kadar ilginç.
20. Birkaç gün sonra gideceğim yollar kapanmasın.
21. Ben onun her istediğini yaparım..... o çalışsın.
22. Çok yorgunum hiç uyumadım.
23. Bugün işe hiç gelmedi çok önemli bir şey oldu.
24. Bu buluz güzel değil..... biraz önceki giydiğin daha güzeldi.
25. Burayı tanıyamadı daha önce gelmiş.
26. daha önce geldin biraz hatırlayabilirsin.
27. Güzel pahalı.
28. Saat beş oldu işten çıkmıştır.
29.biliyormuş gibi konuşmaya katılmak istiyor.
30. Köfteyi o kadar sert yapmış ki, taş yiyorum.

4. Aşağıdaki metni Türkçeye çeviriniz:

НАУРЫЗЫМ ҚОРЫҒЫ

1934 жылы ұйымдастырылған. Бұл Қостанай облысының Наурызым ауданында орналасқан. Мұның аумағы 191,4 мың гектар жерді алып жатыр. Қорықта көптеген көлдер бар, бетегелі тың дала қорғауға алынып зерттелуде, бұл көлдердің жағасында бұрыннан шоқ-шоқ қарағай сақталып келген. Қорық көлеміне Наурызымдағы Қарағай мен Тірсек орманы да кіреді. Ең оңтүстіктегі сор топырақта қарағай сирек өскен. Қорықтағы сор топырақта алуан түрлі қайың ағаштар, тек Қиыр Шығыста ғана кездесетін малиус боката алмасының жабайы түрлері өседі.

Табиғат жағдайының әртүрлілігіне байланысты, таяу жатқан аз ғана үлескінің өсімдігі мен жануарлар дүниесі әр алуан келеді. Мұнда даланы, орманды және суаттарды мекендейтін жануарлар кездеседі. Онда тұяқтылардан қабан, елік, кеміргіштерден суырлар, ақ қояндар және жыртқыштардан қарсақ, түлкі, борсық, күзен, ақкіс кездеседі. Қорықта сүтқоректілердің 42 түрі, құстардың 60-тан астам түрі, балықтың 6 түрі, 687-ге жуық өсімдік түрі кездеседі. Аппақ қардай аққулар, шағалалар, бірқазандар мен үйректер қаптап жүреді.

OKUMA-ANLAMA

İLK YARDIM

İlk yardımın başlangıcı ilk insanlara kadar uzanmaktadır. Avlanmakla yaşamını sürdüren ilk insanların yaralanma sırasında, yarasını iyileştirmek için gösterdiği çaba basit anlamda ilk yardım olarak değerlendirilebilir.

Günümüzün insanı ise tekniğin meydana getirdiği karmaşık yaşam içerisinde daha fazla tehlikelerle karşı karşıya kalmaktadır. Trafik kazalarında her yıl yüzbinlerce insan yaralanmakta, onbinlerce insan da hayatını kaybetmektedir. Harp araçları müthiş denilecek derecede gelişmiş, bir atom bombasının patlaması binlerce insanın hayatına mal olmaya başlamıştır. Sosyal ve ekonomik zorunluluklar birarada yaşama gereğini doğurmuş, bu da büyük şehirlerin doğmasına sebep olmuştur.

Bir yandan savaşlar, diğer yandan teknik araç ve gereçlerin kullanılmasına bağlı kazalar, deprem ve sel baskınları gibi tabii afetler ile trafik kazaları, ev ve iş kazaları hergün birçok insanın yaralanmasına veya ölmesine sebep olmaktadır.

Çalıştığınız iş yerinden evinize gelinceye kadar günün her saatinde herhangi bir şekilde yaralanabilirsiniz. Anneniz, babanız, kardeşleriniz, çocuklarınız ya da tanıdıklarınız böyle bir olayla karşılaşabilir. Yerinde bir müdahale ile onların acısını

dindirmek, sakat kalmasını önlemek hatta hayatta kalmasını sağlamak için ilk yardım bilgilerine sahip olmak gerekir. Bunu başkaları için değil, kendimiz ve yakınlarımız için bilmek zorundayız. Basit gibi görünen ilk yardım, ilk planda hastanın hayatını kurtardığı gibi daha sonra yapılacak tedavinin başarısını da artıracaktır.

SORULAR:

1. İlk insanlarda basit anlamıyla ilk yardım neydi?
.....
2. Günümüz insanı ne gibi tehlikelerle karşı karşıyadır?
.....
3. Büyük şehirlerin doğmasındaki sebep nedir?
.....
4. İnsanlar ilk yardım bilgilerini niçin bilmelidirler?
.....
5. İlk yardımın önemi nedir?
.....

DERS 14 BELİRTEÇ YCTEY

Belirteçler eylemlerden, sıfatlardan ve başka belirteçlerden önce gelir. Bunların anlamını zaman, yer, yön, azlık, çokluk, nitelik bakımından etkiler.

Ad+(-ın,-layın)

Örnek : Yazın sıcaklar başlayıp da okullar da tatile girdi mi Ankara'nın nüfusu iyice azalır. Kış aylarında, sabahleyin yüzlerce öğrencinin okullarına gitmek için doldurduğu otobüsler yazın biraz tenhalaşır. Kışın mesai bitiminden sonra otobüs ve dolmuş duraklarında görmeye alıştığımız o kalabalıklara yaz aylarında pek rastlamayız.

-ca(-ce,-ça,-çe)

Örnek : 1. Esen Hanım Ulrike'yi usulca uyandırdı.
2. Aslı yatağından yavaşça kalktı, sessizce giyindi.

-ca (-ce, -çe, -çe) eşitlik eki bazen -sız (-siz, -suz, -süz) eki ile belirteç olarak kullanılır.

Örnek : Balıkçı balıkları insafsızca avlıyordu.
Okumamış insanlar bazen görgüsüzce hareket ederler.
Bilgisizce yapılan işlerden hayır gelmez.
Bu işte de lütfen akılsızca hareket etmeyin.

-sız (-siz, -suz, -süz) eki, -ın (-in, -un, -ün) eki ile birlikte belirteç olarak kullanılır.

Örnek : Tekne açık denizde durmaksızın yol alıyordu.
Gülay Hanım susmaksızın konuşuyordu.
Kemal Bey yorulmaksızın balık tutuyor.
Açık denizde ansızın fırtına çıktı.

Eylemden yapılan belirteçler

Örnek : Karşiki sahile yüze yüze gittim.
Otobüse yetişmek için koşu koşu merdivenden indiler.

İkilemelerden yapılan belirteçler.

Örnek : Ulrike mışıl mışıl uyuyordu.
Ayşeyle Hasan ağır ağır konuşuyordu.
Sahilde bir adam sağa sola koşuyordu.

1. Aşağıdaki boşlukları uygun Belirteç ekleriyle tamamlayın:

Filiz Hanım çok titiz bir ev hanımıdır. İki çocuğu ve eşiyle yıllardır mutlu bir aile hayatı yaşıyor. Sabah olabildiğince erken uyanan Filiz Hanım, kimseyi uyandırmamak için ses kalkıp kahvaltı hazırlar. Sonra eşini ve çocuklarını uyandırır. Eşi, çocukları ve Filiz Hanım aile güzel bir kahvaltı yaptıktan sonra, kocası işe, çocukları da okula giderler. Filiz Hanım, kahvaltı sofrasını hızla toplayıp televizyonun karşısına geçer. Çünkü saat 9.00 olmuştur ve Filiz Hanım'ın yıllardır seyretmekten usanmadığı pembe dizi başlayacaktır.

Bu dizi, Filiz Hanım çevresindeki insanlara, fakirlere acımasız davranan zengin ve güçlü bir adama karşı iyi yürekli insanların verdiği mücadeleyi anlatmaktadır. Dizi bittikten sonra Filiz Hanım evi temizlemeye başlar. Evi biraz büyük olduğu için temizliği ancak öğle bitirir. Temizledikten sonra sıra akşam yemeğine gelmiştir. Öğle dışarıda ayaküstü birşeyler atıştıran çocuklar akşam eve gelir gelmez doğru mutfağa gidip annelerinin pişirdiği nefis yemeklerle kendilerine güzel bir ziyafet çekeceklerdir.

2. Aşağıdaki cümlelerdeki boşluklara Belirteç eklerini yazınız:

1. Tekin Bey sabah uyandı.
2. Gülay Hanım akşam çay yaptı.
3. Yat yavaş kıyıya yaklaştı.
4. Sen bu işi kolay yapabilirsin.
5. Otobüsle Marmaris'e kadar rahat geldik.
6. Bazı insanlar okulda bile görgüsüz davranıyorlar.
7. Kazanmak istiyorsak akılsız hareket etmeyin.
8. Adam tam iki saatten beri hiç susmak konuşuyor.
9. Spiker hiç ara vermek konuşuyordu.
10. Fatih bütün soruları kolay cevaplamıştı.
11. Genç adam hız hız yürüyordu.

12. Akşam erkenden yat sabah erkenden kalkarsın.
13. Geveze adam hiç durma konuşuyor.
14. Ses kapıyı açtı.
15. Kapıyı hafif vurdu.
16. Sorulara düşün cevap vermeyin.
17. Sabah genellikle erken uyanırım.
18. Bugünlerde hiç dur yemek yiyorum.
19. Arabayı yavaş kullanıyordu.
20. Kardeşim geç geldiği için kapıyı ses açtı.

3. Aşağıda verilen ikilemeleri uygun tümcelere yerleştiriniz:

Fokur fokur/ şırl şırl/ fikir fikir/ cıvı cıvı/ mışıl mışıl/ hışır hışır/ harıl harıl/ horul horul/ hırıl hırıl/ takır takır/ pırıl pırıl

1. Baharda dereler akar, her yer yemyeşil olur.
2. Çocuk öyle yoruldu ki, şimdi uyuyor.
3. Çay kaynıyor, birazdan içeriz.
4. Yukarıdaki daireden sesler geliyordu, acaba hırsız mı girmişti?
5. ses geliyor, yoksa hediye paketini mi açıyorsun?
6. Sınav günü yaklaştığı için öğrenciler ders çalışıyormuş.
7. Çocuk o kadar üşütmüştü ki nefes aldıkça ses geliyordu.
8. İlkokul bahçesinden çocuk sesleri geliyor.
9. Müjgan Hanım, elli yaşına gelmesine rağmen hala , gençlere taş çıkarıyor.
10. Masum yüzü ve parlayan gözleriyle küçük bir çocuğu andırıyordu.
11. Bu kadar yoğun bir çalışmadan sonra bir uyku çekersen kendine gelebilirsin.

4. Aşağıdaki metni Kazakçaya çeviriniz:

ZAMANI KULLANMAK

- Yaşamaya zaman ayırın; çünkü zaman bunun için yaratılmıştır.
- Vakit öldürmek, intihar etmek demektir.

- Çalışmaya zaman ayırın, başarının bedeli budur.
- Düşünmeye zaman ayırın, gücün kaynağı budur.
- Eğlenmeye zaman ayırın, sağduyunun kaynaklarından biri budur.
- Çevrenizdekilere nazik davranmaya zaman ayırın, mutluluğu giden yol budur.
- Hayal kurmaya zaman ayırın, dünyanın dertlerini kısa bir zaman unutmak için en tatlı çözüm budur.
- Çevrenize bakmaya zaman ayırın, günler insanın bencil olmasına izin vermeyecek kadar kısadır.
- Gülmeye zaman ayırın, ruhun müziği budur.
- Çocuklarla oynamaya zaman ayırın, bu, zevklerin en büyüğüdür.
- Terbiyeli olmaya zaman ayırın, bu, toplum insanının sembolüdür.

5. Aşağıdaki metni Türkçeye çeviriniz:

Үлкен үйдің ортасында алакөлеңкелеу жанған тас шам бар. Сүйіндік бәйбішесімен және екі баласы – Әділбек, Асылбекпен – бәрі де қонақтармен бірге болды. Бұл үйге, әсіресе, өзгеше көктем нұрын енгізген бір жан бар. Ол Сүйіндіктің қызы – Тоғжан. Абай көргеннен бері Тоғжан үлкен ағасы Асылбектің отауынан осы үйге бірнеше рет келіп кетті. Сылдырлаған шолпысы әлдеқандай былдырлаған тілменен Тоғжанның келері мен кетерін паш етеді.

Құлақтағы әшекей сырғасы, бастағы кәмшат бөркі, білек толған неше түрлі білезіктері – баршасы да бұл өңірден Абайдың көрмеген бір сәні сияқты. Толықша келген, аппақ жүзді, қырлы мұрын, қара көз қыздың жіп-жіңішке қасы да айдай боп қиылып тұр. Қарлығаш қанатының ұшындай үп-үшкір боп, самайға қарай тартылып қас жүрекке шабар жендеттің жебесіндей.

Тоғжан үйдегі сөзге құлақ салып, не күліп, не қымсынса, сұлу қастары бір түйіле түсіп, бір жазылып, толқып қояды. Елбіреп барып дір еткен қанат лебіндей. Самғап ұшар жанның жеңіл, әсем қанатындай. Биікке, алысқа мерзейді ... Абай көпке шейін Тоғжан жүзінен көзін ала алмай, телміре қарап қалады. (М.Ә)

OKUMA-ANLAMA

NAMIK KEMAL

Namik Kemal, yüreği vatan sevgisiyle çarpmış, Türk milletinin ilerlemesi için hiç durmadan çalışmış Türk büyüklerinden biridir. Onun hayatı hepimiz için örnek olacak niteliktedir.

Marmara denizinin kuzeyinde, denizin kıyısında güzel bir şehrimiz vardır. Tekirdağ. Namık Kemal 1840 yılının 2 Aralık günü işte bu güzel şehirde doğdu. Annesi (Fatma Zehra Hanım) ve babası (Mustafa Asım Bey) dedesinin yanına misafir olarak gittikleri gece doğmuştu. İlk önce adını Mehmet Kemal koydular, sonradan onu seven birisi “Mehmet” olan adını “Namık”la değiştirdi. Namık Kemal’in çocukluk yılları dedesinin ve ninesinin yanında geçti. Dedesi devlet memuru olduğu için onunla birlikte Türkiye’nin birçok yerini gördü, tanıdı.

İlkokulu Afyon’da okumaya başladı. Fakat, bitiremedi. Daha sonra kendi gayreti ve çalışmalarıyla okumuş, yabancı dil öğrenmiştir. Dedesi ile Kars’a gittiklerinde Kara Veli Ağa adlı subaydan binicilik ve atıcılık sporunu öğrendi. Ata binmek, ok atmak ve avlanmak en sevdiği sporlardandı.

Kars’tan İstanbul’a dönünce Arapça ve Farsçayı öğrendi. Namık Kemal, İbrahim Şinasi ile tanıştıktan sonra gazeteciliğe başladı. Yazdığı yazıları büyük yankı uyandırması nedeniyle hükümet onu Erzurum Vali yardımcılığıyla görevlendirmek istedi. Ancak, Namık Kemal buraya gitmeyip birkaç yıllığına Fransa’ya gitti. Avrupa’dan döndükten sonra “Vatan Yahut Silistre” adlı tiyatro oyununu yazdı. Bu oyun tiyatrodan oynandığı gün çeşitli olaylar çıktığı için 1873 yılında Magosa’ya gönderildi.

Namik Kemal , Türk Edebiyatı türlerinin yenileşmesinde büyük katkısı olan bir şair ve yazardır. Şiirlerini vatan ve millet sevgisinden ilham alarak yazdığı için Namık Kemal’e “Vatan şairi” diyoruz. 2 Aralık 1888’ de öldü. Mezarı Bolayır’dadır.

SORULAR:

1. Namık Kemal kimdir?
.....
2. Namık Kemal ne zaman ve nerede doğmuştur? Anne ve babasının adını yazınız.
.....
3. Namık Kemal’in çocukluk yılları kimlerin yanında geçmiştir? Kimden hangi sporları öğrenmiştir?
.....
4. Namık Kemal avcılık yapmayı niçin bırakmıştır?
.....
5. Namık Kemal’e okumayı ve şiiri kim sevdirmiştir?

.....
6. Namık Kemal gazeteciliğe ne zaman başladı?
.....

7. Namık Kemal'e niçin vatan şairi diyoruz?
.....

8. Hükümet onu Mağosa'ya niçin gönderdi?
.....

9. Namık Kemal niçin Türkiye'nin birçok yerini gördü ve tanıdı?
.....

Aşağıdaki cümlelerin doğru olanı “d” ile yanlış olanı “y” ile işaretleyiniz:

1. Namık Kemal'in ilk adı Mehmet Asım'dır.
2. Namık Kemal'in yaşadığı yıllarda Bulgaristan bizimdi.
3. Namık Kemal Türk Edebiyatı türlerinin yenileşmesinde büyük katkısı olan bir oyuncudur.
4. Namık Kemal 2 Aralık 1988'de öldü.
5. Namık Kemal İbrahim Şinasi ile tanıştıktan sonra gazeteciliğe başladı.
6. Yazdığı yazıların büyük yankı uyandırması üzerine hükümet onu Erzurum Vali Yardımcılığıyla görevlendirdi.

DERS 15

ARA SINAV SORULARI

АРАЛЫҚ БАҚЫЛАУ ТАПСЫРМАЛАРЫ

1. Aşağıdaki boşlukları uygun eklerle tamamlayınız:

MURAT'IN KADERİ

Murat küçük elleriyle parmaklıkları tutmuş, şaşkın şaşkın etrafına bakın..... duruyordu. Doğrusu burada ne ara..... pek bilmiyordu.

Babası öl..... beri anası ona hergün "Büyü de babanın öcünü al" diyordu. "Senin babanı İsmail öldürdü. Sen de onu öldürmelisin. " Yat, yemek ye hep bu sözleri duymuş, bu sözlerle büyü

O gün de diğer günler gibi erkenden işe git Derken kapı çalındı. Koş açtı. Karşısında İsmail'i gör..... şaşır..... . İsmail hiç konuş öylece duruyor, ona gülümse bakıyordu. Birden anasının sesini duy..... oldu. İsmail'i öldür gerekiyordu. Koşup duvar tüfeği kaptı, hiç düşün ateş etti. Az sonra gürültüye gel..... komşular, Murat'ı İsmail' in yanında diz çökmüş, ağlar buldular.

2. Aşağıdaki boşlukları Birleşik zamanlarla tamamlayınız:

1. Son gördüğümde o, Türk Hava Yollarında çalış
2. Dün sabah erkenden yola çık fakat birden hastalandım.
3. O, öğretmen değil, avukat ol
4. İyice düşün bunu hatırlayabilirsiniz.
5. Sen bu oyunu geçen yıl da seyret
6. Bugün öğleden sonra tam sinemaya git arkadaşım geldi.
7. Seni gör yarınki sınavın saatini de söyleyeyim.
8. Çok televizyon seyret gözlerin bozular.
9. Çabuk hazırlan derse geç kal
10. Bilge belki yarın bize gel
11. Zil çaldığında ben son soruya cevap ver
12. Yıllar önce bu filmi gör
13. Sana gelmeden önce yiyecek bir şeyler atıştır
14. Tam mektubu postaya at pulsuz olduğunu farkettilim.
15. Önceleri altı ayda bir genel sağlık kontrolü yaptır
16. Hava durumuna göre iki gün sonra kar yağ
17. Gelirim de mutlaka gelir.

18. İyi hatırlamıyorum, ama, bu kitabı galiba daha önce oku
19. Bankadan para çek, ama, hesap defterimi evde bırakmışım.
20. Küçükken annem beni ve kardeşlerimi hergün parka götür
21. Annem dün akşam yine aynı hikayeyi anlat
22. Dün hepimiz bahçede oyna fakat hava soğuktu, vazgeçtik.
23. Siz eve gittiğiniz zaman kardeşiniz gel?
24. Dün gece elektrik kesilme şu romanı bitirecektim.
25. Sevim'in söylediğine göre babası bu akşam gel
26. Sınav çok kötü geçti. Sınava girmeden önce çok ders çalış
27. Öğrenciler çok çalış, ama, öğretmen hiç not ver
28. Çankaya'da bir ev kirala ama pahalıymış.
29. Eskiden her hafta sonu balık tutmaya git artık gidemiyor.
30. Aynur çiçekleri sula çiçekler kurumazmış.
31. Paltoyu aldığım zaman indirimli satışlar başla

3. Aşağıdaki boşluklara Ulaç ve Ortaç ekleriyle tamamlayınız:

1. Yarın çarşıdan al eşyaların listesini yaptım.
2. Bu mağazanın daha ucuz olduğunu duy herkes geliyor.
3. Dün soğan doğrar elimi kestim.
4. Ahmet, Ankara'ya gel daha önce haber vermişti.
5. Sen evde uyu biz bahçedeki bütün işleri bitirdik.
6. Ona yaz şiirleri hâlâ saklıyorum.
7. Telefonun sesini duy duy yerinden fırladı.
8. Televizyona çok yakın otur gözleri bozuldu.
9. Çocuk yavaş kalktı ve yatakta sessiz ağladı.
10. Öğretmen her zaman gül sınıfa girer.
11. Dün lokantada ye yemek çok güzeldi.
12. Arzu'yla dans et adamı tanıyor musun?
13. Bu akşam yolda yürü ayağı kaymış ve düşmüş.
14. Kapımın kilidi bozul dışarıda kaldık.
15. Boş zamanlarda en sev iş kitap okumaktır.
16. Dün bizim dersimize gel öğretmen çok genç.
17. Kapı çal ben uyuyordum.
18. Film başla beri konuşuyor.
19. Çalığışu, Reşat Nuri'nin en çok okun kitaplarından biridir.
20. Çarşıya git bize uğrarsan benim iste de alırsın.
21. Saat çal yerinden fırladı.
22. Annene yardım et işlerini daha çabuk bitirir.
23. Bu filmi gör hakkında birşey söyleyemem.
24. Derslerim bit tatile gideceğim.
25. Annesi çağır için fazla oturmadı.

4. Aşağıdaki boşluklara Tezlik veya Sürerlik ekleriyle uygun zaman ve kip eklerini yazınız:

1. Siz kitabı oku ben hemen bir kalem alıp geliyorum.
2. Dışarı çıkıyorsan bana da bir sandviç al
3. Manzaranın güzelliği karşısında öylece don
4. Lütfen şu kitapları elimden al
5. Sen haberleri dinle ben de bu arada işimi bitireyim.
6. Ben bavulu hazırlarken sen de telefon et
7. Geveze adam yol boyunca konuş
8. Yemek yerken ışıklar aniden sön
9. Haydi! Derse girmeden önce şurada bir sandviç ye
10. Ayşe, bana su getir
11. Bu hikaye yüzyıllardan beri söylen
12. Otobüsü kaçırın adam arkasından bak
13. Geç kaldık! Yemeğini hemen bitir
14. Film bitince lütfen televizyonu kapat
15. Yardım et de şunu kaldıralım.
16. Sen bu resme bak ben biraz sonra geleceğim.
17. Ayşe derdini saatlerdir anlat
18. Sütçüden iki litre süt al

5. Aşağıdaki boşlukları "Tezlik ve Sürerlik" ekleri ile tamamlayınız:

1. Sen beni burada bekle ben şimdi geliyorum.
2. Lütfen şu camı kapat !
3. Köylü yüksek binalara bak
4. Onlar yürü biz yetişiriz
5. Hasta çocuk sabaha kadar ağla
6. Siz şu işi hemen bitir

6. Aşağıdaki metinleri Kazakçaya çeviriniz:

KARS

Çevresi Dağlık, Ortası Bağlık. Halk arasında eskiden beri “çevresi dağlık, ortası bağlık” olarak bilinen Erzincan kenti için yapılan bu tanımlama, ilin coğrafi durumunu belirtir. İl topraklarını kuzey ve güneyde dağ sıraları kuşatır. Bunların arasında kalan akarsu havzalarında verimli topraklar vardır. Bağlarla kaplı olan Erzincan Ovası, tarihin erken devirlerinden beri büyük medeniyetlerin beşiği olmuştur. Erzincan bağlarının Karaparmak üzümü ünlüdür. Kentte halen yaşatılmakta olan geleneksel bakır işleme sanatı önemlidir. Çevresinde yer alan tarihi yapılar arasında, Tercan’da bulunan Mama Hatun Türbesi ve Kervansarayı (12. yüzyıl), Urartulara ait önemli bir yerleşim merkezi olan Altın-tepe (M.Ö. 1.000); Kemah’ta bulunan Kale, Melik Gazi Kümbeti ve Gülali Bey Camii (12. yüzyıl) sayılabilir. Kafkasya Kapısı. Kars, Doğu Anadolu’nun ‘Kafkasya Kapısı’ olarak adlandırılan ilidir.

Arapçaya karı şan Kars suyunun doğu kıyısında kurulmuştur. Kentte Ruslar tarafından yapılmış ilgi çekici birçok yapı bulunmaktadır. 1828, 1855 ve 1877’de Ruslar tarafından üç kez işgale uğrayan Kars, yaklaşık 40 yıl Rus egemenliği altında kalmıştır. Kentin sembolü konumundaki tarihi Kars Kalesi, 1152’de Saltukoğlu İzzeddin Han tarafından yaptırılmıştır. Kars Kalesi’nin güneyinde Havariler Müzesi yer alır. Müze 10. yüzyılda 12 havari adına inşa edilmiş olan eski bir kilisedir. Kars çevresinin en önemli tarihi kenti Ani’dir. Antik çağda bir kale kenti olarak kurulan Ani, 10. yüzyılda Bagratid Krallığı’nın başkenti olmuştur. Antik kentte bulunan surlar, Menucehr Camii, Selçuk Sarayı, Nakışlı, Keseli, Meryem Ana ve Abugamrents Müze kiliseleri görülmeye değer güzelliktedir. Kars’ın, çevresi ormanlarla kaplı ilçesi olan Sarıkamış, doğal güzellikleriyle tanınır. İlçede Birinci Dünya Savaşı sırasında şehit düşen Türk askerleri için dikilmiş anıt ile Rus Çarı Nikola için yaptırılmış olan av köşkü görülmeye değerdir. Bu ilçe kış ayı spor merkezlerinden biri sayılmaktadır.

7. Aşağıdaki metni Türkçeye çeviriniz:

БАРСАКЕЛМЕС ҚОРЫҒЫ

Арал теңізінің солтүстік-батыс бөлігіндегі өзі аттас шөлейтті аралда орналасқан. Қорық 1939 жылы ұйымдастырылған. Жалпы көлемі 160, 8 мың гектар. Ондағы мақсат - жалпы табиғат кешенімен қатар саны азайып бара жатқан ақбөкен мен қарақұйрықты қорғау болды. Бұрын Аралда жоғары

сатыдағы өсімдіктердің 257 түрі өссе, соңғы кезде олардың саны тіпті азайып, кейбіреулері жойылып кету қаупінде. Қорыққа шөлді аймаққа тіршілік етуге бейімделген жануарлар тән. Негізгі қорғалатын аңдар: ақбөкен, қарақұйрық және құлан. 1953-1964 жылдар аралығында 9 құлан Түрікменстанның Бадхыз қорығынан осында әкелініп жіберілген. Соңғы жылдары биологиялық жүргізілген сынақтардың салдары да Аралдың экологиялық жағдайын күрделендіріп, қорықтың біраз жануарларын көшіруге тура келді (мысалы, құланды).

OKUMA-ANLAMA

TEKNOLOJİNİN ARTILARI VE EKSİLERİ

Teknolojinin günlük hayatımıza getirdiği kolaylık, rahatlık, konfor saymakla bitmez. Bugün hangi kadın çamaşır ya da bulaşık makinasından vazgeçebilir? Televizyonun karşısında yerinizden kıpırdamadan bir düğmeye basıyorsunuz karşınızda İngiltere, diğer düğmeye basıyorsunuz Amerika.... Fırınıızda üç çeşit yemek, kokuları birbirine karışmadan aynı anda pişiyor. Çocuğunuz artık "sokakta oynayacağım" diye tutturmuyor. Geçmiş atarisinin başına, kendi kendine yarışlar yapıyor..... Herşey çok kolay, herşey çok rahat... Peki ya insan ilişkileri ne durumda? Çağımızda insan eskisinden çok daha fazla sayıda insanla, çok daha kısa süreli, daha yüzeysel ilişkiler kurma eğilimindedir. Bu soğuk bir günde karşılaşan bir grup kirpinin öyküsüne benzer. Kirpiler ısınabilmek için birbirlerine sokulurlar ama dikenleri birbirine batar, ayrıldıklarındaysa soğuktan rahatsız olurlar. İleri geri hareket ederek sonunda dikenlerini batırmadan birbirlerini ısıtabilecek en uygun uzaklığı bulurlar. Günümüzde insan ilişkilerini anlatan güzel bir örnek, insanlar artık birbirlerine ihtiyaçları olduğu sürece yaklaşıyor ve bu nedenle ilişki kuruyorlar. O kadar konfor, o kadar rahatlık varken neden birçok insan yalnızlıktan şikayet ediyor? Çünkü teknolojik gelişmeler sayesinde kendimize yetebiliyoruz.

Bunun getirdiği yalnızlığa dayanamayan birçok kişi alkol, uyuşturucu gibi maddelerle çözüm arıyor. Teknoloji gerçekten dünyayı ayağımıza getiriyor, ama biz köşemizde olup bitenleri sadece seyrediyoruz, hiçbir katılım yok. İnsan gitgide beynini kullanmamaya başlıyor ve en büyük tehlike burada. Bununla beraber paylaşmak da ortadan kalkıyor. Kişinin gerçek yaratıcılığını önlüyor. Düşünüyorum 2100 yılında insan ne yapacak? Oturacak mı? Yaratıcılık tamamen ortadan kalkacak mı? Robotlar, düşünen makinalar, hesap yapan, resim çizen, müzik besteleyen, çeviri yapan makinalar.... insan ilişkileri iyice sarsılacak. Başkalarının görüntüsüyle ve sesiyle yetinmek zorunda olduğunuz bir dünya. Böyle bir dünyada yaşamak ister misiniz?

SORULAR:

1. Günümüzde insan ilişkileri nasıldır, gelecekte nasıl olacaktır, kısaca açıklayınız.
.....
2. Genelde insanların amacı rahat ve mutlu yaşamaktır. Bu konuda teknolojik gelişmelerin olumlu ve olumsuz yönleri nelerdir?
.....
3. Teknolojik gelişmelerin getirdiği rahatlık sonunda insan beynini kullanmamaya başlıyor ve bu yaratıcılığı önlüyor. Bu büyük bir tehlikedir, niçin?
.....
4. Siz geçmişte mi, gelecekte mi yaşamak isterdiniz? Yoksa günümüzde yaşamaktan memnun musunuz? Niçin?
.....

METİNLER MƏTİNDƏP

İYİMSER OLMALI

Benim iyimser bir adam olduğumu söylerler. Ben, iyimser olduğumu itiraf ediyorum. Bir gün hepimiz bu ölümlü dünyadan göçüp gideceğiz. Öyleyse, yaşadığımız sürece niçin huzur ve mutluluk içinde vakit geçirmeyelim? Hayatta iyimserliğin en büyük faydası insanların, hayatlarını düzene koymas ve her zaman hayatı iyi yönlerden görmesini sağlamasıdır.

Benim iyimserliğim, insanlara olan inancımın bir sonucudur. İnsan ırkı, soyluluğunu hâlâ koruyor. Ben, bir zorlukla karşılaştığım zaman, onun kötü yönlerinden çok, iyi yönlerini düşünürüm. Bazen kötü gibi gözüken şeyler, iyi sonuç verir. Mesela, benim hastalanıp bir ay boyunca odamdan çıkamayacağımı düşünün. Kötümserler, bunu bir felâket sayarlar. Ben ise, otuz gün boyunca kitap okuyacağımı, sessiz bir hayat geçireceğimi ve bol bol düşünmek için vakit bulacağımı plânlayarak sevinirim.

Ben, küçük yaştan beri iyimserim. İyimserliğimi, bana küçük yaşta merhamet, eşitlik ve sevgi duyguları aşıl原因an anne ve babama borçluyum. Bu yüzden insanlara karşı olan güvenim artmış oldu; fakat okul hayatımda kendimi toparlamamış olsaydım, iyimserliğimi kaybedecektim. Allah'tan o zaman karşıma çıkan felsefe hocam, üzerimde derin bir etki bıraktığı için tehlikeyi atlattım.

Kötümserler derler ki: "İnsanlara karşı beslediğiniz güven ve inancın bir anlamı var mıdır? Güven ve iyi niyet, her zaman aksi bir sonuç vermiyor mu?" Benim bu yüzden hayal kırıklığına uğradığım zamanlar olmuştur. Son on yıl içinde Nazilerin en ağır darbelerini yiyenlerden biri de bendim. Ben sürgünde iken ailem tutuklanmış ve evim yağma edilmişti. O zaman dünyada hak, adalet ve insanlık olmadığına inanır olmuştum. Fakat sonradan dünyada her zaman ve her yerde fena insanlar bulunduğunu ve bazı insanların ara sıra çirkin davranışlarda bulduklarını düşündüm.

Benim iyimserliğimin sebebi şudur: Şahsen iyimser insanların, olayların akışına etki edebileceğine ve dünyayı huzura ve mutluluğa kavuşturabileceğine inanıyorum. İyimserliğimin amacı; çevremdeki insanları sevmek, yolunu şaşırınlara doğru yolu göstermek, iyi insanları teşvik etmek ve fenalıkları unutmaktır.

Andre MAUROİS

SORULAR:

1. "İyimser, kötümser, karamsar, sürgün, itiraf etmek" kelimelerinin anlamlarını öğreniniz ve cümlede kullanınız.
2. Yazar, neden iyimserdir? Açıklayınız.
3. İyimser olmanın yararları nelerdir?
4. Yazar, küçük yaştan beri iyimser olmasını kimlere borçlu olduğunu söylüyor?
5. Yazar, zorlukları neden iyimserlikle karşılıyor? Kötümserler, insanlara niçin güven duymuyor?
6. İyimserlik ne demektir? Ne gibi faydaları vardır? Sürekli iyimser olmak doğru mudur?
7. Kötümser insan ve karamsar insan arasında ne gibi farklar vardır? Örnek vererek açıklayınız.

PATAVATSIZLIK

Bazı insanlar vardır, sözleri arasına ikide birde kırıcı birtakım sözler karıştırmadan yapamazlar. Bunların çoğu bu işi kötü niyetle yapmazlar; yaptıkları patavatsızlığın farkında bile olmadan, akıllarına geleni o anda söyleyiverirler. Bunların günahı kötü niyetli olmalarında değil, düşüncesizliklerinde, becerisizliklerindedir. Böylelerini "gağçılar" sınıfına sokmak daha yerinde olur.

Arkadaşlarımdan biri, çocukluk anılarını tazelerken kalbini fena hâlde kıran bir olayı anlatmıştı: Bir seyahat sırasında, eski bir aile dostu olan ihtiyar ve geveze bir kadını ziyaret eder. Arkadaşım o zamanlar on dört yaşlarındaymış. Annesi, kendisine bir sürü şey havale etmiş. Bizim delikanlı bunları hep bu ihtiyar kadına söyleyecekti. Çocuk, görevini kusursuz yapmış. Kadını onu dinledikten sonra ailesi hakkında bir şeyler sormuş; fakat sorularını birbiri ardı sıra öyle bir yağdırıyormuş ki çocuk cevap verecek vakit bulamıyormuş.

—Ablan hâlâ öyle somurtkan mı? Kardeşin hep öyle şımarık mı? Ya Jaques (Jak) eskisi kadar tembel mi? Küçük kız kardeşin biraz topladı mı? Son defa gördüğümde pek çirkin şeydi.

Bütün bu hoş gitmeyen sözler bizim delikanlıyı kızdırmış. Gözleri dolmuş. İhtiyar, çocuğun kalbini kırdığının farkına bile varmadan durmadan konuşuyormuş.

Arkadaşım:

—Bense cebimden o kadar para harcayıp bu ihtiyarı ziyarete gelmiştim, dedi. Bu yaşta bir kadını nasıl olur da psikolojiden bu kadar habersiz olur? İnsan görmeden buna inanamaz.

Bazı kimseler de vardır, iltifatta bulunurken bile karşılardakilerin kalbini kırmadan yapamazlar. Böyle sinsi bir usul kullandıkları için de gayet memnundurlar.

Savaş yüzünden serveti elinden giden bir adam, aynı savaş yüzünden zengin olan, yükünü tutan başka bir adamın mağazasından bir süreden beri alışveriş etmektedir. Duygudan çok işten anlayan mağaza sahibi, bir gün yine alışverişe gelen bu müşterisine hesap çıkarırken:

—Seksen frank; ama sizin için altmış frank olur. Zengin olmadığınızı biliyorum, der. Damdan düşercesine söylenen bu sözler, vaktiyle zengin iken fakir düşen adamın onuruna dokunur. Gerçi karşısındaki esnaf bu sözleri jlik olsun diye söylemiş; ama ne olursa olsun, bir defa onuru kırılmıştır, k ne yaparsanız fayda etmez. Eski müşteri dükkândan çıkar, bir daha da ya ayak basmaz.

Mağaza sahibi, böyle bir müşteriye gücendirmeyecek sözler yemez miydi? Ne yapsın, onun kafası da işte bu kadar işliyor. Öyle anlar vardır ki bu yüzden "patavatsız" vasfını hak ederler.

Cevdet PERİN

SORULAR:

1. Sözleriyle kalp kıran kişiler kaç türdür? Bunlardan hangileri daha can sıkıcıdır? Açıklayınız.
2. İhtiyar bir kadını ziyarete giden çocuk onun sözlerine niçin kırılıyor? Sizce bu kadın niçin böyle konuşuyor?
3. "İltifatta bulunurken bile karşısındakilerin kalbini kırmadan yapamazlar." sözünü örnek vererek açıklayınız.
4. Mağaza sahibi, müşterisini nasıl gücendirdi? O müşterinin yerinde siz olsaydınız nasıl bir tepki gösterirdiniz?
5. Metinden yararlanarak patavatsız kelimesinden ne anladığınızı yazınız1?
6. Sizin karşılaştığınız böyle patavatsızlıklar oldu mu? Metnin ana fikri nedir?

MUTLU OLMANIN YOLU

Hayatı ideal şartlar altında düşünenler, bulduktan hâlden hoşnut olmasını bilenler mutlu olabilirler. İşte bu sırrı bulanlar, mutluluğa kavuşmak için ne işlerinin düzelmesini ne de zenginleşmeyi beklerler. Asıl amaçları, buldukları durumdan en çok faydayı elde etmektir.

İnsan çalışırken değil; ama işini bitirdikten sonra yorgunluğunu anlar. Onun içindir ki insan işini bitirdikten sonra o sayfayı kapamalıdır. Bir İngiliz doktor "Dinlenmek için zamanın bir kısmını güler yüzlü ve kakkahası bol insanlarla geçirmek gerekir."

demidir. Bu çok doğrudur. Ően bir dostun konuşması insanın yorgunluğunu giderir, sinirlerini yatıŐtırır ve tüzüntüsünü geçirir.

Doğa, bütün güzellikleriyle başlı başına bir neşe ve umut kaynağıdır. Mutlu olmasını bilenler, her anın tadını çıkarırlar. Onlar için gök daha güzel, ay ve yıldızlar ise daha parlaktır.

Bulunduğunuz yerde iŐlenmemiŐ nice mutluluk madenleri vardır. Onları bulmak bir hünerdir. Her Şeyi iyi görmeye çalıŐanlar, bu mutluluk kaynaklarının yerini bulmakta pek de zorlanmazlar. Goethe Şöyle der: "İnsan her gün ya güzel bir ses iŐitmeli ya da gönül açıcı bir kitap okumalıdır." İŞte o zaman mutluluğa giden yolu bulmak kolay olacaktır.

Odanızda her zaman sizi güldüren birkaç kitap buldurunuz. İçiniz sıkıldığında onu çabucak açıp gönül eğlendirecek parçaları okuyunuz. Hoş konuŐan, Şaka yapan, eğlenceli öyküler anlatan kiŐilerle birlikte olunuz. Kara haber veren, somurtkan, her Şeyin kötü tarafını gören kimselerden uzak durunuz.

Őözün kıyası, mutlu olmak herkesin hakkıdır. Yalnız mutluluğu uzaklarda değil, kendi hayatımızda arayıp bulmalıyız. Geçmiş günlerin özlemine çekenler veya gelecek kaygısı ile tasalananlar hiçbir zaman mutlu olamazlar. İnsan, hâlimden hoşnut olmayı bilmeli, başkalarını da hoşnut edebilmelidir. Hayat bir aynadır; güler yüzle bakarsanız o da güler, kaŐlarınıızı çatarsanız o da suratını asar.

Selim Sırrı TARCAN
(Radyo Konferanları)

SORULAR:

1. Hayatı ideal Şartlar altında düşünenler mutlu olabilirler mi?
2. Tabiatın başlı başına bir neşe ve mutluluk kaynağı olduğu görüşüne katılıyor musunuz?
3. İngiliz hekimin önerisine katılıyor musunuz? Katılıp katılmadığınızın sebeplerini açıklayınız.
4. "Bulunduğunuz yerde iŐlenmemiŐ nice mutluluk madenleri vardır. Onları bulmak bir hünerdir." sözünden ne anlıyorsunuz? Açıklayınız.
5. Yazara göre, mutlu olabilmek için neler yapılmalıdır.
6. Sizce mutluluk nedir?

VATAN

"Bayrakları bayrak yapan üstündeki kandır;
Toprak, eğer uğruna ölen varsa vatandır. "

Mithat Cemal Kuntay

Bebekler beşiğini, çocuklar eğlendiği yeri, gençler yaşadıkları yöreyi, yaşlılar dinlenme köşesini, evlat anasını, baba ailesini ne türlü duygularla severse insan da vatanını o türlü duygularla sever.

Bu duygular ise sırf sebepsiz bir tabii istekten ibaret değildir. İnsan vatanını sever. Çünkü Allah'ın insana verdiği hediyelerin en kutsalı olan hayat, vatan havasını teneffüsle başlar. İnsan vatanını sever. Çünkü tabiatın insana en güzel bağıışı olan göz, açılır açılmaz vatan toprağını görür. İnsan vatanını sever. Çünkü etrafına baktıkça her köşesinde, geçen ömrünün hazin bir hatırasını, taş hâline gelmiş gibi görür. İnsan vatanını sever. Çünkü hürriyeti, rahatı, hakkı, hatta menfaati vatanı sayesinde. İnsan vatanını sever. Çünkü varlığının sebebi olan atalarının dinlenme yeri olan mezarlar ve hayatını devam ettirecek olan çocuklarının doğduğu yer vatandır. İnsan vatanını sever. Çünkü vatan çocukları arasında dil ortaklığı, menfaat birliği ve candan arkadaşlık sayesinde bir gönül yakınlığı ve fikir kardeşliği meydana gelmiştir. İnsan vatanını sever. Çünkü vatanında var olan egemenliğin bir parçasına tam anlamıyla sahiptir. İnsan vatanını sever. Çünkü vatan öyle bir galibin kılıcıyla veya bir kâtibin kalemiyle çizilen hayalî sınırlardan ibaret değildir. Millet, hürriyet, menfaat, dostluk, kardeşlik, bağlılık, egemenlik, atalara saygı, aileye sevgi, gençlik hatıralarının hatırlanması gibi birçok yüce duygulardan oluşan kutsal bir fikirdir.

Bundan dolayıdır ki insanlık tarihinin hangi sayfasına bakılsa her zamanda her millette görülen yüksek fikir, fazilet ve ahlaka sahip kimselerin hepsi, vatan sevgisini dünya işlerinin hiçbirine değişmemiştir. Pek çoğu vatan yolunda canını feda etmiştir. Bundan dolayıdır ki her dinde, her millette, her terbiyede, her medeniyette vatan sevgisi en büyük erdemlerden, en kutsal görevlerdendir.

Namık KEMAL

(Kısmen Sadeleştirilmiştir.)

SORULAR:

1. Birinci paragrafta yazar ne demek istiyor? Açıklayınız.
2. Yazara göre, insanlar vatanını hangi sebeplerden dolayı sever?
3. Yazar, vatan sevgisinin hangi yüce duyguların bir araya gelmesinden oluştuğunu söylüyor? Açıklayınız.
4. Tarihî şahsiyetlerin kahramanlıklarını bu kutsal duygu (vatanseverlik) ile açıklayabilir miyiz?
5. Vatan sevgisinin evrensel olduğunu, yazarın hangi sözlerinden anlıyorsunuz?
6. Barışta vatanımız için neler yapabiliriz?
7. Bu yazının ana fikri nedir?

AMERİKALI KÜÇÜK KIZIN SEVGİSİ DÜNYAYI SARDI

Bir kadının üstlenebileceği en kutsal görevlerden biri de annelik şüphesiz. Her yıl mayıs ayının ikinci haftasında kutlanan "Anneler Günü"nde bir kez daha anınıyoruz onların ne kadar değerli olduklarını. Tüm dünya üzerindeki milyonlarca anne aynı gün çocukları tarafından sevgi ve saygıyla kucaklanıyor. Peki, ama bu evrensel gün dünyada ve ülkemizde ne zamandır kutlanıyor? Ülkemizde 1955 yılından bu yana kutlanan Anneler Günü kapsamında, Türk Kadınlar Birliği her yıl çocukları için büyük fedakârlığa katlanan annelerden birini yılın annesi seçiyor. Ayrıca, okullarımızda Anneler Günü nedeniyle toplantılar düzenleniyor. Bu toplantılarda şiirler, şarkılar, annelere armağan ediliyor. Filmler gösteriliyor, sergiler düzenleniyor.

Anneler Günü'nün yurtdışında resmî olarak kutlanması ise yıllar önce Amerika'nın Philadelphia eyaletinde yaşayan Anna Jarvis adlı küçük bir kızın hikayesiyle başlıyor. Henüz 9 yaşındaki Anna, 9 Mayıs 1907'de çok sevdiği annesini kaybetti. Üzüntüsü aylarca süren küçük kızın hayatta kimsesi kalmamıştı. Yalnızlığa bir türlü alışamadı ve yaşama küstü. Yemeden içmeden kesilen Anna, bir ara ölmeyi bile düşündü. Jarvis'in bu durumunu yakından izleyen komşusu ona destek olmaya başladı. Bir gün yaşlı komşusunun, "İnsanlar doğar, yaşar, ölür. Bu bir doğa kanunudur." sözleri Anna'yı çok etkiledi. Aradan geçen süre içinde ölüm kavramını biraz da olsa kabullenen küçük kız, artık annesini gözyaşları ile değil, sevgiyle anmaya başladı. Jarvis, hemen her gün annesinin mezarına çiçekler götürdü. Annesinin ölüm yıldönümünde evine gelen arkadaşlarına şunları söyledi: "Geçen bir yıl içinde çektiğim acılar, bana çok önemli bir şey öğretti. Dünyada anne sevgisinin yerini dolduracak hiçbir sevgi yoktur. Yılın bir gününü annelere ayıralım. O günü annelerimizle ilgili anılarla dolduralım. Böylece annelerimize olan sevgi borcumuzu ödeyelim."

Arkadaşları da Jarvis'in bu önerisini çok beğendiler. Hep birlikte kentin belediye başkanına gittiler. Onları dinleyen başkan da öneriyi kabul etti. Anna Jarvis ve arkadaşlarının çalışmaları kısa sürede sonuç verdi. Amerika Birleşik Devletleri'nde yapılan bir kongrede mayıs ayının ikinci pazar gününün "Anneler Günü" olarak kutlanmasını kararlaştır "Anneler Günü" ilk kez 1908 yılında kutlandı. 1911 yılına gelindiğin hemen hemen her ülkede kutlanmaya başlanmıştı. 1914 yılında Al Başkanı Wilson tarafından resmî bir açıklamayla mayıs ayının ikinci pazarı "Anneler Günü" olarak duyuruldu. O günden bu yana her ; mayıs ayının ikinci pazar günü gazetelerde annelerle ilgili yazılar, anıl şiirler yayımlanır. Radyo ve televizyonlarda anne sevgisini konu ed konuşmalar yapılır.

Aslında annelerle ilgili kutlamalar, alışılmış "Anneler Günü" anlamında olmasa da Sümerlere dek dayandırılabilir. Anaerkiil düzer hüküm sürdüğü tarihin ilkçağlarından bu yana birçok yerel ve dönem: isimlerle "annelik", doğurganlık niteliğiyle ön plana çıkmış; doğayı uyandırdığı, yeniden doğduğu bahar mevsimi ile özdeşleşmiştir.

1600'lü yıllarda ise İngilizler arasında "Mothering Sunday" adıyla kutlamalar yapılmış. İçinde buldukları dönemde zor koşullar altında yaşayan ve çoğu zaman çalıştıkları yerlerde barınan İngilizler bu özel günde izinli sayılır ve tüm günlerini evlerinde anneleri ile geçirirlermiş. Yani Mezopotamya ve Anadolu uygarlıklarının binlerce yıl önce başlattığı gelenek 20. yüzyılın başından itibaren dünya çapında kabul görmüş.

SORULAR:

1. "Anneler Günü"nü ilk defa kim, neden önermiştir?
2. "Dünyada anne sevgisinin yerini dolduracak hiçbir sevgi yoktu sözünü açıklayınız.
3. "Anneler Günü" ilk kez ne zaman, nerede kutlanmıştır?
4. Başka uluslarda da "Anneler Günü"ne benzeyen özel günler var mıdır?
5. Anneler ve annelik ile ilgili deyimler, atasözleri ve özdeyişleri bildiklerinizi söyleyiniz.
6. Metnin ana fikri nedir?

TOPKAPI MÜZESİ

Ahmet, yıllardan beri yaz aylarında turistlere kılavuzluk yapmaktadır. Kimi zaman, turistlerle beraber Kayseri'ye, Urfa'ya kadar gitmekte, günlerce evinden uzak kalmaktadır. İşini çok sevdiği için kısa zamanda çok iyi bir kılavuz olmuştu. Ahmet'in en büyük zevki turistleri İstanbul'da gezdirmektir; çünkü o, İstanbul'a âşıktır. İstanbul'un her köşesini, her evini, her kapısını tanıyor.

Birkaç gün önce bir Alman turisti İstanbul'da gezdirdi. Onu önce Ayasofya'ya sonra Sultan Ahmet camisine götürdü. Turist, bu iki ölümsüz sanat eserini hayran hayran seyretti. Sonra "Ben, Ayasofya eşsiz bir eser sanırdım, oysa Sultan Ahmet Camisi ondan da güzel. Bu camide her şey gök rengine bürünmüş. Sanki bütün maviler burada buluşmuş. Açık mavi, koyu mavi, camgöbeği mavisini, Cezayir menekşesi mavisini, duman mavisini, en koyu tonlardan en açık tonlara kadar firuze mavisini... Birbirine akseden maviler, sayısız yeni renkler doğuruyor. Sanki insan denizin dibinde yürüyormuş gibi." dedi.

Camiden çıktuktan sonra Ahmet, turisti Topkapı Müzesine götürdü. Önce silah salonunu, sonra dinsel eşyalara ayrılmış salonu gezdiler. Alman turist buralarda gördüklerini çok beğendi, fakat o en çok hazine bölümünü beğendi. Burada padişahların tahtları, mücevherleri vardı. Altın eşyalar, kıymetli taşlar gözleri kamaştırıyordu.

Hazine bölümünden sonra Ahmet, turisti, müzenin kuzeybatıya bakan terasına götürdü. "İstanbul'u en iyi buradan görebilirsiniz." dedi. Gerçekten İstanbul buradan daha başka görünüyordu. Turist, karşısındaki eşsiz manzarayı seyrederken Ahmet konuşmasına devam ediyordu: "İstanbul, daha ilk bakışta, insanı büyüler. Doğa güzelliği ve tarihî eserleriyle büyüler. Bakın şuraya, Boğaz'm en dar yerinde Anadolu ve Rumeli Hisarları sisler arasında birer hayal gibi görünüyor, Fatih Sultan Mehmet'in iki nöbetçisi gibi Boğaz'ı bekliyor. Şu Galata Köprüsü: Cıvıl cıvıl insan dolu, hareket dolu. Bizans İmparatorluğu çağında bu köprünün yerinde kalın zincirler vardı. Fatih, İstanbul'u kuşattığı zaman donanması buradan Halic'e giremeyince gemileri bir gecede şu karşiki sırtlardan geçirerek Halic'e indirdi. Sabahleyin Bizanslılar Türk donanmasını karşılarında görünce şaşırıp kaldılar."

Ahmet, konuştuğu heyecanlanıyor, coşuyordu. Bu sırada bir acı uğultu Haliç'ten yükseliyor, göğün aklığında kayboluyordu. Bu, köprüye yanaşan vapurların, motorların düdük sesleriydi.

SORULAR:

1. Ahmet, turistleri İstanbul'da gezdirmeyi niçin çok istiyor?
2. Ahmet'in İstanbul'u çok sevdiğini hangi sözlerden anlıyorsunuz?
3. Ahmet ne zamandan beri kılavuzluk yapıyor?
4. Sultan Ahmet Camisi'nin içi nasılmış?
5. Turist, niçin "Sanki insan denizin dibinde yürüyor." diyor?
6. Ahmet, Topkapı Müzesi'nde nereleri gezdirdi?
7. Hazine bölümünü gezdirdikten sonra Ahmet turisti nereye götürdü?
8. Anadolu ve Rumeli Hisarları niçin birer hayal gibi görünüyorlar?
9. Fatih, donanmasını Halic'e nasıl indirmiş?
10. Bizanslılar, Türk donanmasını Haliç'te görünce niçin şaşırıp kalmışlar?

HOŞGÖRÜ

Hoşgörülü olmak ne demektir? Hoşgörülü olmak, düşüncelere, "Boş ver!" diye aldırış etmemek değildir. Böyle bir ilgisizlik insana yakışmaz. Hoşgörülü olmak, bize seslenen kimsenin söylediklerini birtakım ön yargılara dayanarak tartışmadan geri çevirmek değil, söylenenleri dikkatle dinleyip tarafsız bir görüşle inceledikten sonra yargıya varmaktır.

Başkasının düşüncelerini incelemeyi neden geri çevirelim? Neden bu düşünceleri küçümsemeye karşılayalım? Onları savunmak olanak dışı mıdır? Biraz

olsun gerçek payı yok mudur bu sözlerde? Bize bunları söyleyen hiç mi kafa yormadı acaba?

İnsanların beğenileri birbirine uymaz. O belki kırmızıdan hoşlanır, siz yeşili seviyorsunuz. O belki Wagner (Vagnır) müziğini beğeniyor, siz Mozart'ı yeğliyorsunuz. Beğenileri sizinkine uymuyor diye, onu beğenisizlikle, kabalıkla mı suçlayacaksınız? Ona kızacak mısınız? Onun da sizin de beğendiğiniz şeyleri yansız olarak değerlendirmelisiniz.

İşte düşünce alanında da böyledir. Bütün düşünceleri varsayımları bize göre ve bazı yönleriyle savunmak olanağı vardır. Bunun için size seslenen kimsenin düşüncelerini öyle anlayıp dinlemeden geri çevirmeye kalkışmayınız. Onları inceleyiniz. Bakalım ne yenilikler bulacaksınız. Doğal olarak, bütün insanların düşüncelerinde olduğu gibi, iyi ve kötü yönler görecektir, doğru ve yanlış noktalar bulacaksınız.

Öyle ise doğru bulduklarınızı açıkça belirtiniz, geri kalanları da güler yüzle tartışınız. Kanıtlarınızı ortaya koyunuz; fakat karşı tarafın kanıtlarını da dinleyiniz. Mantık kurallarına uyarak yargılayınız, duygularınıza kapılarak değil. Konuşma, tartışma alanında, bundan başka her türlü kural dürüstlüğü aykırıdır.

Raymond de Saint LAURENT
(Konuşma Sanatı, Çeviren: Cevdet Perin)

SORULAR:

1. "Hoşgörü, hoşgörülü olmak" ne demektir? Açıklayınız.
2. Başkalarının düşüncelerini anlayıp dinlemeden geri çevirmek doğru mudur? Açıklayınız.
3. Beğenileri bize uymayan, bizim gibi düşünmeyen insanlara karşı nasıl davranmalıyız? Niçin?
4. Hoşgörülü bir insanın nitelikleri nelerdir? Örneklerle anlatınız.
5. Başkaları ile konuşurken, tartışırken nelere dikkat etmeliyiz, nasıl davranmalıyız?
6. Metnin ana fikri nedir?
7. Yazının türü nedir? Bu türün özellikleri nelerdir?

NİÇİN SPOR YAPARIZ?

Türk gençleri sporun gayesini iyi anlamalıdır; çünkü medeniyet yolunda başka milletlerden geri kalmamamız, biraz da buna bağlıdır. Spor, artık dünyanın her tarafında milletçe önem verilen faaliyetler arasına girmiştir. Yaşama savaşında büyük bir rolü olan bu zevkli faaliyetin fayda ve zarar sınırını iyi kavramamız gerekir; öyle olmazsa, fayda yerine zarar verebilir. Spor iki ucu keskin bir kılıçtır, kullanmasını bilmeyenlerin parmaklarını doğrar.

Hareket, vücut için bir gıda değeri taşır: Azı beslemez, çoğu zarar verir. Ayrıca, gıda gibi spor da iklime, bünyeye, yaşa göre değişir. Nasıl ve ne kadar spor yapacağımızı bilirsek zevk ve heyecan veren bu faaliyet, vücudumuzu geliştirir, mükemmelleştirir.

Asıl aydınlanması lazım olan nokta, bu "mükemmel" kelimesiyle ne kastedildiğidir. Mükemmel insan kimdir? Pazıları iri ve demir gibi sert bir güleci mi? Yarışlarda daima birinci gelen koşucu mu? Her maçta golleri kendisi atan futbolcu mu? Rakibini nakavt eden boksör mü? Güreşlerde galip gelen pehlivan mı? Disk en uzağa atan atlet mi? Hayır, hayır, bunların hiçbiri değil.

Mükemmel insan, önce bir meslek sahibidir; bir sporla meşgul olur; dimağını, adalelerini tam bir ahenkle işletir. Bu iki kuvvetin birden gelişmesi onu iradesine hâkim, atılgan, becerikli, feragat ve karakter sahibi bir insan hâline getirir. İşte mükemmel insan budur. Spor, böyle bir gayenin elde edilmesi için bir vasıttır.

Spor, sağlık ve uzun ömür verir. Vücudu güzelleştirir, kötü ve aşın tutkunlukları önler; ferdin ve toplumun hayatına ahenk ve mutluluk getirir.

Selim Sırrı TARCAN

SORULAR:

1. "Gaye, kavramak,dimağ,ahenk, feragat, irade, atletizm jimnastik" kelimelerinin anlamlarını öğreniniz.
2. Spor ne bakımdan iki ucu keskin kılıca benzetilmiştir?
3. Sporu hangi amaçla yapmamız gerekir?
4. Yazara göre "mükemmel insan" nasıl olur?
5. Uygarlıkta ilerlememizde, sizce sporun etkisi ne olabilir?
6. Sizin en çok ilgi duyduğunuz spor dalı hangisidir?

ŞİİRLER ӨЛЕҢ ОҚИЫҚ

İSTANBULU DİNLIYORUM

İstanbul'u dinliyorum, gözlerim kapalı
Önce hafiften bir rüzgar esiyor;
Yavaş yavaş sallanıyor
Yapraklar, ağaçlarda;
Uzarlarda, çok uzarlarda,
Sucuların hiç durmayan çingirakları
İstanbul'u dinliyorum, gözlerim kapalı.

İstanbul'u dinliyorum, gözlerim kapalı;
Kuşlar geçiyor, derken;
Yükseklerden, sürü sürü, çığlık çığlık.
Ağlar çekiliyor dalyanlarda;
Bir kadının suya değiyor ayakları;
İstanbul'u dinliyorum, gözlerim kapalı.

İstanbul'u dinliyorum, gözlerim kapalı;
Serin serin Kapalıçarşı
Cıvıl cıvıl Mahmutpaşa
Güvercin dolu avlular
Çekiç sesleri geliyor doklardan
Güzelim bahar rüzgarında ter kokuları;
İstanbul'u dinliyorum, gözlerim kapalı.
İstanbul'u dinliyorum, gözlerim kapalı;
Başımda eski alemlerin sarhoşluğu
Loş kayıkhaneleriyle bir yalı;
Dinmiş lodosların uğultusu içinde
İstanbul'u dinliyorum, gözlerim kapalı.

İstanbul'u dinliyorum, gözlerim kapalı;
Bir yosma geçiyor kaldırımından;
Küfürler, şarkılar, türküler, laf atmalar.
Birşey düşüyor elinden yere;
Bir gül olmalı;
İstanbul'u dinliyorum, gözlerim kapalı.

İstanbul'u dinliyorum, gözlerim kapalı;
Bir kuş çırpınıyor eteklerinde;
Alnın sıcak mı, değil mi, biliyorum;
Dudakların ıslak mı, değil mi, biliyorum;
Beyaz bir ay doğuyor fıstıkların arkasından
Kalbinin vuruşundan anlıyorum;
İstanbul'u dinliyorum.

ORHAN VELİ KANIK

35 YAŞ ŞİİRİ

Yaş otuz beş yolun yarısı eder.
Dante gibi ortasındayız ömrün.
Delikanlı çağımızdaki cevher,
Yalvarmak, yakarmak nafile bugün,
Gözünün yaşına bakmadan gider.

Şakaklarıma kar mı yağdı, ne var
Benim mi Allah'ım bu çizgili yüz
Ya gözler altındaki mor halkalar
Neden öyle düşman görünüyorsunuz,
Yıllar yılı dost bildiğim aynalar.

Zamanla nasıl değişiyor insan!
Hangi resmime baksam ben değilim.
Nerde o günler, o şevk, o heyecan
Bu güler yüzlü adam ben değilim;
Yalandır kaygısız olduğum yalan.

Hayâl meyâl şeylerden ilk aşkımız;
Hatırası bile yabancı gelir.
Hayata beraber başladığımız
Dostlarla da yollar ayrıldı bir bir,
Gittikçe artıyor yalnızlığımız.

Gökyüzünün başka rengi de varmış!
Geç fark ettim taşın sert olduğunu.
Su insanı boğar, ateş yakarmış!

Her doğan günün bir dert olduğunu,
İnsan bu yaşa gelince anlarmış.

Ayva sarı nar kırmızı sonbahar!
Her yıl biraz daha benimsediğim.
Ne dönüp duruyor havada kuşlar
Nerden ıktı bu cenaze ölen kim?
Bu kaçıncı bahçe gördüm tarumar.

Neylersin lm herkesin başında,
Uyudun uyanamadın olacak.
Kim bilir nerde, nasıl, kaç yaşında
Bir namazlık saltanatın olacak,
Taht misli o musalla taşında.

CAHİT SITKI TARANCI

HERŞEY SENDE GİZLİ

Yerin seni çektiği kadar ağırsın
Kanatların çırpındığı kadar hafif..
Kalbinin attığı kadar canlısın
Gözlerinin uzağı gördüğü kadar genç...
Sevdiklerin kadar iyisin
Nefret ettiklerin kadar kötü..
Ne renk olursa olsun kaşın gzn
Karşındakinin gördüğüdür rengin..
Yaşadıklarını kar sayma:
Yaşadığın kadar yakınsın sonuna;
Ne kadar yaşarsan yaşa,
Sevdiğin kadardır mrn..
Glebildiğin kadar mutlusun
zlme bil ki ağladığın kadar gleceksin
Sakin bitti sanma her Şeyi,
Sevdiğin kadar sevileceksin.
Güneşin doğuşundadır doğanın sana verdiği değer
Ve karşındakine değer verdiğin kadar insansın
Bir gün yalan söyleyeceksen eğer
Bırak karşındaki sana güvendiği kadar inansın.
Ay ışığındağır sevgiliye duyulan hasret
Ve sevgiline hasret kaldığın kadar ona yakınsın

Unutma yağmurun yağdığı kadar ıslaksın
Güneşin seni ısıttığı kadar sıcak.
Kendini yalnız hissettiğin kadar yalnızsın
Ve güçlü hissettiğin kadar güçlü.
Kendini güzel hissettiğin kadar güzelsin..
İşte budur hayat!
İşte budur yaşamak bunu hatırladığın kadar yaşarsın
Bunu unuttuğunda aldığın her nefes kadar üşürsün
Ve karşındakini unuttuğun kadar çabuk unutulursun
Çiçek sulandığı kadar güzeldir
Kuşlar ötebildiği kadar sevimli
Bebek ağladığı kadar bebektir
Ve herşeyi öğrendiğin kadar bilirsin bunu da öğren,
Sevdiğin kadar sevilirsin...

CAN YÜCEL

NERDESİN

Geceleyin bir ses böler uykumu,
İçim ürpermeyle dolar: -Nerdesin?
Arıyorum yıllar var ki ben onu,
Aşıkıyım beni çağıran bu sesin.

Gün olur sürüyüp beni derbeder,
Bu ses rüzgarlara karışır gider.
Gün olur peşimden yürür beraber,
Ansızın haykırır bana: -Nerdesin?

Bütün sevgileri atıp içimden,
Varlığımı yalnız ona verdim ben,
Elverir ki bir gün bana derinden,
Ta derinden bir gün bana "Gel" desin.

AHMET KUTSİ TECER

KALDIRIMLAR 1

Sokaktayım, kimsesiz bir sokak ortasında;
Yürüyorum, arkama bakmadan yürüyorum.

Yolumun karanlığa saplanan noktasında,
Sanki beni bekleyen bir hayâl görüyorum.

Kara gökler kül rengi bulutlarla kapanık;
Evlerin bacasını kolluyor yıldırımlar.
İn cin uykuda, yalnız iki yoldaş uyanık;
Biri benim, biri de serseri kaldırımlar.

İçimde damla damla bir korku birikiyor;
Sanıyorum, her sokak başını kesmiş devler...
Üstüme camlarını, hep simsiyah, dikeyiyor;
Gözüne mil çekilmiş bir âmâ gibi evler.

Kaldırımlar, çilekeş yalnızların annesi;
Kaldırımlar, içimde yaşamış bir insandır.
Kaldırımlar, duyulur, ses kesilince sesi;
Kaldırımlar, içimde kıvrılan bir lisandır.

Bana düşmez can vermek, yumuşak bir kucakta;
Ben bu kaldırımların emzirdiği çocuğum!
Aman, sabah olmasın, bu karanlık sokakta;
Bu karanlık sokakta bitmesin yolculuğum!

Ben gideyim, yol gitsin, ben gideyim, yol gitsin;
İki yanımdan aksın, bir sel gibi fenerler.
Tak, tak, ayak sesimi aç köpekler işitsin;
Yolumun zafer tâkı, gölgeden taş kemerler.

Ne sabahı göreyim, ne sabah görüneyim;
Gündüzler size kalsın, verin karanlıkları!
Islak bir yorgan gibi, sımsıkı bürüneyim;
Örtün, üstüme örtün, serin karanlıkları.

Uzanıverse gövdem, taşlara boydan boya;
Alsa buz gibi taşlar alnımdan bu ateşi.
Dalıp, sokaklar kadar esrarlı bir uykuya,
Ölse, kaldırımların kara sevdalı eşi..

NECİP FAZIL KISAKÜREK

TÜRKÇE METİNLERİ KAZAKÇAYA ÇEVİRİNİZ, SÖZLÜ OLARAK ANLATINIZ:

TAŞKIN'IN GEZİSİ

Küçük bir fenerdi Taşkincik... Yıllardır bekçiliğini yapan Veli Usta ona bu adı vermişti. Taşkincik gündüzleri silinir temizlenir, geceki uzun çalışmasına hazır edilirdi.

Ama o, yıllardır aynı yerde durmaktan ve geçen gemilere göz kırpıp yol göstermekten bıkmıştı. Kendisi de o ıslık ıslık gemilerden birine binip uzaklara gitmeyi, öyle çok istiyordu ki... Uzaklara gidemese bile, Veli Usta'nın çocuklarından duyduğu gibi, o da kırlarda koşup oynasa, ip atlasa ne olurdu sanki? Ama o, ayaklarından toprağa bağlanmıştı bir kere. Ne yapsa yerinden kıpırdayamıyordu.

O sabah, ışıktan bir ok gözlerini kamaştırdı Taşkın'ın. Güneş denizin üzerinde şekilden şekile girip ona el ediyor ve:

-Haydi gel Taşkın! Haydi gel! Sen de balık tut, diyordu.

"Acaba gidebilir miyim", diye düşündü Taşkincik. Kendi kendine: "Bir denesem mi?" diyerek, hafifçe ayaklarını kıpırdattı. Aaa.... o da ne? Hareket edebiliyordu. Bir ayağını hafifçe toprağın altından çıkardı. Rahatça yürüyebiliyordu. Hemen sağına soluna bakındı. Kimseye sezdirmeden sahile doğru koşmaya başladı.

Balıkçılar ağ topluyorlardı. Taşkincik önce korktu, saklanmak istedi. Ama o, denizlere açılmak, balıklar tutmak istemiyor muydu? "Fırsat bu fırsattır" deyip, balıkçılara yaklaştı:

—Kolay gelsin ağalar. Beni de yanınıza alır mısınız? Balıkçılar:

—Tabii, dediler, haydi atla takaya!

Çok geçmeden yola çıktılar. Alı pullu taka, sulara bata çıka yol almaya başladı. Gittiler, gittiler... Sonunda bir limana demir attılar.

Taşkincik hemen karaya çıktı. Çiçeklerle süslü bahçelerde top oynayan çocukların arasına karıştı. Çocuklar, bu taştan arkadaşı pek sevmişlerdi. Onu kaleci diktiler ve futbol oynamaya başladılar. Ama Taşkincik o kadar çok gol yedi ki, sonunda oynamaktan vazgeçti. Kıyıda balık tutan çocukların yanına gitti. Fakat yakalanan balıkların çırpına çırpma can verdiğini görünce çok üzüldü. Çocukların tutup kenara bıraktıkları balıkları alıp denize attı ve koşarak oradan uzaklaştı.

Koşarken gözüne bir gazete ilişti. Aldı, okumaya başladı, ilk sayfada kocaman harflerle şöyle yazıyordu:

Fener Adası'nda kaza... Bir gemi karaya oturdu. Çok sayıda yaralı var..."

Hep benim yüzümden, diye ağlamaya başladı. Yerimden ayrılmıyordum, gemiler karanlıkta yollarını şaşırmasın, kaza yapmazlardı...

Birden Veli Usta'nın sesini duydu:

—Uyan Taşkın, akşam oldu!

Taşkıncık şaşkın şaşkın gözlerini açtı. Demek rüya görmüştü. Ne kadar sevindi bilemezsiniz. Bu rüyadan sonra o, vazifesini daha da dikkatli' yaptı ve her gece gemilere sevgiyle göz kırpmaya devam etti.

Nur İÇÖZÜ-Vehip SİNAN

DOSTLUK

"Nasılsın?" diye sorarlardı dostlarım. "İyiyim." derdim? Ben de onlara sorardım, onlar da "İyiyim." derlerdi. Gene öyle olsun; birbirimize rastlayınca hemencecik soruverelim: "Nasılsın?" ama sakın unutmayın; cevap bir kelimedir; "İyiyim" diyeceğiz. O kadar işte. Dünyanın güllük gülistanlık olması için daha ne istersiniz? "İyiyiz" dediniz mi her şey iyidir, iyi olur, iyi olmalıdır. Sonra ne güzel, düşünün, herkes iyi, her şey iyi olacak. İnanmayan içinin zifirinde boğulup gitsin, ama lütfen "İyi değilim." demeğe kalkmasın. Ve lütfen okumasın bu hikâyeyi. Sevmez çünkü... Sevemez.

Biliyorsunuz, iki yıldır burada yoktum, dün döndüm Kuzey Kutbundan. Sizler öyle istemiş, öyle uygun bulmuştunuz, öyle oldu. Orada, tam iki yıl penguenlerden başka canlı görmedim. Onlar da yalnız beni görüyorlardı. Durumu anladınız elbette: Bu iki yıl içinde ne bana "Nasılsın?" diyen oldu, ne de ben bir kerecik olsun "Nasılsın?" diye sorabildim. Tabii "İyiyim." de demedim. Penguenler dostluk nedir bilmiyorlardı. Bu yüzden tam iki yıl süresince dünyada değilmişim gibi geldi bana. Ve işte o zaman anladım ki, dostluk yok mu, dünya da yoktur: Hoşbulduk dostlarım... Dünyayı buldum. Çünkü sizi buldum. Bakın, az kalsın unutuyordum, "Nasılsınız?" ama sizden atik davrandım gene de, önce ben sordum. Ben mi? Ben iyiyim elbette... Sizi gördüm daha iyi oldum. Ohooo!.. Demek beni dinleyecek vaktiniz var. Anlatayım öyleyse... Hem de seve seve. Dedim ya, daha dün geldim Kuzey Kutbundan. Tam iki yıl oldu, iki çift laf etmeyeli; konuşmak için can atıyorum.

Ama ne yalan söyleyeyim, dünyanın damında, geçen bu iki yıl içinde konuşmak kadar, dostluk kadar sığağı da özledim durdum... Belki de daha çok. İliklerim donmuştu. Ve inanır mısınız, külrengi bir aydınlığın daha da donuklaştırdığı gri, mor, eflatun buz çölü beni soğğun kendisinden çok üşütüyordu. Hatta çekinmeden diyebilirim ki, asıl üşüten işte bu idi. Kısacası gözlerim donmuş, kulaklarım donmuş, iliklerim donmuştu. Şimdi ben soğğun, donduran soğun ne olduğunu iyi biliyorum : Bu, konuşamaktan, yalnızlıktan, kısacası dostsuzluktan başka bir şey değildir...

Kısacası, işte dünyanın damında dostsuzluktan iliklerim dona dona tam iki yıl geçtikten sonra, gördüklerimden dost özleyişim büsbütün alevlenmiş olarak

döndüm. Bakın ne güzel, ne kadar, ne kadar güzel, göz yaşartacak kadar güzel: bana, "Nasılsın?" diyorsunuz. İyiyim. Şimdi çok iyiyim. Peki "Siz nasılsınız?"

Tarık BUĞRA

BATILI ANNENİN KADERİ BU MU?

Tıp tahsiline başladığım günden bu yana, insan organizmasının değişiklikleri, organlarda eskleyen ya da ölen dokular yerine yeni yeni dokuların yapılışının yalnızca maddi yönlerini açıklayan temel prensipleri öğrenmiştim. Dokuların bir çoğunu mikroskop altında inceledim. Vücudun çabucak iyileşmesi ve yarayı sarması için ona yardımcı bütün şartları araştırdım. Mükemmel ahenk karşısında kendimden geçtim. Yarayı kendi haline bırakmak, beklenen neticenin meydana gelmesi için tıbbî imkanları hazırlamak, maddi şartları ayarlamak kâfi görünüyordu... Fakat harikulade bir sür'atle, sihirli bir iyileşme ancak ümitle, hayata kuvvetli bağlılıkla mümkün oluyordu.

Cerrah olarak çalışırken günün birinde yetmişini aşkın bir nine geldi, bel kemiklerinin çok ağrıdığından ve kırılmış olma ihtimalinden şikâyet ediyordu. Bir süre hastayı kontrol altına alıp tedavi ettikten sonra ara ara filimlerini çekip incelemeye koyuldum. Ve şaşırtıcı bir sür'atle iyileşme olduğunu gördüm. Çok geçmeden onun yanına varıp hayret dolu bir şaşkınlıkla, tıp tarihinde eşi görülmemiş bir çabuklukla iyileştiğini kendisine müjde verdim. Bunun üzerine yaşlı kadın, tekerlekli sandalyeye binerek hareket etme imkanına sahip oldu. Daha sonra da koltuk değneğine dayanarak yürümeye başladı. Mesaî arkadaşlarımla birlikte bu hârika iyileşme karşısında hastanın tabarcu olmasına ve hastanede tedavi edilmesine lüzum kalmadığına karar verildi. Hastanedeki rahatlık ve emniyet onu hayata bağlıyor ve yaşama sevinci veriyordu. Ümitle dopdolu oluşu hastalığın iyileşmesine ve çok kısa zamanda şifa bulmasına sebep oluyordu. Süratle hastalık ortadan kalkmış ve kırılan kemikler birbirine kaynamıştı.

Ertesi sabah pazar günü olduğu için kızı, her zaman olduğu gibi annesini ziyarete gelmişti. Hastanın birkaç gün içinde tabarcu edileceği, koltuk değnekleriyle yürüyebildiği kendisine anlatıldı. Kızı annesini kenara çekerek; kocasıyla karar verdiklerini, kendisini düşkünler yurduna yatıracaklarını, çünkü kendisine evde bakma imkânına sahip bulunmadıklarını bildirmişti.

Ziyaretçilerin dağılmasından birkaç saat ya geçmiş ya geçmemişti ki, hemşireler tarafından çabucak çağrıldım. İhtiyar kadıncağızın çok büyük bir kriz geçirdiğine şahit oldum. Başına vardığımda gördüğüm şey gerçekten dehşet vericiydi. Kadın son anlarını yaşıyordu. Anladım ki hasta belindeki kemiklerinin kırılmasından değil de kırılan kalbinin tesirinden yıkılmıştı. Elden gelen bütün imkânlar kulanıldı, krizin giderilmesi için her türlü çareye başvuruldu. Ama bütün çabalar boşa gitmişti. Artık aldığı vitaminler, takviye edici ilaçlar onun bir türlü kırılan kalbini

tedavi edememişti. Ne yazık ki şimdi kırılmış olan kalbi, onun kaynamış olan kemiklerine rağmen yaşamasına mücadele etmiyordu. Ve kadıncağız birkaç saat sonra ruhunu teslim etti.

Bu hazin son, batılı annenin kaderiydi.

Prof. Dr. Paul Ernest ADOLPHE

KINALI KUZU

Bir zamanlar, Anadolu'nun şirin bir köyünde, bir dedenin üç tane torunu varmış. En büyükleri Mustafa, ortanca İbrahim ve en küçüğü Öksüz Ahmet'miş. Mustafa ile İbrahim bir kardeş, Öksüz Ahmet de onların amcasının oğluymuş. Öksüz Ahmet ile İbrahim ilkokul üçe, Mustafa da beşinci sınıfa gidiyormuş. Her sene mayıs ayı gelip de okulları tatil olunca, dedeleri onları alır, yaylaya götürürmüş.

Yine böyle bir göç ayında Toros Dağlarının yemyeşil yaylalarından birine göçmüşler. Bu yaylaya türkmenler «Soğukpınar» yaylası derlermiş. Soğukpınar yaylasının otlığı diğer bütün yaylaların otlığından çokmuş. Onun için bütün türkmenler bu yaylaya göçmek istermiş. Yaylanın dağ tarafında bir pınar varmış ki, suyu berrak mı berrak, soğuk mu soğukmuş, Yaylanın kuzey tarafındaki tepelerde öyle tatlı öyle tatlı mantarlar olurmuş ki, kuzu eti gibi tadına doyum olmazmış. Soğukpınar Yaylasında Öksüz Ahmet ile İbrahim, obanın körpe kuzularını güderlermiş. Öksüz olduğundan mıdır nedir, dedesi en çok onu severmiş. Bazen İbrahim onu çekemez, kıskanırmiş. Hatta babasının korkusu olmasa onu dövmeye bile kalkarmış. Mustafa, azığı hep ona taşıtır, kuzuları hep ona toplatırmış. Bütün bunlara rağmen Öksüz Ahmet kuzuları çok sever, onların peşinden hiç ayrılmazmış.

Aradan günler geçmiş. Ramazan ayı gelmiş. Dedesi, amcası ve tüm odadakiler oruç tutmaya başlamışlar. Bir akşam çadırda iftar ederlerken Ahmet dedesine:

— Dedeciğim, çocuklar niçin oruç tutmuyorlar? diye sormuş. Dedesi Ahmet'e Yavrum onlara oruç farz değil. Hem çocuklar oruç tutmaya dayanamazlar. Demiş. Ahmet:

Peki, onlar ne zaman tutarlar?

Büyüdükleri zaman.

Ben büyük değil miyim?

Sen daha küçüksün yavrum.

— Hayır ben küçük değilim. Ben de sizinle oruç tutsam olmaz mı? Demiş. Mustafa ile İbrahim de oruç tutmak istediklerini söylemişler.

Dedeleri:

— Bakın o zaman. Bu gece üçünüzü de sahura kaldıracağım. Kim akşama kadar sabreder, orucunu bozmasa ise, ona kuzuların içerisinde istediği kuzu vermişim. Kuzu onun olacak demiş.

Ertesi gün öğleye kadar hiç acıkmamış, susamamışlar. Ama ikindiye doğru Mustafa ile İbrahim susadıklarını söylemişler. Ahmet'e:

— Gel orucu bozalım. Dedeme tuttuk deriz. Dedem nereden bilecek su içtiğimizi, demişler.

Ahmet:

— Sizin için. Ben orucumu bozmayacağım. Ben yalan söyleyemem, demiş. Mustafa ile İbrahim, pınardan kana kana su içmişler. Sonra da Ahmet'e

—Eğer dedeme su içtiğimizi söylersen seni döveriz, demişler.

Ahmet söylemesine söylememiş ama, dedeleri akşam iftarda Mustafa ile İbrahim'in orucu bozduğunu farketmiş. İftardan sonra, Ahmet kuzu sürüsünün içerisine girmiş. Kuzuların içerisinde beyaz tüylü bir kuzu seçip dedesine:

— Bunu isterim, demiş.

Artık kuzu onun olmuş. Bir sevinmiş bir sevinmiş ki, onu yanından hiç ayırmaz olmuş. Ahmet kuzusunu, koyunlara sürülen kırmızı boya ile iyice boyamış. Sonra da onun adını «Kınalı» koymuş. Artık bütün obadakiler, Ahmet'in kuzusuna «Kınalı Kuzu» diyorlarmış. Kınalı Kuzu Ahmet'in peşini hiç bırakmamış. O nereye gitse kuzusu da oraya gidermiş. Ahmet ona taze çayırlar toplar, dedesinin şehirden aldığı yiyecekleri kendisi yemez, ona yedirirmiş. Obada Kınalı Kuzu deyince Ahmet, Ahmet deyince de Kınalı Kuzu akla gelirmiş. Kınalı Kuzu körpelere hiç karışmaz, devamlı Ahmet'in peşinde yayılırmış. Kuzular öğleyin sularını içip pınarın başına yattıkları zaman, Kınalı Kuzu gelir, Ahmet'in kucağına yatarmış. Ahmet de onun başını tutar, tüylerini okşar, ağzından, gözlerinden öper, öpermiş.

Aradan birkaç hafta geçmiş. Ahmet sabahleyin ağıla varınca bir de ne görsün! Bakmış, körpelerin içerisinde Kınalı Kuzu yok. Yüreğine bir acı düşmüş. Deliye dönmüş. Heyecanla koş koş dedesinin yanına gelmiş. Dedesine:

Dede! Dede! demiş. Dedesi:

Ne var Ahmet, ne var yavrum?

Kınalı Kuzu dede. Kınalı Kuzu.

Ne olmuş Kınalı Kuzu'ya yavrum?

—Yok dede. Körpelerin içerisinde yok. Dedesi Ahmet'in gözyaşlarını silip:

—Ağlama yavrum. Demiş. Nereye gidecek buralardadır. Biz şimdi buluruz sen üzülme. Bırak ağlamayı!

Dedesi ile amcası hemence ağıla gitmişler. Bakmışlar ki ağılın kapısı gerçekten açık. Kuzuları teker teker saymışlar. Kınalı kuzu ile birlikte birkaç körpenin de olmadığını anlamışlar. Dedesi Ahmet'in amcasına:

—Akşam kapıları iyi kapatmamışlar herhalde. Kapılardan çıkmışlar. Uzaklara gitmiş olamazlar. Haydi Ömer, şu ilerideki çadırların etrafına bir bakıver demiş.

Amcası az ileride kaybolan kuzuları bulmuş. Lakin Kınalı Kuzu bir türlü bulunamamış. İbrahim'e sormuşlar:

—Görmedim, demiş.

Ahmet'in aramadığı yer kalmamış. Körpeleri gütmeyi bırakıp, dere tepe Kınalı Kuzuyu aramaya başlamış. Bir türlü bulamamış kuzusunu, geceleri uykusunda sayıklıyor, «Kınalı Kuzum işte,» diyormuş. Dedesi onun bu haline dayanamıyor, üzüldükçe üzülyormuş. Çevredeki obaların çobanlarıyla tek tek görüşmüş, lâkin hepsi de görmedik demişler. Bazıları «Belki kurt yemiştir, bazıları, biri çalmış olmasın» demişler.

Ahmet gün gün sararıyormuş. Yayladaki bütün obalar bu haberi duyduktan sonra, çoluk çocuk Kınalı kuzuyu aramaya başlamışlar. Ahmet'in dedesi:

—Kınalı Kuzu bulunursa bir koç kurban edeceğim. Yeter ki Ahmet'im üzülmesin, diye adak adanmış. Aradan günler geçtiği halde Kınalı Kuzu bir türlü bulunamamış.

Bir gün Ahmet çadırın dibinde ağlarken yanına İbrahim yaklaşmış. Onu bir süre seyretmiş, bir şeyler söylemek istemiş sonra da yanından uzaklaşıp gitmiş. Akşam çadırda iftar ediyorlarmış. Bakmışlar sofrada İbrahim yok. Annesinin içine bir korku düşmüş, çadırdan çıkıp aramaya koyulmuş. Obadaki kadınlardan birine sorduğunda, sorduğu kadın:

Bak işte karşıda. Kayanın dibinde oturuyor. Demiş. Annesi İbrahim'in yanına vardığında bir de ne görsün! İbrahim ağlamıyor mu? Annesi merakla: Yavrum niçin ağlıyorsun?

.....
—Söylesene yavrum niçin ağlıyorsun?

İbrahim yavrum niçin ağlıyorsun söylesene?

Kınalı kuzuyu ben kapattım.

—Nee! Sen mi kapattın? Hay Allah'ım daha başımıza ne gelecek, demiş. Annesi İbrahim'i sürükleyerek çadıra getirmiş, çadırdakilere Kınalı Kuzu'yu İbrahim'in kapattığını söylemiş. Babası İbrahim'in kolundan tutarak, vurdukça vuruyormuş. Ahmet İbrahim'in üzerine kapanarak amcasına:

—Yapma amca, vurma vurma ne olur onu dövme beni döv, demiş.

Hemen feneri yakmışlar. Kınalı kuzunun bulunduğu ine gitmişler. Heyecanla inin kapısını açmışlar, bakmışlar ki bir de ne görsünler! Kınalı Kuzu inin kapısı arkasına yıkılmış açlıktan az kalsın ölecekmiş. Ahmet sevinçten kuzusunu bağrına basmış. Bir sevinmiş bir sevinmiş ki, dünya onun olmuş. Dedesi kuzuyu kucağına alıp birlikte çadıra dönmüşler.

DEVECİ İLE FİLOZOF

Bir bedevi, devesine iki çuval yükler, kendisi de üzerine binerek yola koyulur. Yolda, üstü başı perişan bir filozofa rastlar. Laf arasında, filozof bedeviye sorar:

—Devenin üzerindeki çuvallarda ne var?

Bedevi:

—Birinde buğday dolu, diğesinde kum.

Neden kum doldurdun?

—Bedevi cevap verir:

O çuval boş kalmasın, devenin üzerinde dengeyi tutsun diye

Filozof bedeviye:

— Akıllılık edip de buğdayın yarısını bir çuvala, diğ yarısını da öteki çuvala koysaydın, hem devenin yükü hafiflerdi, hem de çuvalların, der.

Bedevi bu fikri çok beğenir.

—Hakkın var, düşünemedim... diyerek, öyle yapar...

Yapar ama, bu derece akıllı adamın haline şaşırır. Nasıl olur da bu akıllı adam böyle perişan gezer, diye düşünür. Merakını yenemez, sorar:

—Ey akıllı adam! Sende bu akıl, bu fikir varken, niye böyle yaya yürüyor, yoruluyorsun? Böyle bir akılla sen, ya sultansın, ya vezir. Doğru söyle, nesen sen?...

Filozof cevap verir:

—İkisi de değilim, halktan bir kimseyim.

Bedevi tekrar sorar:

—Kaç deven ve kaç öküzün var?

Hiç.

—Peki, bari dükkanındaki mal ne? Onu söyle?

—Benim ne dükkanım, ne yerim, ne yurdum var. Bem filozofum.

—O halde kaç paran var?

— Ne parası, ekmek alacak tek kuruşum yok. Yalınayak, başkabak dolaşır dururum. Bu kadar hikmet ve bilgiden ancak, hayal ve baş ağrısı elde ettim.

Bedevi bu cevaba fena halde kızar:

—Defol, uzaklaş yanımdan, der. Senin bilgin, nasihatın bana da zarar verir, başıma dert açar. Sen şu yoldan git ben de bu yoldan. Bir çuvalımda buğday, öbüründe kum olması senin hikmetinden, boş, faydasız felsefenden daha iyi

KAZAKÇA METİNLERİ TÜRKÇEYE ÇEVİRİNİZ, SÖZLÜ OLARAK ANLATINIZ.

ҚҰСТАР

Бір аңшының су жағасына құрып қойған жемге толы торына бірнеше құс алданып, түсіп қалыпты. Аңшы құстарды жинауға келе жатқанда, құстар тормен бірге "пыр-р" етіп ұшып кетіпті. Құстардың күш бірлестіріп, бір бағытқа қарай, оның үстіне тормен бірге ұшып бара жатқандарына аң-таң болған аңшы құстардың артынан жүгіре беріпті. Жолда кездескен бір адам аңшыдан неге мұншалықты ендіге жүгіріп бара жатқанын сұрапты. Ал аңшы төбеде ұшып бара жатқан құстарды көрсетіп, соларды ұстауға бара жатқанын айтқанда, жолықтырған адамы күліп: "Аллаһ ақыл берсін! Ұшып бара жатқан құстарға жете аласың ба?" - депті. "Ия. Егер бір ғана құс тормен ұшып кетсе, кумас едім, торда бірнеше құс бар, қара да тұр, жетіп аламын!" - деп, аңшы жүгіре жөнеліпті. Айтқанындай-ақ болыпты.

Кешқұрым қараңғы түсе бастағанда, құстардың әрқайсысы өз ұяларына қайтқылары келіпті. Бір тобы торды орманға қарай, ал келесі бір тобы көлге қарай тарта бастапты. Кейбір құстар тауға қарай, кейбірі бұталар орналасқан жаққа қарай тартыпты. Ешқайсысының да ойы іске аспай, барлығы да тормен бірге жерге құлапты. Сол кезде аңшы да жетіп, барлығын ұстап алыпты. Бейшара құстар Пайғамбарымыздың (с.ғ.с.) мына бір хадисін білгенде, барлығы бір бағытқа қарай ұшып, аңшыға ұсталмас еді. "Бір-бірлеріңізден бөлінбеңіздер. Өйткені, бөлінгенді бөрі жейді".

ТІКЕН

Ертеректе бір елде жазаның мынадай жантүршігерлік түрі боыпты. Кінәлі адамдарды аш арыстанға жегізетін көрінеді. Халық жиналып тамашалайды екен. Кезекті "кінәлі" - мырзасынан қашып кеткен бір құл еді. Биік қабырғалармен қоршаған алаңның ортасына кінәлі құлды байлап қойып, он күннен бері аш жатқан арыстанды жіберді. Байғұс құлға қарай бар екпінімен жүгіріп келе жатқан арыстан бірден тоқтап қалып, кінәлі құлдың қолын жалай бастайды. Жиналғандар тегіс таң қалысыпты. Құлдан бұл керемет көріністің себебін сұрағанда, құл былай депті:

"Мен орманда осы арыстанға кез болған едім. Аяғына кіріп кеткен тікеннен ыңырсып тұр екен. Тікенді алып тастап, екеуміз дос болдық" - депті. Оқиғаны тыңдаған халық таңдай қағысып:

"Құлды босатыңдар!" - дейді. Кінәлі құл мен арыстанды босатып жібереді. Арыстанның құлдың соңынан үйреншікті мысық секілді ілесіп бара жатқанын көрген жұрт қайран қалады. Пайғамбарымыз (с.ғ.с):

"Аяғанды Аллаһ та аяйды. Сендер жер бетіндегілерді аясаңдар, көктегілер сендерді аяйды" - деген.

ШАПАН

Шопан Берік атаның өмірі қайғы-мұңға толы екен. Қарғыс атқыр соғыс жылдары көп нәрсесінен айрылған еді. Әйелі өліп, баласы жоғалып кетіпті. Қаладағы жұмысынан қол үзіп қалып, бір ауылды жерде шопандық іспен айналыса бастаған кезі болатын.

Бір күні жол жағасында қой жайып отырғанында, үш-төрт кісінің бір ауру баланы қалаға алып бара жатқандарын көреді. Ауру баланың жұп-жұқа ғана киіммен қалтырап тұрғанын көрген Шопан Берік ата үстінен қаншама жыл бойы шешпеген шапанын шешіп, ауру балаға кигізіп жібереді.

Аурухана коридорында емделу үшін кезекте тұрған ауру бала біреудің "Әке" деп түртіп тұрғанын сезіп, аң-таң болады. Басын көтеріп, қарсы алдындағы жас жігітке қарап, ол жігітті тани алмады. Оған "Әке" деп айтқан жігіт те ыңғайсызданып қалады. "Кешіріңіз. Үстіңіздегі шапанды қаншама жылдан бері таба алмай жүрген әкемнің шапанына ұқсатып, сізді "әкем" деп ойлап қалдым" - деп кешірім сұрады. Ауру бала одан әкесінің кім екенін сұрап, біраз әңгімелескеннен кейін, бұл жігіттің Берік атаның баласы екенін біледі. Оған жаңылыспағанын, яғни, бұл шапан соның әкесінікі екенін айтады. Бала емделіп болған соң, Шопан Берік атаның ауруханада қызмет істейтін ұлымен бірге ауылға қайтты.

АЙНА

Ертеде бір хан уәзірлерімен базарда жүрген кезінде, жолы тұтқындар базарына түседі. Бостандықтарынан айрылған байғұс адамдар бірінен соң бірі құлдыққа сатылып жатқан еді. Хан құлдарды жақыннан көргісі келіп,

құлдар тұрған жерге жақындаған кезінде қария бір құл: "Мырза, сәлдеңізде бір дақ тұр" - дейді.

Хан сәлдесін шешіп қараса, құл дұрыс айтыпты. Демек, бірнеше уақыттан бері дақ тиген сәлдемен аралап жүргенін бүкіл ел көрді. Қатты ұялды. Уәзірлеріне ашуланып: "Менің осылай жүргенімді көрсеңдер де, ешқайсың айтпай жүре бергенсіңдер. Менің шын досым мынау - құл. Досымның құл ретінде сатылуына разы емеспін. Құлды дереу сатып алып, бостандық беріңдер" - депті.

Осы оқиғаны ешқашан ұмытпау үшін сол хан Пайғамбарымыздың (с.ғ.с) мына хадисінен маңдайша жасатып, уәзірлеріне берген еді:
"Мұсылман - мұсылманның айнасы!"

ҚАТЫГЕЗ

Жаздыгүні балалар су жағасында ойнап жүрген еді. Сол балалардың арасында Баймырза деген бір бала болатын. Жануарларға көрсеткен азаптары үшін оны балалар "Қатыгез" деп атап кеткен еді. Баймырза ойынның жаңа түрі мен әсерлі әрі қызықтысын ойнауды қалайтын. Бірақ ұсынылған ойындардың ешқайсысын да ұнатпайтын.

Өзі секілді екі досын шетке алып шығып, олармен ақылдасып болғаннан кейін, өзге балаларға қызық бір ойын тапқандарын айтады. Басқа балалар: "Қандай ойын болды екен?" - деп қызығып тұр еді.

Баймырза екі досымен бірге ауылдарына жаңа көшіп келген әлі жүзе алмайтын Әлібектің қасына ақырын жақындады. Содан байғұстың қол-аяғынан ұстап, өзенге лақтырып жіберді. Қатты қорқып кеткен Әлібек құлаш қағу үшін әрі-бері әрекет еткен еді, бірақ жүзіп кете алмай, суға бір батып, бір шыға бастады. Ол: "Құтқар!" - деп айғайлап суды шолпылдатқан сайын Баймырза мен екі досы қарқылдап күледі.

Балалардың бірі жылдам шешіне бастады. Бұл Ержан еді. Батыл, ержүрек бала болғандықтан, Баймырзаға тек сол ғана қарсы шыға алатын еді. Әлібекке жасалған опасыздықты көрісімен өзенге сүңгіп түсіп, Әлібекті бір-екі минутта жағаға шығарып, құтқарып қалады.

Басқа балалар Ержанды құттықтап, алғыс айтады. Сол жерде өтіп бара жатқан бір адам болған жайды көрген еді. Жақсы киінген ақ жарқын осы кісі Ержанның басын сипап тұрып: "Балам, сен Пайғамбарымыздың (с.ғ.с) бұйырғанын орындадың! Аллаһ саған разы болсын! Пайғамбарымыз (с.ғ.с) бір хадисінде былай бұйырған:

"Мұсылман - мұсылманның бауыры. Оған опасыздық жасаумен қатар оны опасыздықтан құтқару да керек" - деп өсиетін айтып кетті.

ЖҰМАҚ КӨРШІСІ

Ертеректе бір патша халықтың өзі жайлы не ойлайтындықтарын білгісі келіп, танымас үшін киімін ауыстырып, жанына бір нөкерін ертіп, қаланы аралауға шығады.

Қыстың қатты суық күні болатын. Ат басын мешітке тіреді. Мешіттің бір бұрышында барар жерлері жоқ екі кедей дірілдеп отыр екен. Олардың не жайында әңгімелесіп отырғандарын білгісі келген патша жақындай түсті. Әзілқой бірі суыққа деген өкпесін айтып: "Ертең жәннатқа барғанымызда патшамызды кіргізбеймін. Жәннаттың маңайына жолағанын көрсем, аяқ киімімді шешіп алып, басынан салып қаламын" - дейді. Екіншісі білгісі келіп: "Оны не үшін жәннатқа кіргізбейді екенсің?". "Әрине, кіргізбеймін! Біз бұл жерде суықтан дірілдеп тоңып отырғанымызда, ол сарайында рахаттанып жатсын. Біздің жайымыздан хабарсыз жатып, кейін жәннатта маған көрші болсын ба?! Мен ондай көршіні қаламаймын, досым!" - деп екеуі күліп алды. Патша құлына: "Осы мешіт пен мына кісілерді ұмытпа!" - деді.

Сарайына барысымен адамдарын ол мешітке жіберіп, екі кедейді алдырды. Байғұстар: "Күніміз енді не болар екен?" - деп тұрғандарында, оларды әдемі төсеніштер жайылған бір бөлмеге жайғастырып:

"Осы жерде ішіп-жеп, патша үшін дұға қыласыңдар. Жәннатта сендерге көрші болуына қарсы шықпайсыңдар" - деді.

Патша өте жарқын жүректі адам екен, солай емес пе?

Пайғамбарымыз (с.ғ.с) кедейлерге көмектескендерді былай мақтаған:

"Бір мұсылманды өмір азаптарынан құтқарғанды Аллаһ ақірет азаптарынан құтқарады".

TESTLER TECT CYPAKTAPY

1.	- Klübe geliyorsunuz değil mi? - <u>Her halde</u> yâni... Yukarıdaki altı çizili sözün cümleye kattığı anlam aşağıdakilerden hangisinde vardır?
a)	Bir an için teklifini kabul ettiğimi düşünelim..
b)	İyi de her durumda biz zararlı çıkıyoruz.
c)	Tüm olasılıkları gözden geçirmeden kabul etmeyin.
d)	Büyük bir ihtimalle yarınki yemekte ben yokum.
e)	Bütün veli toplantılarına mutlaka gelirdi.
2.	Yazacaksınız adam gibi yazacaksınız. Ne o öyle <u>bin dereden su getirmeler</u> , <u>allayıp pullamalar</u> , <u>ısıtıp ısıtıp yeniden sürmeler</u> ... Yazarlık ciddiyet ve sorumluluk ister. Bu parçada altı çizili sözlerin cümleye kattığı anlamlar, sırasıyla aşağıdakilerden hangisidir?
a)	sözü gereksiz yere uzatmak – süslü bir anlatım kullanmak – tekrara düşmek
b)	kapalı bir anlatım denemek – süslü bir anlatım kullanmak – özgün olamamak
c)	süslü bir anlatım kullanmak – dil yanlışları yapmak – eskiyi sürekli kullanmak
d)	sözü gereksiz yere uzatmak – yapmacık bir üslup – geçmişe özlem
e)	açık olamamak – yapmacık bir üslup – eski kelime konusunda ısrar
3.	Aşağıdaki cümlelerin hangisinde tam bir (benzeyen, benzetilen, benzetme yönü, benzetme edatı bulunan) benzetme kullanılmıştır?
a)	Ne yaptıysak misafir gibi davranmasını engelleyemedik.
b)	Zahmet etmeyiniz, yemiş kadar olduk.
c)	Akşama kadar ölü gibi hareketsiz bir şekilde yattı.
d)	Sen gidene kadar burada kalmaya kararlıyım.
e)	Güzelim karanfiller, vazunun içinde pek öksüzdü.
4.	“Şiirlerinde <u>tutuculuğu</u> bir türlü bırakmadı, yirmi yıl önceki imgeleri, hâlâ baş tacı eder.” Bu cümledeki altı çizili sözcüğün cümleye kattığı anlam aşağıdakilerden hangisinde vardır?
a)	Yarını iyi göremeyen, son derece sorumsuz biriydi.
b)	Dinine son derece bağlıydı.
c)	Her türlü yenilik ve gelişmeye kapalıdır.
d)	Örf ve âdetlere bağlılık konusunda taviz vermez.

e)	Şiir sahasındaki eski ihtişamı hala devam eder.
5.	Aşağıdaki cümlelerin hangisinde deyim yanlış kullanılmıştır?
a)	Utanmazın tekidir, yüzüne tükürsen yağmur yağıyor sanır.
b)	Öyle korktum ki o an yer yarılrsa da içine geçseydim.
c)	Ağzı çok sıkıdır, ser verir sır vermez.
d)	Böyle yalın ayaklara laf düşürüyorsun.
e)	Artık bıçak kemiğe dayandı, para bulmalıyız.
6.	Aşağıdaki cümlelerde yer alan ikilemelerden hangisi <u>görev</u> bakımından diğerlerinden farklıdır.
a)	Bu dükkândan, paralı parasız alabiliriz her şeyi.
b)	Adam olanları görünce sessiz sedasız uzaklaştı.
c)	Duyduklarımı, oradaki herkese uzun uzun anlattı.
d)	Alınan kararları duyunca birer ikişer çıktılar.
e)	Manava irili ufaklı karpuzları doldurmuşlar.
7.	“Birçok insan ölmekle dertlerinden kurtulmuştur ama kimse ölmekle daha kötü olmamıştır” Yukarıdaki düşünce aşağıdakilerden hangisinin <u>gerekçesi</u> durumundadır?
a)	Ölüm kimi durumlarda bir nîmet olabilmektedir.
b)	Ölümü düşünmeden yaşamak sorumsuz insanların işidir.
c)	Hiçbir yaşam, ölüm kadar gerçek değildir.
d)	Ölümü özlemek, idealsiz insanların işidir.
e)	Ölüm, gerçeklik kazandığında, yaşamının tadı iyi anlaşılır.
8.	“ Yazarların çoğunda yazan adamı görüyorum, Montaigne’de ise düşünen adamı.” diyen bir yazar, Montaigne’ in hangi yönünü vurgulamak istemektedir?
a)	Eserlerinin biçimden yoksun olduğunu
b)	Yazarken başkalarının fikirlerini önemsemediğini
c)	Hayatını yazmaktan çok, düşünerek kazandığını
d)	Eserlerinin, düşünsel açıdan nitelikli olduğunu
e)	Eserlerinin hâlen çok sevildiğini
9.	“Hayatlarının bir döneminde şiir yazarlar, şiir kitapları ve dergileri satın alsaydılar, yeryüzünde en fazla şiir kitabı satılan ülke olurdu Türkiye.” Yukarıdaki cümle ile <u>özdeş</u> olan düşünce aşağıdakilerden hangisidir?
a)	Ülke olarak, şiire gösterdiğimiz ilgiyi, şiirle ilgili yayımlar konusunda gösteremiyoruz.
b)	Türkiye, gençlerinin şiire ilgi göstermesi bakımından dünyanın sayılı ülkelerindedir.
c)	Diğer edebi türler yanında şiir, ilgi çeken bir tür değildir.
d)	Türk şiiri, insanların aşırı duyarsızlığı yüzünden bugün ciddi çıkmazlar içindedir.
e)	Şiir, ülkemizde sadece gençlerin ilgi gösterip desteklediği bir türdür.
10.	(I) Şair işini en iyi bilen adamdır. (II) Çünkü o bir öykücüden, bir romancıdan, bir denemeciden, bir oyun yazarından daha çok oynar

	sözcüklerle. (III) Yani ortaya koyduğu yaratımın her parçasını, her an bir kartal gibi kavrar.(IV) Bir romancı yapıtının sekizinci, onuncu ya da on beşinci bölümlerini yazarken daha önceki bölümlerde hangi sözcükleri, hangi tümceleri kullanmış olduğunu bilmeyebilir. (V) Ama bir şair için böyle bir şey söz konusu olamaz; o, şiirini tek bir soluk halinde içine çeker. Bu parçada numaralandırılmış cümlelerin hangisinde “olmasa da olur” anlamı vardır?
a)	I
b)	II
c)	III
d)	IV
e)	V
	“Güncel yargılardan hiç etkilenmedim, zamana inanırım ben, sınavımı zaman karşısında vereceğimi bilirim.” Bu düşüncede olan bir şairin aşağıdakilerden hangisini söylemesi kesinlikle <u>beklenemez</u> ?
a)	Sanat eserlerinden anlayanların sayısı gerçekten üç beş kişiyi geçmiyor.
b)	Bir şaheser de yaratsanız, onun değeri, onu okuyanların sayısı kadardır.
c)	Sanat eserlerini değerlendirecek olan halk değil, zamandır.
d)	Eserlerimde halkı eğitmek, onu ileriye götürmek gibi bir kaygım olmadı hiç.
e)	Kişinin çok eser vermesi, onun ideal bir sanatçı olduğunu göstermez.
12.	(I)Bir ülkenin yönetim işiyle görevlendirildiğinde ne yapması gerektiği sorulan Konfüçyüs, “dil” der; “İlk iş olarak dili gözden geçirirdim.” (II) Çünkü dil kusurlu olursa sözcükler düşünceyi doğru anlamlandıramaz. (III). Görev ve sorumlulukların gerektiği gibi yerine getirilemediği ülkede kanun ve kurallar bozulur. (IV) Kanun ve kurallar bozulunca da adalet yanlış yola sapar. (V) Adalet yoldan çıkınca da şaşırın halk, ne yapacağını, nasıl davranacağını bilemeyeceği için ürkü ve kargaşa baş gösterir. Bu parçaya, düşünce akışını düzeltmek için, hangi cümleden <u>sonra</u> bir cümle eklemek gerekir?
a)	I
b)	II
c)	III
d)	IV
e)	V
13.	(I) Ben edebiyata düz yazı ile başladım. (II) Sekiz yaşında iken bir öykü yazdım. (III) Sonra on beş yaşıma kadar da bir sürü roman yazdım. (IV) Şimdi çok şükür onların hiçbiri ortalarda değil. (V) Ama düzyazı tutkum daha sonraki yıllarda beni gölgem gibi izledi. Numaralandırılmış cümlelerin hangilerinde yazarın kişisel düşüncelerine yer verilmiştir?
a)	I – II
b)	II – III

c)	III – IV
d)	IV – V
e)	III
14.	“Kimi sözcükler türetilirken ses düşmesine uğrarlar.” Aşağıdaki cümlelerin hangisinde türerken ünlü düşmesine uğrayan sözcük, <u>belirtili nesne</u> görevinde kullanılmıştır?
a)	Kardeşimin uykusu, hepimizinkinden ağırdır.
b)	Tekerleğin bulunması tam anlamıyla bir devrimdir.
c)	Buyruklarınızı, emrinizdeki insanlara yöneltin.
d)	Kazayı küçük sıyrıklarla atlatmışlar.
e)	Uygar ülkeler, benzini daha az kullanıyor.
15.	“Eserlerinde <u>insanlık</u> (I) <u>tarihinin</u> (II) <u>serüvenlerini</u> (III), <u>zevklerini</u> (IV), <u>acılarını</u> (V) dile getirmeye çalıştı.” Numaralanmış sözcüklerin hangisi “ seçim” sözcüğüyle <u>yapıca</u> özdeştir?
a)	I
b)	II
c)	III
d)	IV
e)	V
16.	Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bir yazım yanlışı <u>yoktur</u> ?
a)	Söylediğinde şarkı olsa bari.
b)	Karşı ki eve taşınmışlar.
c)	Söylediklerini duymuşmu ki bağırıyor.
d)	Beni dikkatli dinle ki faydalı olsun.
e)	Kızdığındanmı gelmemiş toplantıya.
17.	“Kaynaştırma ünsüzü olan ‘n’, iki ünlü harf arasına girer.” Aşağıdakilerin hangisinde bu açıklamaya <u>aykırı</u> bir kullanım vardır?
a)	Eline aldığın her şeyi bozuyorsun.
b)	Derenin ağıdını dinledik bütün gece.
c)	İşte geldim kapına, çaresizim şimdi.
d)	Yeterince konuştuğumuzu sanmıştım.
e)	Zamanında gelmeseydiniz, mahvolmuştum.
18.	Aşağıdakilerden hangisinde yüklemi birleşik zamanlıdır? Hangi otobüs önce kalkarsa ona binecekti. Arkadaşlarını arada sırada da olsa arıyor. Mesleğe çok erken yaşlarda adım attı. Gömleği, doğum gününde hediye edilmiş. Otobüsün arkasında oturmaktan nefret eder
19.	Eşyalar yerleştirilince, otobüse yolcular da bindi. Şoför, beklemeksizin kontağı açtı. O sırada otobüs yazıhanesinden biri fırladı. Otobüse koşuyordu; soluk soluğa yetişti. Önümüzdeki tek boş yere oturdu. Çevresindekileri selamladı. Otobüsteki herkesi tanıyordu anlaşılan. Bu parçada bileşik zamanlı kaç fiil vardır?
	1

	2
	3
	4
	5
20.	Aşağıdaki cümlelerin hangisinde “geri” sözcüğü cümleden çıkartıldığında cümlenin anlamında herhangi bir daralma ya da bozulma olmaz?
	Sendeki bütün kitapları geri alacağım.
	Fabrika işçileri geri işe alındı.
	Bende sana ait ne varsa hepsini sana geri iade ediyorum.
	Eğer bir karar verdiyseniz, geri adım atmayın.
	Biraz daha geri gider misin?

1. E	2. A	3. C	4. C	5. B	6. E	7. A	8. D	9. A	10. D
11. D	12. B	13. C	14. D	15. C	16. D	17. E	18. A	19. B	20. C

ӘДЕБИЕТТЕР

1. Ankara üniversitesi TÖMER Dil Öğretim Merkezi Orta Türkçe Alıştırmalar 3. – Ankara, 1995.
2. Fidan Türkmen Yabancılar için Türkçe Dil bilgisi 3 / Fidan Türkmen. – İzmir, 2009.
3. HİTİT Yabancılar için Türkçe 3 Ders kitabı – ANKARA, 2010.
4. HİTİT Yabancılar için Türkçe 3 Çalışma kitabı. – ANKARA, 2010.
5. Mehmet Hengirmen Türkçe öğreniyoruz II / Mehmet Hengirmen. – Ankara: Engin Yayınevi, 1998.
6. Hamza Zülfikar Yabancılar için Türkçe Dilbilgisi / Hamza Zülfikar . – Ankara, 1969.
7. İbrahim Okçu Güzel Türkçemiz 3 / İbrahim Okçu. – Ankara, 1992.
8. Koç Nurettin Yeni Dilbilgisi 1-2-3 / Koç Nurettin. – İstanbul, 1998.
9. С.Бөрібаева Қазақ тілі Оқу құралы / С.Бөрібаева – Алматы, 2005.
10. ҚЫЗҒЫЛЫҚТЫ ҚЫЛЫҚТАР Оқу кітабы : Аруна баспасы. – Алматы, 2007.
11. Yunus Zeyrek Yabancılar için Türkçe Dil Bilgisi1 / Yunus Zeyrek. – Ankara, 2005.
12. Tuncer Gülensoy Türkçe El Kitabı / Tuncer Gülensoy. – Kayseri, 1998.

МАЗМҰНЫ

Алғы сөз	3
1-сабақ: Hikâye bileşik zamanı, Belirli geçmiş zaman hikayesi, Gelecek zaman hikayesi	4
2-сабақ: Belirsiz Geçmiş zaman hikayesi, Geniş zaman hikayesi, Dilek-şart kipinin hikayesi	13
3- сабақ: Dilek-şart kipinin hikayesi, Gereklilik kipinin hikayesi	21
Алғұтұрмалар (Пысықтау жаттығулары)	27
4-сабақ: Şimdiki zamanın rivayeti, Gelecek zamanın rivayeti, Belirsiz Geçmiş zaman rivayeti, Geniş zaman rivayeti	30
5-сабақ: Dilek-şart kipinin rivayeti, Gereklilik kipinin rivayeti	38
Алғұтұрмалар (Пысықтау жаттығулары).....	44
6- сабақ: Şimdiki zamanın şartı, Gelecek zamanın şartı, Geniş zamanın şartı	46
7-сабақ: Belirli geçmiş zaman şartı, Belirsiz geçmiş zaman şartı	55
Алғұтұрмалар (Аралық бақылау тапсырмалар)	59
8-сабақ: Tezlik eylemi	64
9-сабақ: Sürerlik eylemleri	69
Алғұтұрмалар (Тапсырмалар)	74
10-сабақ: Yardımcı eylemler: etmek, olmak, yapmak	76
11-сабақ : Eylem + (ma, me) + (y)acak, -ır, -iyor, -miş, -maz < olmak.....	81
12-сабақ: Yardımcı Eylemler: gibi olmak, gibi yapmak.	85
13-сабақ: İlgeçler	91
14-сабақ: Belirteç Ekleri	98
15-сабақ: Алғұтұрмалар (Аралық бақылау тапсырмалары)	104
Мәтіндер (оқу мәтіндері):	110
Өлеңдер (өлең жаттайық)	120
Түрікше мәтіндер (аударма мәтіндері)	125
Қазақша мәтіндер (аударма мәтіндері)	132
Тестер	136
Әдебиеттер	141

Оқу басылымы

Садуова Шолпан Малкаждарқызы
Назарова Айым Жамиғанқызы

ТҮРІК ТІЛІ

Оқу құралы

Редакторы *Шағұл Биекеева*
Компьютерде беттеген *Тұраш Сапарова*
Мұқабасын көркемдеген *Ринат Скаков*

ИБ № 7054

Басуға 21.02.2014 жылы қол қойылды. Пішімі 60x84 1/16. Көлемі 11,916 б.т.
Офсетті қағаз. Сандық басылыс. Тапсырыс № 38. Таралымы 100 дана. Бағасы келісімді.
Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің «Қазақ университеті» баспасы.
050040, Алматы қаласы, әл-Фараби даңғылы, 71.

«Қазақ университеті» баспаханасында басылды

«ҚАЗАҚ УНИВЕРСИТЕТІ» БАСПАСЫНЫҢ ЖАҢА КІТАПТАРЫ

Досымбекова Р., Нұрсандов М. Қытай мәтіндері: хрестоматия. – Алматы: Қазақ университеті, 2013. – 166 б.

ISBN 978-601-04-0157-0

Осы кітапта қытай тіліндегі әңгімелер, ертегілер мен диалогтар, тілдескішке арналған сөйлемдер, елтануға қатысты қысқа мәтіндер жаңа сөздерімен және қазақша-орысша аудармасымен, қосымша пысықтау сұрақтармен берілген. Мәтіндер мазмұны жағынан алуан түрлі, әрі қызықты да тарғымды. Осыған байланысты суреттер де берілді.

Аталмыш еңбек қытай тілін оқитын шетел филологиясы, аударма ісі, шығыстану мамандығының студенттеріне, сонымен қатар қытай тілін қосымша оқитын студенттерге арналған.

Әбідін З.А. Араб тілі: оқу құралы. – Алматы: Қазақ университеті, 2013. – 111 б.

ISBN 978-601-247-986-7

Оқу құралы Халықаралық қатынастар факультетінің «халықаралық қатынастар» мамандығында шет тілі, мамандану елінің шет тілі (бірінші), шет тілі (екінші), тәжірибелік шет тілі (екінші) пәндерін, «Аймақтану» мамандығында шет тілі, оқытылатын аймақ елінің тәжірибелік шет тілі, екінші шет тілі пәндерін, «Әлемдік экономика» мамандығында екінші шет тілі, тәжірибелік шет тілі (екінші) пәндері бойынша араб тілін және Шығыстану факультетінің шығыстанушы-филолог, шығыстанушы-тарихшы, шығыстанушы-аудармашы, екі шет тілі мамандықтары бойынша араб тілін бірінші және екінші шет тілі ретінде оқытуда пайдаланылады.

Абдурақын Н., Гау Ли Мин Көне қытай әдебиеті: хрестоматия. – Алматы: Қазақ университеті, 2013. – 318 б.

Бұл еңбекте ежелгі қытай көне әдебиетіндегі көркем шығармалар қазіргі қытай тіліндегі түсініктемелерімен берілген. Аталмыш хрестоматия «Шығыстану», «Аударма ісі», «Шетел филологиясы» мамандықтары бойынша қытай бөлімінде оқытылатын «Қытайдың ежелгі заманғы әдебиеті», «Қытай тарихы», «Елтану», «Қытай мәдениеті», «Аударма теориясы» пәндерін оқытуда қосымша құрал болады.

Түсініктемелерімен бірге ұсынылып отырған бұл хрестоматия жоғары оқу орындары шығыстану, филология факультеттерінің студенттеріне, сонымен бірге магистранттарға, оқытушылар мен осы саланы жетік меңгеруге талпынған оқырмандарға арналған.

Цой Ми Ок Русско-корейский технический словарь. – Алматы: Қазақ университеті, 2013. – 158 с.

ISBN 978-601-247-993-5

Словарь содержит около 3000 наиболее употребительных технических слов и слово сочитаний.

Предназначен для студентов и преподавателей технических вузов, а также всех, кто нуждается в переводе технических терминов на корейский язык.

Кітаптарды сатып алу үшін «Қазақ университеті» баспасының сату бөліміне хабарласу керек. Байланыс тел: 8 (727) 377-34-11. E-mail: baspa@kaznu.kz, сайт: www.read.kz, www.magkaznu.com